

Luka

Yesu wasana Luka ye kuli wa

Buka ta hededehemasalahana

Teina buka ta taukulina meta Luka. Iya nige Dius tamowaina, na nuwana magai Antiyokiya unai ye laoma, iya ede teha Siliya unai. Kana paisowa meta iya doketa, yo iya hinage apostolo Paulo tausaguina hesau (Kolose 4:14, Apostolo 16:10, Pilemona 24, 2 Timoti 4:11). Na Yesu wasana ta yo hinage Apostolo Yodi Paisowa bukana ye kulidi taubada lakilakina hesau hesana Teopilo yona (Luka 1:1, Apostolo 1:1). Hesa ta kaniyona ede Yaubada taugadosisiyeina.

Luka yona buka labui ta nige ye kuligaibuidi, na Yesu wasana ye wasenamwanamwaei. Yesu yona hekahekatao yo iya sinana Maliya yo Yesu maiyana taumiya hekadi ye henamaiyeidi yo hinage Yesu wasana pepwadi hekadi kabidi ye kata (Luka 1:1-4). Na Paulo yona kadau hekadiyo udiyedi Luka iya maiyana (Apostolo 16:10, 20:6–21:15, 27:1–28:16).

Yesu wasana bukana ta Luka ye kuli nuwana bolimai 60 ye lau 65 AD luwadiyena.

Luka yona buka helabuina Apostolo unai meta Yesu wasana bukana ta ye tubei. Teina buka ta unai Yesu wasana ye hasili, Yowane Babatiso yo Yesu yona huyalabasi unai ye hetubu na ye lau ee Yesu ye tolo'uyo na ye seuyo galewa. Na Apostolo yodi Paisowa Bukadi unai meta Yesu yona seuyo

galewa ne unai ye hetubu na dubu yodi kaba-hetubu wasana yo Paulo yona paisowa wasana ye kuli ye lau ee Paulo ye lage Loma magaina unai.

Yesu wasana yona hasihasilina unai Luka yona nuwatu saesaedi meta teina:

- (1) Yaubada yona gadosisi meta tamowai maudoidi ye haihegehedi (Luka 2:30-32, 3:6).
- (2) Yaluwa Tabuna yona paisowa tamowai udiyedi (Luka 1:15,35, 4:1,14,18, 10:21, 11:13).
- (3) Idohagi Yesu ye tapwalolo (Luka 3:21, 6:12, 9:18, 23:34,46) yo yona tapwalolo lauhekata (Luka 11:5-9, 18:1-8,9-14).
- (4) Idohagi taudehadeha ye saguidi (Luka 4:18, 6:20, 7:33, 12:33, 14:13,21, 16:20,22).

Buka ta hedehedena lakilakidi

- Matawuwuna saha to Luka teina buka ta ye kuli *1:1-4*
- Yowane Babatiso yo Yesu yodi huyalabasi wasadi *1:5–2:52*
- Yowane Babatiso yona hedehedede *3:1-20*
- Yesu babatiso ye hai na laukita ye hekalu *3:21–4:13*
- Yesu yona paisowa teha Galili unai *4:14–9:50*
- Yesu ye kadau ye lau Yelusalema *9:51–19:27*
- Yesu yona mauli sabatina gehegehena, yona lauhetala yo yona boita *19:28–23:56*
- Yesu ye tolo'uyo *24:1-12*
- Yesu ye tautamasalaha na ye seuyo galewa *24:13-53*

¹Taubada Teopilo!

Tamowai gwaudi se kaipate bena ginauli Yaubada ye ginaulidi luwadaena wa se kulidobiyeidi. ²Saha se kuli wa meta iya ede

huya bagubagunana unai ginauli maudoidi taukitadi wa se wasaduwaiyei na se hekawa ye dobima kalidaena. ³ Na yau ginauli maudoidi ta ya kitahekasadiko, kabahetubu unai ye lau gehena. Unai ya nuwatui ye namwa mo taba yau hinage wasa ta ya kulihekasa kowa yom, taubada saesaekalilina, ⁴ to bena kabina ku kata ginauli saha se hekatago wa meta se mamohoikalili.

Yowane Babatiso yona labasi hededenonohaina

⁵ Heloda yona huyawasawasa Yudeya tanona unai meta taukaitalasam hesau hesana Sakaliya. Iya meta taukaitalasam kadi boda gagilina hesana Abidiya** tamowaina hesau. Sakaliya ma mwanaena Elisabeta kadi mumuga ede Aloni. ⁶ Taudi labui wa yodi miyamiya se dudulai Yaubada matanaena, yo Guiyau yona laugagayo yo kabikabi maudoidi se miyawataninamwanamwaedi. ⁷ Na nige natudi, matawuwuna Elisabeta ye kobosi yo ye sinesinebadako, yo hinage Sakaliya ye tautaubadako.

⁸ Huya hesau Sakaliya kana boda yodi huyapaisowa Numa Tabuna unai, na iya kaitalasam paisowana ye ginauli Yaubada matanaena. ⁹ Taukaitalasam wa kadi kulutubu kabikabina unai yodi kaisunuwa se

** **1:5:** Boda gagilina hesana... Abidiya: Taukaitalasam meta se badokalili, unai nige gonowana maudoidi se paisowagogoi Numa Tabuna unai. Na wasawasa Dawida ye hebodahegahagilidi (1 Kolonikele 24:1-19). Boda wa hesadi ede kadi kulutubuwao hesadi. Boda kesega kesega yodi huyapaisowa Numa Tabuna unai meta sabati kesega, na kabo se uyo yodi magai udiyedi se miya ye lau ee nawalai haligigi-kesega se gehe.

ginaginauli,** ede Sakaliya ye hai bena kabo ye lusae Guiyau yona Numa Tabuna kalona ne unai na inisenisi ye gabu.

¹⁰ Na inisenisi huyagabuna unai bodalakilaki Numa Tabuna bakubakuna wa unai se tapwatapwalolo. ¹¹ Na Guiyau yona anelu ye taumasalaha iya unai, na inisenisi kabagabuna tehakahatuna unai ye totolo. ¹² Huyana Sakaliya anelu wa ye kita meta ye siliyata yo ye matausikalili. ¹³ Na anelu wa ye hededelau unai ye wane, “Sakaliya, tabu ku matausi! Yaubada yom tapwalolo ye lapuidiko. Unai mwanem Elisabeta kabo natumi loheya ye labasi, na kabo hesana ku tole Yowane. ¹⁴ Iya kabo nuwam ye henamwakaliliyei, na yona huyalabasi ne debanaena kabo tamowai gwaudi se gwauyala, ¹⁵ matawuwuna iya meta ye saekalili Guiyau matanaena. Iya nige gonowana waina yo numanuma bayabayaodi ye numadi. Sola nige se labasi na Yaluwa Tabuna iya ye hemwayau. ¹⁶ Na Isalaela tamowaidi bodalakilaki kabo ye woyaidi se uyoma Guiyau yodi Yaubada unai. ¹⁷ Na Yaubada yaluwana yo yona gigibwali kabo Yowane unai gonogonowana doha Eliya, na unai kabo Guiyau yona keda ye bagunaei. Yona paisowa meta kabo tamadiyao ye henuwabuidi na se kitalau natudiyao udiyedi, yo kaiteyadi Yaubada taukawayagalaena kabo ye henuwatu-lobaidi na se lapulau tamowai dudulaidi yodi

** **1:9:** Kulutubu kabikabina unai yodi kaisunuwa se ginaginauli: Kabikabina wa meta tamowai hesadi o numela se kulidi weku gagilidi o kaikaiwa tupwadiyao kubwakubwadi udiyedi na kabo se hebekudi na unai yodi hineli se ginauli. Na se nuwatulobai ede teina ta Yaubada yona hineli.

nuwatu sibasibadi udiyedi. Teina laulau ta ye gin-aulidi bena tamowai gwaudi ye nonohaidi Guiyau yona laoma hesabana.”

¹⁸ Sakaliya ye hededelau anelu wa unai ye wane, “Idohagi na kabo kabina ya kata meta teina ta mamohoi? Yau meta ya tautaubadako, yo mwanegu meta ye sinesinebadako.” ¹⁹ Anelu wa ye hededebui ye wane, “Yau Gabileli, Yaubada matanaena ya totolo, na ye hetamaligau ya laoma bena wasa namwanamwana ta yom ya hedehedede. ²⁰ Na kowa meta kalinagu nige ku kawamamohoiyeidi, unai kabo ku mwanou na nige gonowana ku hedehedede, kana siga yogu hedehedede ta se laoma se mamohoi yodi huya dudulaina unai.”

²¹ Mahanana ne unai boda wa Sakaliya se nayanayai yo se nuwapwanopwano idohagi to ye miya huyalohaloha Numa Tabuna wa unai. ²² Yona huyapesa ne unai meta nige gonowana ye hedehedelau udiyedi. Se nuwatulobai meta Yaubada tautau hesau ye hekitayako Numa Tabuna kalona ne unai. Hekihekinoi nimana udiyedi ye ginaulidi, na nige saha hesau ye hedede.

²³ Sakaliya yona paisowa mayadaidi wa se gehe ede ye uyo yona magari. ²⁴ Mulina ne unai kabo Elisabeta ye diyaka, na yona numa kalona ne unai ye miya nawalai haligigi, ²⁵ na ye wane, “Teina ta Guiyau ye ginauli kaliguyena! Teina huya ta unai yona kabinamwa unai ye kitagau na kagu mwa-

dine** tamowai matadiyena ne ye haigabaei.”

Yesu yona labasi hededenonhaina

²⁶ Elisabeta yona diyaka nawalaina haligigi-kesega (6), kabo Yaubada yona anelu hesana Gabileli wa ye hetamali ye lau teha Galili magaina hesau, hesana ede Nasaleta. ²⁷ Temenai hasala hesau nuwanuwasupuna. Iya se hedede-hepatuyako bena kabo tamowai hesau hesana Yosepa ye tawasolai, iya Dawida kana isimulita hesau. Hasala nuwanuwasupuna wa hesana ede Maliya. ²⁸ Anelu wa ye lau iya unai ye wane, “Yauwedo! Guiyau ede maiyam yo yona kabinamwa ye lakikalili kalimwai.”

²⁹ Maliya nuwana ye dagugukalili yona hede-hedede wa unai, yo ye nuwanuwatu lautoki ta kaniyona ede saha. ³⁰ Na anelu wa ye hedede-lau unai ye wane, “Maliya, tabu ku matausi! Yaubada yona kabinamwa unai ye kaisunuwaigo. ³¹ Kabo ku diyaka na natum loheya ku labasi, na hesana ku tole Yesu. ³² Iya kabo ye saekalili yo se katai Yaubada Saesaekalilina Natuna. Na Guiyau Yaubada kabo iya kana kulutubu Dawida yona kabatuli saesaena ye mosei, ³³ na kabo Yakobo kana isimulitao ye kitahetetedi ye lau ee nige kana siga, yo yona basileiya nige yona kabagehe.”

³⁴ Maliya ye henamai anelu wa unai ye wane, “Teina ta kabo idohagi? Yau meta waihiu nuwanuwasupuna, sola nige loheya hesau

** **1:25:** Kagu mwadine: Ena waihiu ye tawasola na nige natudi, kabo Dius tamowaidiyao se kitadobidobiyei na se hegilu yo se hedede iya yababa saha hesau debanaena na Yaubada ye hekamkamna.

maiyagu ka hailobai.” ³⁵ Na anelu wa ye wane, “Yaluwa Tabuna kabo ye laowa kalimyena, yo Yaubada Saesaekalilina yona gigibwali kabo ye helogulogugo. Unai wawaya ku labasi ne meta iya Tabuna, yo iya kabo se katai Yaubada Natuna. ³⁶ Keham Elisabeta ku kita! Iya ye sinesinebadako na iyamo ye diyaka na kabo natuna loheya ye labasi. Tamowai se hedede meta iya bena ye kobosi, na iyamo ye diyaka yona nawalai haligigikesega. ³⁷ Matawuwuna nige saha hesau ye bayao Yaubada kalinawai.”

³⁸ Kabo Maliya ye wane, “Yau Guiyau yona heyayai tauhaina. Saha ku hedede me bena ye tubu kaliguyena.” Na kabo anelu wa ye laugabaei.

Maliya Elisabeta ye kaitaumanai

³⁹ Nige bayaona na Maliya ye kabinonoha na ye laumwamwayau ye lau teha Yudeya magaina hesau unai, iya ede teha kudukudulina unai. ⁴⁰ Temenai ye mwalae Sakaliya yona numa unai na Elisabeta ye hailobai. ⁴¹ Huyana Elisabeta Maliya yona lautoki ye lapui meta wawaya wa bogana luwanaena ye teteli. Yaluwa Tabuna Elisabeta ye hemwayau, ⁴² na ma kalina lakilakina unai ye wane, “Sinesineo maudoidi luwadiyena kowa meta Yaubada ye hededehenamwakaliliyeigo, yo natum bogam luwanaena ne Yaubada ye hededehenamwa! ⁴³ Na yau yogu namwa saha, na yogu Guiyau sinana ye laoma ye kaitaumaigau! ⁴⁴ Huyana yom lautoki wa ya lapui ede wawaya bogagu luwana unai ye teteli ma gwauyalana. ⁴⁵ Kowa gonowana ku gwauyala, matawuwuna ku

kawamamohoi meta Yaubada yona hedehedede kalimyena wa kabo ye hemamohoiyeidi.”

Maliya yona wanahedebasae

⁴⁶ Na Maliya ye wane,

“Nuwagu ta unai Guiyau ya hedebasaei ⁴⁷ na yaluwagu ta ye gwauyala Yaubada taugilihaigau debanaena,

⁴⁸ matawuwuna Yaubada iya yona heyayai tauhaina ta ye kita meta ya dobikalili.

Huya ta yo huya matada ne unai tamowai maudoidi kabo se hedede meta yau gonowana ya gwauyala,

⁴⁹ matawuwuna Yaubada Gigigigibwalina ginauli saesaedi ye ginaulidi yau kaliguyena.

Iya tabuna. **

⁵⁰ Isina to isina udiyedi yona katekamkamna ye hemasalaha tauhekasisiyeina udiyedi.

⁵¹ Iya yona gigibwaliyena ginauli saesaedi ye ginaulidi,
na kaiteyadi se nuwasaesae meta ye hetatagwaligwalidi.

⁵² Wasawasa saesaedi yodi kabatuli udiyedi ye toledobiyeidi,
na tamowai dobidobidi ye lausinidi.

⁵³ Tauhasahasali nimadi ye hemwayaudi ginauli namwanamwadi udiyedi,

** **1:49:** Iya tabuna: Kalina Giliki unai Luka ye kuli, Hesana ede tabuna.Hedehedede hesanaunai, Isalaela tamowai udo'udoina se hetala. Lausoiso ta unai Sakaliya Yaubada hedehededenena ye hededehemasalaha meta iya ye namwa yo ye a'a yo ye didigakalili.

na taugogogogo ye hetamalidi se dalahai ma
nimagaibudi.

⁵⁴⁻⁵⁵ Yona heyayai tauhaidi, siya ede Isalaela ta-
mowaidi, ye saguidi,
na yona hededehe sunuma kada kulutubu ka-
lidiyena ye nuwatui meta
yona katekamkamna kabo ye hemasalaha kada
mumuga Abelahama
yo kana isimulita maudoidi udiyedi ye lau ee
nige kana siga.”

⁵⁶ Maliya Elisabeta maiyana se bawa nawalai
haiyona, na kabo ye uyo yona magai.

Yowane Babatiso yona huyalabasi

⁵⁷ Na Elisabeta yona huyalabalaba mayadaina
ye lage, ede natuna loheya ye labasi.

⁵⁸ Dedekadiyena taumiya yo kehanao se
lapui meta Guiyau yona katekamkamna
lakilakina unai Elisabeta ye sagui, na maiyadi
se gwauyalalakili.

⁵⁹ Wawaya wa ye labasi sabati kesega ye lau
kabo se laoma bena se hepelitome. Na se henuwa
bena hesana se tole Sakaliya, tamana yona he-
liyam. ⁶⁰ Na sinana ye wane, “Nige! Hesana ede
Yowane.”

⁶¹ Se hededelau Elisabeta unai se wane, “Ke-
hamwao udiyedi nige hesau hesana Yowane!”

⁶² Ede hekihekinoi se ginaulidi tamana wa
unai na se henamaiyei kabo wawaya ne hesana
saha ye henuwa bena ye tole. ⁶³ Sakaliya ye
kaibwada bena kabakulikuli se mosei na ye
kuli, “Hesana ede Yowane.” Na maudoidi wa se
siliyata. ⁶⁴ Mahanana ne unai Yaubada Sakaliya

kawana ye soke na ye hedehehede'uyo, na Yaubada ye hedehehede'basaei. ⁶⁵ Na dedekadiyena taumiya maudoidi se siliyatakalili, na Yudeya teha kudukudulina maudoina unai taumiya ginauli maudoidi ta se hetahetaladi. ⁶⁶ Wasa wa taulapuina maudoidi nuwadi udiyedi se nuwanuwatuidi na se henahenamai'uyoidi se wane, "Wawaya ne ye tubusae kabo iya tamowai sahasahana?" Matawuwuna se kita meta Yaubada yona gigibwali ede iya unai.

Sakaliya yona hededepeloweta

⁶⁷ Yowane tamana Sakaliya Yaluwa Tabuna ye hemwayau na ye hededepeloweta, ye wane,

⁶⁸ "Guiyau ta hede'basaei, iya Isalaela yoda Yaubada!

Matawuwuna ede ye laoma yona tamowai ye gilihaida.

⁶⁹ Taugilihaida gigigibwalina ye haiyama, iya ede yona heyayai tauhaina Dawida kana isimulita hesau.

⁷⁰ Teina ta ye hede'hemasalahayako yona peloweta tabudiyao udiyedi huya bagubagunana unai na se hededepelowetaiyako.

⁷¹ Kabo ye gilihaida kada waiunu udiyedi, yo tauhewaiunu maudoidi nimadiyena ye saguhaida.

⁷² Laulau ta ye ginaulidi meta yona katekamkamna ye hemasalahana kada mumuga udiyedi

yo yona talam tabuna ye nuwatui,

⁷³ iya ede yona kaigwala kada mumuga Abelahama unai.

74-75 Ye kaigwala kabo kada waiunu nimadiyena
ye gilihaida,
yo ye hebayaoda bena ma nuwa'a'ada
yo miyamiya dudulaidi udiyedi iya ta
taba'ohui yoda mauli mayadaidi maudoidi
udiyedi, na nige gonowana ta matausi.

76 Na kowa, natugu, kabo se kataigo Yaubada Sae-
saekalilina yona peloweta,
matawuwuna kabo Guiyau ku kedabagunaei
bena yona kamwasa ku kabinonohai,

77 yo yona tamowai ku hekatadi meta Yaubada
yona kabagilihaidi kedana ede yodi yababa
nuwatugabaedi unai.

78 Yona katekamkamna nuwabigabigana
debanawai Yaubada kabo ye saguida
na Mesaiya galewa ne unai ye hetamaliyama
kalidawai
doha malatomtom unai mahana ye dalasae,

79 na mala ye hesina kaiteyadi masigili unai tau-
miya yo boita taumatausiyeina kalidiyena,
na ye woyaida nuwadaumwali unai.”

80 Wawaya wa ye tubusae yo yaluwa unai ye
bayao, na balabalagaibuyena ye miya kana siga
ye taumasalaha Isalaela udiyedi ye lauguguya.

2

Yesu yona huyalabasi
(*Mataiyo 1:18-25*)

¹ Tenem mayadaidi ne udiyedi Sisa Agastasi hekasa ye ginauli meta bena hasiliyawasi se ginauli Loma yodi kabatanuwaga magaina maudoina unai. ² Tenem meta hasiliyawasi bagubagunana. Yodi huyahaina ne unai meta Kiliniusi iya yona huyatanuwaga teha Siliya unai. ³ Na tamowai maudoidi se uyo yodi magari mamohoidi udiyedi na hesadi se mosemoseidi hesa taukuliyawasidi udiyedi.

⁴ Ede Yosepa maiyana Maliya hinage se dalahai na teha Galili magaina Nasaleta se laugabae se lau teha Yudeya magaina Betelehema unai. Matawuwuna Yosepa iya Dawida kana isimulita hesau, yo Betelehema iya ede wasawasa Dawida yona kabalaoma. ⁵ Se lau menai bena Maliya maiyana hesadi se kulidi hasiliyawasi bukana unai. Na Maliya meta se hededehepatuyako Yosepa unai, iyamo sola nige se tawasola, na iya meta ye diyakako. ⁶ Sola menai ma miyamiyadi na wawaya wa huyalabasina mayadaina ye lage, ⁷ na natuna taubaguna ye labasi meta loheya. Kaleko udiyedi ye suma na suisui yodi kabakaikai hesau unai ye hekeno, matawuwuna nige dahala hesau

ye miyagaibu numa wa unai.**

Anelu se taumasalaha mamoe taukitakita-hetetedi udiyedi

⁸ Mamoe taukitakitahetetedi hekadi se miyamiya magari wa dedekanaena, na yodi mamoe se kitakitahetetedi boniyaina wa unai. ⁹ Na Guiyau yona anelu ye taumasalaha udiyedi na Guiyau didigana dawayana ye sinahetakikilidi, ede se matausikalili. ¹⁰ Na anelu wa ye hededelau udiyedi ye wane, “Tabu kwa matausi. Wasa namwanamwana ya baheiyama kalimiuyena, iya kabo tamowai maudoidi ye hegwauyalakaliliyedi. ¹¹ Mayadai ta unai Dawida yona magari ta unai taugilihaigomiu se labasi, iya ede Keliso, yomi Guiyau. ¹² Wawaya ne yomi kabakitalobaina ede kabo kwa lobai kaleko udiyedi se suma na suisui yodi kabakaikai unai ye kenokeno.”

¹³ Na makesega galewa aneludi se taumasalaha anelu bagubagunana wa maiyadi. Yaubada se hedebasaei se wane,

¹⁴ “Hedebasae maudoina ye lau Yaubada galewa ne unai,

** **2:7:** Dahala... numa wa unai: Yesu yodi kabalabasina numana Betelehema unai meta hededehemasalahana udoi'udo. Tausonoga hekadi yodi nuwatu meta suisui yodi kabakeno numana unai se labasi. Na hekadi se wane duhaena Betelehema dedekanawai menai se labasi. Na hinage hekadi yodi nuwatu meta Yosepa kana bogao yodi numa hesau unai se miyamiya na temenai Yesu se labasi, na nige yodi solasola hesau taumana yodi dahala unai, na Maliya suisui yodi kabakaikai hesau ye lobai numa wa unai, ede wawaya wa temenai ye hekeno. Na teina nuwanuwatu ta ede ka lauwatani.

yo tanoubu ta unai nuwadaumwali ye lau yona gadosisi tamowaidiyao udiyedi.”

¹⁵ Anelu wa se laugabaeidi se uyo galewa, na kabo mamoe taukitakitahetete wa se bom se hede-hedede se wane, “Kwa laoma ta lau Betelehema, na saha ye tubu na Yaubada yoda ye hedehedede wa ta kita.” ¹⁶ Na se laumwamwayau se lau, Maliya yo Yosepa se lobaidi yo wawaya wa se kita suisui yodi kabakaikai unai ye kenokeno. ¹⁷ Wawaya wa se kita na mulinawai hedehededenana anelu ye hedededi wa se hededeheemasalahadi, ¹⁸ na wasa wa taulapuina maudoidi se noko yodi hedehedede wa unai. ¹⁹ Ginauli maudoidi wa Maliya nuwana ne unai ye toledi na ye nuwanuwatuidi.

²⁰ Na mamoe taukitakitahetete wa se uyo yodi mamoe udiyedi. Yaubada se hededetausae yo se hedehedebasae, matawuwuna ginauli maudoidi se lapuidi yo se kitadi wa meta gonogonowana doha saha anelu ye hedededi wa.

²¹ Sabati kesega mulinaena kabo wawaya wa huyahepelitomena mayadaina, na hesana se tole Yesu. Hesa ta anelu ye mosei sinana unai na kabo ye diyaka.

Yesu se laei Numa Tabuna unai

²²⁻²⁴ Maliya yona lauhe'a'a kaitalamamna huyana** ye laoma ede Yosepa yo Maliya

** **2:22-24:** Maliya yona lauhe'a'a kaitalamamna huyana: Yaubada yona laugagayo Mose unai ye laoma wa ye wane, Ena waihiu hesau natuna loheya ye labasi, meta kabo mayadai 40 nige gonowana ye laulau Numa Tabuna, na ena natuna waihiu ye labasi, kabo mayadai 80. Mayadai 40 o 80 ne mulidiyena kabo ye lau yona lauhe'a'a kaitalamamna ye ginauli.

Yesu maiyadi se lau Yelusalema, bena Yesu se mosei Guiyau unai, yo Maliya yona lauhe'a'a kaitalamna se ginauli. Kabikabi ta udiyedi Guiyau yona laugagayo se ginauliwatani, ye wane, “Natumiyao loheloheyao bagubagunadi, siya bena Guiyau yona.”** (*Esodo 12:1*) Yo hinage ye wane, “Ena waihiu hesau ye labalaba kabo bunebune labui o gabubu labui” (*Lewitikasi 12:8*) ye baheidima Numa Tabuna unai na yona lauhe'a'a kaitalamna ye ginauli.

Simiyona yona hededepeloweta

²⁵ Huyana ne unai meta tamowai hesau hesana Simiyona Yelusalema unai ye miyamiya. Iya meta laulaududulai tamowaina yo Yaubada yona laugagayo taulauwatanidi, yo Isalaela saguhaina ye nayanayai, yo Yaluwa Tabuna iya maiyana.

²⁶ Na Yaluwa Tabuna ye hemasalahayako iya unai meta taba nige ye boita kana siga Guiyau yona kaisunuwa tamowaina** ye kita.

²⁷ Yaluwa yona woya unai Simiyona ye lusae Numa Tabuna bakubakuna unai. Na Maliya yo Yosepa natudi wa se baheiyama Numa Tabuna unai bena laugagayo kabikabina se ginauli iya hesabana. ²⁸ Kabo Simiyona wawaya wa ye hai ye labasi na Yaubada ye lautokiyeyi ye wane,

²⁹ “Guiyau, yom hededehegunuma yom heyayai tauhaina unai wa ye masalahako. Unai gonowana kabo ya boita ma nuwadaumwaligu.

** **2:22-24:** Guiyau yona: Tabu hededehegunuma ku hasili.

** **2:26:** Guiyau yona kaisunuwa tamowaina meta Giliki kalinadi unai ede Keliso.

30-31 Matawuwuna ede teha maudoina tamowaidiyao matadiyena yom kabihemauli ku kabinonohai wa meta yau matagu ta udiyedi ya kitayako:

³²Iya dawayana kabo yom nuwatu ye hemasalaha dagela tamowaidiyao udiyedi, yo kam bodao Isalaela hekasisidi ye helaki tamowai matadiyena.”

³³ Wawaya hedehededenena wa sinana yo tamana se lapui meta se noko. ³⁴ Na Simiyona ye hededehenamwadi na ye hededelau Maliya Yesu sinana unai ye wane, “Wawaya ta Yaubada ye kaisunuwai bena iya debanaena Isalaela tamowaidiyao se bado kabo Yaubada se laugabaei, yo se bado kabo se uyoma Yaubada unai. Iya Yaubada yona hineli tauhededehemasalahadi,** iyamo tamowai kabo se laukwatakwataei. ³⁵ Teina unai ede tamowai yodi nuwanuwatu wadawadamdi kabo ye hemasalahadi. Na nuwakamkamna kana kao doha kelepa matamatana kabo kowa nuwam ne ye gwali.”

Ana yona hededepeloweta

³⁶ Temenai hinage peloweta hesau sinesinebadana, hesana ede Ana, Penuweli natuna, na Penuweli kana kulutubu ede Asa.

Ana meta ye tawasola na ma mwanena se miya bolimai haligigi-labui (7), na kabo mwanena ye boita, ³⁷ na ye kwabuli ye miya ye lau yona bolimai 84. Iya Numa Tabuna nige ye laulaugabaei,

** **2:34:** Yaubada yona hineli tauhededehemasalahadi meta Simiyona ye hedede ede, iya hekihekinoi.

na mayadai yo boniyai Yaubada ye hedehe-
basaei kaikaihudi yo tapwalolo udiyedi.

³⁸ Yosepa yo Maliya siya sola menai na Ana ye laoma kalidiwai. Yona lautoki ye mosei Yaubada unai, na wawaya wa hedehehedena ye hedehehedei tamowai maudoidi, siya kaiteyadi Yelusalema tauyailigabaeina se nayanayaei wa udiyedi.

³⁹ Huyana Yosepa yo Maliya ginauli maudoidi Guiyau yona laugagayo ye hedehehedei wa se ginaulihegehedi meta se uyo yodi magai Nasaleta teha Galili unai. ⁴⁰ Wawaya wa ye tubusae yo ye bayao, yo sibasiba ye hemwayau. Na Yaubada yona kabinamwa meta iya unai.

Yesu yona bolimai 12 na yona sibasiba ye hemasalaha Numa Tabuna unai

⁴¹ Bolimai kesega kesega Yesu tamana yo sinana se laulau Yelusalema Taukiuli Henuwaisinina hesabana. ⁴² Huyana Yesu yona bolimai 12, ede kadi kulutubu kabikabina wa unai iya maiyadi se lau henuwaisini ne hesabana.

⁴³ Taukiuli Henuwaisinina mayadai se gehe ede tamana yo sinana se dalahai bena se uyo yodi magai, na nige kabina se kata meta wawaya wa ye babawa Yelusalema unai. ⁴⁴ Yodi nuwatu bena iya kadi kahao wa maiyanao se lau. Mayadai lohaloha se lauyei, na kabo se hetubu kehadiyao yo kadi kahao udiyedi se wasenei. ⁴⁵ Na nige se lobai, ede se uyo Yelusalema na temenai se wasenei.

⁴⁶ Mayadai hehaiyonana unai Yesu se lobai Numa Tabuna bakubakuna unai taulauhekata maiyanao se tutuli, na ye lapulapulau udiyedi yo

ye henahenamaiyeidi. ⁴⁷ Taulapulapui maudoidi wa se siliyata yona nuwatulobai yo yona hedede-bui wa udiyedi.

⁴⁸ Huyana tamana yo sinana iya se lobai meta se nokokalili. Sinana ye hededelau unai ye wane, “Natugu, idohagi to teina doha ku gin-auli kalimaiyena? Tamam yo yau meta ka nuwanuwatukalili yo ka wasewaseneigo.” ⁴⁹ Na Yesu ye wane, “Matawuwuna saha to kwa wase-waseneigau? Bena kabina kwa kata meta yau taba Tamagu yona numaena.” ⁵⁰ Na yona hede-hedede wa kaniyona nige se nuwatulobai.

⁵¹ Na kabo Yesu tamana yo sinana maiyanao se uyo Nasaleta, na yona kawakabi wa se miyake-segaidi. Na Yesu saha ye ginaulidi yo ye hedededi wa meta sinana nuwana ne unai ye nuwanuwatuidi.

⁵² Yesu ye tubusaema bayao yo sibasiba udiyedi na Yaubada yo tamowai iya se kitahenamwa.

3

Yowane Babatiso yona lauguguya

(Mataiyo 3:1-12, Maleko 1:1-8, Yowane 1:19-28)

¹ Loma yodi Sisa Taibiliyasi yona huyawoyawoya bolimaina 15 ye lagema, iya ede huyana Pontiusi Pilato iya teha Yudeya yodi gabana, yo Heloda** iya wasawasa teha Galili unai, yo kana kaha Pilipo iya wasawasa Ituliya yo Talakoniti tehadi udiyedi, yo Lisaniyasi meta teha Abilene yodi wasawasa, ² na Dius yodi taukaitalasam sae-saedi ede Anase yo Kaiyapasi. Tenem huyana

** **3:1:** Heloda ta, iya meta Heloda Antipasi.

ne unai Yowane Sakaliya natuna balabalagaibu unai ye miyamiya na Yaubada ye hededelau iya unai. ³ Ede ye lau Yolidani sagasagana tehana maudoina ye tauhetakikili na ye lauguguya meta tamowai bena se nuwabui na babatiso se hai, yodi yababa nuwatugabaedi hesabana.

⁴ Doha Aisaiya peloweta yona buka unai ye kulinonohaiyako ye wane,

“Tamowai hesau balabalagaibu unai ye yogayoga ye wane,

‘Guiyau yona keda kwa kabinonohai!

Yona kabalau kwa kabihedudulaidi.

⁵ Gonu maudoidi kwa hemwayaudi,

yo kuduli maudoidi kwa kelihedudulaidi.

Keda youyoudi bena kwa hedudulaidi,

yo keda tupitupidi kwa hesapusapudi.

⁶ Na tamowai maudoidi kabo Yaubada yona kabi-hemauli se kita.’ ”

(Aisaiya

40:3-5)

⁷ Bodalakilaki se lage Yowane unai bena ye hebatisoidi, na ye hededelau udiyedi ye wane, “Komi mwata natunao! Kaiteya ye hedede-laowa bena kabo Yaubada yona hekamkamna kwa yabubugabaei? ⁸ Taba nuwabui kaniyona kwa miyahemasalahadi! Na tabu kwa wane, ‘Kama kulutubu meta Abelahama.’ Yomiu ya hedehede: Yaubada gonowana weku ne udiyedi Abelahama kana isimulita ye hetubudi.

⁹ Na kilam ye nonohaiyako na kaiwa wuwuna unai ye tole. Ena kaiwa hesau nige ye kaniyonamwanamwa kabo ye koigabaei na ye tulaei kaiwa kalakalasina unai.”

18 Hedehedede kadi kao udoi'udoi udiyedi Yowane ye guguyaidi yo wasa namwanamwana ye duwai tamowai udiyedi. 19 Yo wasawasa Heloda ye dilai, matawuwuna kana kaha mwanena Helodiyasi ye kwayai, yo yababa hekadi ye ginaulidi wa debadiyena. 20 Na Heloda yona yababa kabahelakidi ede Yowane ye tole numatutugudu unai.

*Yowane Yesu ye hebatisoi
(Mataiyo 3:13-17, Maleko 1:9-11)*

21 Tamowai se bado Yowane ye hebatisoidi, yo hinage Yesu ye hebatisoi. Huyana ne unai Yesu ye tapwatapwalolo na galewa ye tasoke 22 na Yaluwa Tabuna ye dobima kewana ne unai kana kao doha bunebune, yo kalina hesau galewa ne unai ye dobima ye wane, “Kowa Natugu! Ya gadosikaliliyeigo yo nuwagu ku henamwakaliliyei!”

*Yesu kana kulutubu
(Mataiyo 1:1-17)*

23 Huyana Yesu yona paisowa ye hetubu meta yona bolimai 30 ye hanahanawui. Na tamowai yodi nuwatu ede Yesu iya Yosepa natuna.

Na Yosepa tamana ede Heli.** 24 Heli tamana ede Matati,
Matati tamana ede Lewi, Lewi tamana ede Meleki,
Meleki tamana ede Yanai, Yanai tamana ede Yosepa,

** 3:23: Tamana ede: Luka yona kulikuli kalina Giliki unai ye kuli, Yosepa iya Heli natuna, 24 iya Matati natuna, iya Lewi natuna, iya Meleki natuna, yo ye lau tenem doha. Na kalinadaena hedehedede ta daguguna nige ye dudulaikalili, unai ka tolebui.

25 Yosepa tamana ede Matatiyasi, Matatiyasi
tamana ede Amosi,
Amosi tamana ede Nahuma, Nahuma tamana
ede Esili,
Esili tamana ede Nagai, 26 Nagai tamana ede
Mati,
Mati tamana ede Matatiyasi, Matatiyasi tamana
ede Semeina,
Semeina tamana ede Yoseki, Yoseki tamana ede
Yoda,
27 Yoda tamana ede Yowanani, Yowanani
tamana ede Lesa,
Lesam tamana ede Selubabela, Selubabela
tamana ede Seyalatiyela,
Seyalatiyela tamana ede Neli, 28 Neli tamana
ede Meleki,
Meleki tamana ede Adi, Adi tamana ede Kosam,
Kosam tamana ede Elimadam, Elimadam
tamana ede Elu,
29 Elu tamana ede Yosuwam, Yosuwam tamana ede
Eliyesa,
Eliyesa tamana ede Yolim, Yolim tamana ede
Matati,
Matati tamana ede Lewi, 30 Lewi tamana ede
Simiyona,
Simiyona tamana ede Yuda, Yuda tamana ede
Yosepa,
Yosepa tamana ede Yonam, Yonam tamana ede
Eliyakima,
31 Eliyakima tamana ede Meleya, Meleya
tamana ede Mena,
Mena tamana ede Matati, Matati tamana ede
Natani,

Natani tamana ede Dawida, ³² Dawida tamana
 ede Yese,
 Yese tamana ede Obedi, Obedi tamana ede
 Bowasi,
 Bowasi tamana ede Salamona, ^{**} Salamona
 tamana ede Nasona,
³³ Nasona tamana ede Aminadaba, Aminadaba
 tamana ede Lam, ^{**}
 Lam tamana ede Heselona, Heselona tamana
 ede Pelesi,
 Pelesi tamana ede Yuda, ³⁴ Yuda tamana ede
 Yakobo,
 Yakobo tamana ede Isako, Isako tamana ede
 Abelahama,
 Abelahama tamana ede Tela, Tela tamana ede
 Nahola,
³⁵ Nahola tamana ede Seluga, Seluga tamana
 ede Leu,
 Leu tamana ede Pelega, Pelega tamana ede
 Ebeli,
 Ebeli tamana ede Sela, ³⁶ Sela tamana ede
 Kainani,
 Kainani tamana ede Apasada, Apasada tamana
 ede Sema,
 Sema tamana ede Nowa, Nowa tamana ede
 Lameka,
³⁷ Lameka tamana ede Metusela, Metusela
 tamana ede Enoka,

**** 3:32:** Salamona: Kalina Giliki unai Luka ye kuli ede Sala,
 iya ede teha Siliya unai hesa ne yodi katakataina. **** 3:33:**
 Aminadaba tamana ede Lam: Kulikuli beyabeyadi hekadiyo se
 kuli, Aminadaba tamana ede Edimina, Edimina tamana ede Ani,
 Ani tamana ede Heselona. Yoda kulikuli ta unai New International
 Version (NIV) ta lauwatani.

Enoka tamana ede Yaledi, Yaledi tamana ede Mahalalela,
 Mahalalela tamana ede Kenani, ³⁸ Kenani tamana ede Enosi,
 Enosi tamana ede Seta, Seta tamana ede Adama, na Adama tamana ede Yaubada.

4

Yesu yona laukita

(Mataiyo 4:1-11, Maleko 1:12-13)

¹ Yesu Yaluwa Tabuna ye hemwayau, na Yolidani sagasagana ye laugabaei na Yaluwa Tabuna iya ye woyalaei balabalagaibuyena. ² Na temenai mayadai 40 luwadiyena diyabolo Yesu ye laukita. Mayadaidi ne udiyedi meta nige saha hesau ye kai, na mulina ne unai ye hasali.

³ Na diyabolo ye hededelau Yesu unai ye wane, “Ena kowa Yaubada Natuna, ku hededelau weku ta unai bena ye hemala pwalawa.”

⁴ Na Yesu ye hededebui ye wane, “Buka tabuna unai se kuliyako meta tamowai nige gonowana pwalawa mo unai ye maumauli.”

⁵ Na kabo diyabolo Yesu ye woyasaei kuduli hesau unai na mahana kubwakubwa unai tanoubu ta yona basileiya maudoidi ye hekita. ⁶ Na ye hededelau unai ye wane, “Yau kabo wasawasa gigibwalina yo didigana ya lediwa kalimyena na basileiya maudoidi ta ku kitahetetedi. Matawuwuna ginauli maudoidi ta Yaubada ye ledimako yau yogu, na gonowana ya mosegabaedi yogu kaisunuwa tamowaina unai. ⁷ Ena ku taba'ohu kaliguwai, kabo ginauli maudoidi ta kowa yom.”

⁸ Yesu ye hededebui ye wane, “Buka tabuna unai se kuliyako meta, ‘Guiyau yom Yaubada ye bom mo ku hekasisiyei, yo iya ye bom mo unai ku taba'ohu.’” **

⁹ Na kabo diyabolo Yesu ye woyalaei Yelusalema. Na Numa Tabuna isuna saesaekalilina unai ye hetolo na ye hededelau unai ye wane, “Ena kowa Yaubada Natuna, kabo inai ku kamposidobi. ¹⁰ Matawuwuna Buka Tabuna unai se kuli se wane, ‘Yaubada kabo ye hededelau yona anelu udiyedi na se kitahetetego.

¹¹ Kabo nimadiyena se kabisinigo, na nige gonowana kaem ku koiyedi weku udiyedi.” *(Same 91:11-12)*

¹² Na Yesu ye hededebui ye wane, “Buka Tabuna ye wane, ‘Tabu Guiyau yom Yaubada ku lautonogi.’” *(Dutelonomi 6:16)*

¹³ Diyabolo laukita maudoidi ta ye hegehedi ede Yesu ye laugabaei na huya namwanamwana hesau ye nayanayai.

Yesu yona paisowa ye hetubu Galili unai (Mataiyo 4:12-17, Maleko 1:14-15)

¹⁴ Yaluwa Tabuna yona gigibwali Yesu ye hemwayau na ye uyo Galili. Na Yesu wasana

** **4:8:** Guiyau ... ku hekasisiyei, yo ... unai ku taba'ohu: Luka kalina Giliki unai ye kuli, na kalinadiyena hedehedede hekasisiyeikaniyona bagubagunana meta tulibono, iya ede hekasisi kabikabina. Yo yoda hedehedede taba'ohu meta hedehededena kalina Giliki unai kaniyona mamohoina. Dimdimyena se kuli, “serve”, na ena hedehedede ta Yaubada unai ta hepaisowa, kabo kaniyona lakilakina ede taba'ohu.

magai maudoina wa ye hetakikili. ¹⁵ Na ye lau yodi sunago udiyedi ye lauhekata na boda maudoina iya se hededetausaei.

*Nasaleta unai Yesu se subu
(Mataiyo 13:53-58, Maleko 6:1-6)*

¹⁶ Yesu ye lau yona kabatubusae magaina Nasaleta na yona kabikabi unai Sabatiyena ye lusae sunago unai na ye tolo bena Buka Tabuna ye hasili. ¹⁷ Na peloweta Aisaiya yona buka** se mosei na ye soke ede kulikuli ta ye lobai:

¹⁸ “Guiyau yaluwana, iya ede yau kaliguyena, matawuwuna iya [*ye kaisunuwaigau yo*] ye heyausigau

benawa namwanamwana ya hededehe-
masalaha taudehadeha udiyedi.

Ye hetamaligau bena yailihai hedehededena
ya hedehededei kaukau tamowaidiyao
udiyedi,

yo taumatagibugibu yodi ya hedehedede
meta matadi bena se lala,
yo tamowai se kabihenayaidi bena ya gilihaidi,

¹⁹ yo bena ya hededehe-
masalaha meta
Guiyau yona katekamkamna bolimaina
ede ye lageko.**” *(Aisaiya 61:1-2)*

** **4:17:** Peloweta Aisaiya yona buka, iya ede pepwa lohala-
hana se nokunoku, nige doha huya ta bukadiyao. ** **4:19:**

Guiyau yona katekamkamna bolimaina, iya ede laugagayo unai
Yaubada ye hedede wa, meta bolimai hehaligigi-labuidi (7th)
udiyedi Isalaela tamowaidi kadi hagahaga maudoidi se boliga-
baedi (Dutelonomi 15:1-3) yo ena yodi hali Isalaela kadi hagahaga
debadiwai se haidi se hemala yodi heyayai tauhaidi, kabo se
kabigabaedi (Lewitikasi 25:39-55).

²⁰ Yesu buka wa ye noku na ye mose'uyoi sunago taukitahetetena wa unai na ye tuli. Sunago wa unai tamowai maudoidi matadiyao meta se tolekesegaidi iya unai. ²¹ Na Yesu ye hededelau udiyedi ye wane, “Kulikuli ya hasili kwa lapui wa meta mayadai ta unai ye masalaha matami-uyena.”

²² Maudoidi wa iya se hededehenamwa yo yona hedehedede namwanamwadi wa udiyedi meta se siliyata yo se nokokalili na se henahenamai'uyoidi se wane, “Iya Yosepa natuna o nige?”

²³ Na Yesu ye hededelau udiyedi ye wane, “Ya nuwatui kabo hededesonoga kwa hedede kaliguwai kwa wane, ‘Doketa, ku henamwanamwa'uyoigo!’ Kabo hinage kwa hededelaoma laulau saha ya ginaulidi wasadi kwa lapuidi Kapelenauma unai wa, bena hinage ya ginaulidi teina yogu magai mamohoina ta unai.”

²⁴ Na Yesu ye wane, “Ya hededemamohoi kalim-iuyena: Peloweta yona magai mamohoina unai nige gonowana se hailobai. ²⁵ Mamohoi, peloweta Eliya yona huya unai meta kwabukwabuli se badokalili Isalaela unai. Tenem huyana ne unai meta nige nabu ye talu bolimai haiyona yo tehana, na Isalaela maudoina hasalilakilaki se hekalo. ²⁶ Na iyamo Yaubada nige Eliya ye hetamali ye lau Isalaela yodi kwabuli hesau unai, na ye lau dagela waihiuna hesau kwabukwabulina unai, iya teha Sidona magaina Salepata unai ye miyamiya. ²⁷ Yo hinage peloweta Elisa yona huyaena meta Isalaela unai taulepelepela se

bado, iyamo nige hesau ye henamwanamwa, na Naman iya teha Siliya tamowaina ye bom mo.”

²⁸ Huyana sunago unai na tamowai maudoidi hedehedede wa se lapui meta se koipilikalili. ²⁹ Se tolo ede Yesu magari wa unai se hepesa na se woy-alae kuduli padipadina unai bena se gabadobiyei. ³⁰ Na iya meta boda wa luwadiyena ye solahai ede ye laugabaeidi na ye lau.

*Yesu yaluwa bikibikina ye hededehepesa
(Maleko 1:21-28)*

³¹ Na kabo ye dobi Galili magaina hesau hesana Kapelenauma. Na Sabatiyena [*ye lau sunago unai na*] tamowai ye hekatadi. ³² Yona lauhekata wa unai meta se nokokalili, matawuwuna yona gigibwali unai ye hedehedede.

³³ Sunago wa luwana ne unai meta tamowai hesau, yaluwa bikibikina iya ye luwui, na kalina lakilakina unai ye yogahi ye wane, ³⁴ “Aiyoi! Saha ku henuwa kalimayena, Yesu Nasaleta tamowaina? Ku laoma bena ku heyababagai? Kabim ya kata kowa kaiteya: Kowa Tabuna, Yaubada unai ku laoma.”

³⁵ Na Yesu ye hededebayao yaluwa bikibikina wa unai ye wane, “Ku mwanou na tamowai me ku pesagabaei!” Ede yaluwa bikibikina tamowai wa ye tuodobiyei boda wa luwadiyena na ye pesagabaei, na nige ye hekamkamna.

³⁶ Tamowai maudoidi wa se noko na se bom yodi se hedehedede se wane, “Teina hedehedede ta kaniyona ede saha? Yona gigibwali yo yona bayao unai ye hededelau yaluwa bikibikidi

udiyedi, ede se pesa.” ³⁷ Na Yesu wasana meta magai maudoina wa ye tauhetakikili.

Kapelenauma unai Yesu boda ye henamwanamwadi
(*Mataiyo 8:14-17, Maleko 1:29-34*)

³⁸ Yesu sunago wa ye laugabaei na ye lau Simona yona numa unai. Na Simona bwasiyana sinebada ye kasiyebwakalili, tauna meta se gwagwama. Na Yesu se kaibwadai bena ye henamwanamwa. ³⁹ Ede ye lau kalinawai na ye dunedobi na ye hedede meta gwagwama wa ye pesagabaei, na kasiyebwa wa ye gehe. Na mahanana ne unai ye tolo ede ye haitalaidi.

⁴⁰ Mahana wa ye dui na mulina ne unai tamowai maudoidi kehadiyao kasiyebwa udoi'udoi tauhaidi se woyaidima Yesu unai. Na Yesu ni-mana ye tolesaedi kesega kesega kewana ne unai na maudoidi wa ye henamwanamwadi.

⁴¹ Yo hinage tamowai se bado udiyedi yaluwa yabayababadi se pesapesa na se yogayogahi se wane, “Kowa Yaubada Natuna.” Na Yesu ye dilaidi na ye hededehekaiyawasidi tabu se hedehedede, matawuwuna kabina se kata iya meta Keliso.

⁴² Malatomtomyena Yesu magai wa ye laugabaei na ye lau balabala hesau unai. Na boda wa se hetubu se loyai. Huyana se lobai meta se hededelau unai bena tabu ye laulaugabaeidi. ⁴³ Na Yesu ye hededelau udiyedi ye wane, “Taba hinage Yaubada yona basileiya wasana namwanamwana ta ya lauguguyaei magai hekadi udiyedi, matawuwuna Yaubada ye hetamaligau ne kaniyona ede.” ⁴⁴ Ede Galili ye

laugabae na ye lau Yudeya unai yodi sunago udiyedi ye lauguguyatakikili.

5

Yesu hekahekatao bagubagunadi ye yoganeidi (Mataiyo 4:18-22, Maleko 1:16-20, Yowane 1:35-51)

¹ Huya hesau Yesu ye totolo Galili Gabwana dedekana unai na boda se haiyahiyahi'uyoidi bena Yaubada wasana se lapui. ² Na tauyama yodi waga labui ye kitadi se hetausinidi salagomgom wa unai na se pesagabaeidiko na se lau yodi hinaya se deudeulidi. ³ Yesu waga wa hesau unai ye gelu, iya meta Simona yona. Na ye hededelau iya unai bena waga wa ye hesigidobiyei. Na kabo ye tuli waga wa unai na boda wa ye hekatadi.

⁴ Yona hedehedede wa ye gehe ede ye hededelau Simona unai ye wane, “Yom waga ta ku hesigidobiyei gabwagabwatumna ne unai, na ma kam kahao yomi hinaya kwa gabaedi.” ⁵ Na Simona ye hededebui ye wane, “Tanuwaga, boniyai lohaloha ka kaipatekalili na nige saha hesau ka hinayai, na yom hedehedede unai kabo hinaya ne ya gabadobiyeidi.”

⁶ Hinaya wa se gabadobiyeidi na yama se hekonadi. Na se badokalili ede hinaya wa se hetubu bena se tapulisi. ⁷ Unai kadi kahao waga hesau unai wa se nimakoidi se laoma se saguidi. Na waga labui wa yama unai se hemwayaudi, ede se yoliyolisapuli.

⁸ Huyana Simona Petelo laulau wa ye kita meta ye gulidobi Yesu talanuwana unai na ye

wane, “Guiyau, ku laugabaegau, yau yababa tamowaina.”⁹ Matawuwuna Petelo ma kana kahao yama wa se hinayai na yona bado wa se kita meta se siliyatalalili,¹⁰ gonogonwana doha Yamesi yo Yowane, Sebedaiyo natunao, siya Simona kana kahao yodi yamayama paisowana unai.

Na Yesu ye hededelau Simona unai ye wane, “Tabu ku matausi, mayadai ta unai na ye lau ne kabo tamowai ku hinayaidi.”¹¹ Ede waga wa ma gogodi se niulisinidi nagali wa unai se laugabaeidi na Yesu se hemuliwatani.

*Yesu tamowai lepelepelana ye henamwanamwa
(Mataiyo 8:1-4, Maleko 1:40-45)*

¹² Huyana Yesu magai hesauna unai meta tamowai hesau ye laoma, iya tauna lepela se hemwayau. Tamowai wa Yesu ye kita ede ye guliyaboyabomdobi iya talanuwana unai na ye kaibwada ye wane, “Guiyau, ena ku henuwa, kabo gonowana ku he'a'agau.”

¹³ Ede nimana ye helelelaei tamowai wa ye kabitonogi na ye wane, “Ya henuwa. Ku a'a.” Mahanana ne unai kasiyebwa wa ye ulugehe.

¹⁴ Kabo Yesu ye hedehededelau unai ye wane, “Tabu tamowai hesau yona ku hedehedede, na ku lau taukaitalasang unai ku hemasalagago, na he'a'a kaitalasangdi Mose ye hedededi wa ku ginaulidi. Kabo tamowai se kitalobai meta ku namwanamwako.”

¹⁵ Na iyamo Yesu wasana wa ye laki ye lau, ede bodalakilaki se laoma bena yona lauhekata se lapuidi yo bena kadi kasiyebwa ye henamwanamwadi.¹⁶ Na huya se bado Yesu ye

dalahaigabaedi na ye bom ye lau balabalagaibu udiyedi na ye tapwalolo.

*Yesu tamowai bunibunina ye henamwanamwa
(Mataiyo 9:1-8, Maleko 2:1-12)*

¹⁷ Mayadai hesau Yesu ye laulauhekata, na Paliseya yo laugagayo taulauhekataena tamowaidiyao hekadi dedekana wa unai se tutuli. Siya meta Yudeya yo Galili magaidiyao maudoidi udiyedi se laoma, yo Yelusalema unai taulaoma siya hinage menai. Na Guiyau yona gigibwali ede Yesu kalinawai bena taukasikasiyebwa ye henamwanamwadi.

¹⁸ Tenem huyana ne unai meta tamowai hekadi tamowai hesau bunibunina diyadiyali unai se baheiyama na se kaipate bena se bahehemwalae numa kalona ne unai na se tole Yesu talanuwana unai. ¹⁹ Na boda wa ye lakikalili ede nige gonowadi, unai se mwalaesae numa wa kewanaena, gatowa wa unai duha se ginauli na taubunibuni wa ma diyadiyalina se hedalolodobiyei boda wa luwadiyena Yesu talanuwana ne unai. ²⁰ Yodi sunuma Yesu ye kita ede ye hededelau taubunibuni wa unai ye wane, “Kagu kaha, yom yababa ya nuwatugabaedi.”

²¹ Laugagayo taulauhekataena yo Paliseya wa se bom se nuwanuwatu se wane, “Teina tamowai ta meta kaiteya na Yaubada ye hedede-heyahayababa? Yaubada ye bom mo gonowana

yababa ye nuwatugabaedi!”**

²² Yodi nuwanuwatu wa Yesu kabidi ye kata ede ye henamaiyeidi ye wane, “Idohagi na teina nuwanuwatu ta nuwamiu ne udiyedi kwa nuwanuwatuidi? ²³ Hedehedede sahasahana ye biga, kabo ya hedede taubunibuni ta unai ya wane, ‘Yom yababa ya nuwatugabaedi’, o ya wane, ‘Ku tolo na ku laulau’? ²⁴ Ya henuwa bena kwa nuwatulobai meta Tau Natuna yona gigibwali kaiyaulina ta unai gonowana yababa ye nuwatugabaedi.” Na ye hededelau taubunibuni wa unai ye wane, “Ku tolo, yom kabakeno me ku hai na ku lau yom numa!”

²⁵ Mahanana ne unai matadiyena ye tolo na yona kabakeno wa ye hai ede ye lau yona magai na Yaubada ye hedehedebasaei. ²⁶ Tamowai maudoidi se nokokalili na Yaubada se hedebasaei. Yo Yaubada hekasisina ye hemwayaudi na se hedehedede se wane, “Mayadai ta unai meta kabikabi saesaekalilidi ta kitadi.”

Yesu Lewi ye yoganei
(*Mataiyo 9:9-13, Maleko 2:13-17*)

²⁷ Mulina ne unai Yesu ye dalahai ye lau na takisi tautanotano hesau hesana ede Lewi ye kita ye tutuli takisi kabatanotano numana unai. Na ye hededelau unai ye wane, “Ku hemuliwatanigau!” ²⁸ Ede Lewi ye tolo, yona paisowa gogodi maudoidi ye laugabaeidi na Yesu ye hemuliwatani.

** **5:21:** Yaubada ye hededeheyaheyababa: Paliseya yo laugagayo taulauhekataena wa Yesu se kita meta iya doha tamowaigaibu hesau, na iyamo yababa ye nuwatugabaedi gononowana doha Yaubada. Unai se hedede bena Yesu Yaubada ye toledobidobiyei yo ye hededeheyaheyababa.

²⁹ Kabo Lewi yona numa unai kai lakilakina ye ginauli Yesu hesabana. Na takisi tautanotano bodalakilaki yo tamowai hekadiyo maiyadiyao se kaikaigogoi.

³⁰ Paliseya kadi bodao wa luwadi ne unai laugagayo taulauhekataena hekadi, na Paliseya hekadiyo maiyadiyao [*se laoma*] se hetalapili Yesu yona hekahekatao wa udiyedi se wane, “Idohagi to takisi tautanotano yo yababa tamowaidiyao ne maidamiyao kwa kaikaigogoi?”

³¹ Yesu yodi bui ye moseidi ye wane, “Tamowai namwanamwadiyao nige se henuwa doketa, na tamowai kasikasiyebwadi mo. ³² Yogu laoma ta nige tamowai yodi miyamiya dudulaidi hesabadi, na yababa tamowaidi ya yoganeidi bena se nuwabui.”

*Kabikabi beyabeyadiyo hauhaudi hedeheedededi
(Mataiyo 9:14-17, Maleko 2:18-22)*

³³ Kabo se hededelau Yesu unai se wane, “Yowane yona hekahekatao se kaikaihudi yo se tapwatapwalolo, gonogonowana doha Paliseya yodi hekahekatao hinage, na yom hekahekatao ne se kai yo se numa, [*na nige se kaikaihudi*].”

³⁴ Na Yesu ye hededelau udiyedi ye wane, “Tawasola kaikaigogona unai, ena tautawasola maiyadi, meta kabo kana taumana se kaihudi o nige? ³⁵ Na mayadaina ye lage kabo tautawasola se haigabaei, na kabo kehanao ne se kaihudi.”

³⁶ Na kabo Yesu teina heyaheyasoni ta ye hede udiyedi ye wane, “Nige gonowana tamowai hesau kaleko hauhauna tupwana ye pulisihai na kaleko beyabeyana tapulisina unai ye polai.

Taba ye ginauli, meta kaleko hauhauna kabo ye heyababa, na kaleko hauhauna tupwana wa maiyana kaleko beyabeyana wa taba nige kadi kao ne gonogonowadi.

³⁷ Nige gonowana tamowai hesau waina hauhauna ye ini waina pakuna beyabeyana unai. Taba ye ginauli, kabo waina pakuna wa ye tapulisi, matawuwuna waina hauhauna kabo ye sese. Kabo waina wa ye bwalili, na pakuna wa kabo ye yababa. ³⁸ Waina hauhauna bena ta ini waina pakuna hauhauna unai.

³⁹ Ena tamowai hesau waina beyabeyana ye numatonogi, kabo waina hauhauna nige ye henuwa, na ye wane, ‘Waina beyabeyana meta ye namwa ede.’”

6

Yesu meta Sabati guiyauna ede (Mataiyo 12:1-8, Maleko 2:23-28)

¹ Sabati hesau unai Yesu maiyana hekahekatao se laulau kabo witi koyana hesau se tauduwaduwali se lau. Ede yona hekahekatao wa witi kaniyodi se gigidi na nimadi udiyedi se kutudi na se kaikai. ² Na Paliseya tamowaidi hekadiyo se hededelau udiyedi se wane, “Idohagi to Sabati laugagayona kwa utusi?”

³ Na Yesu ye hededelau udiyedi ye wane, “Huyana Dawida ma kana hewahewaliyo se hasali na saha ye ginauli wa wasana kwa hasili o nige? ⁴ Ye lusae Yaubada yona Logulogu Tabuna unai na pwalawa hetahetabudi ye haidi ye kaidi, na hekadi ye moseidi kana hewahewaliyo wa se kaidi. Tenem unai meta laugagayo se

utusi, matawuwuna pwalawa ne nige gonowana tamowai gaibu se kai, na taukaitalasang se bom mo kabo se kai.”⁵ Na Yesu yona hedehedede ye tubei ye wane, “Tau Natuna iya Sabati guiyauna ede.”

⁶ Sabati hesau unai ye lusae sunago unai ye lauhekata. Na temenai tamowai hesau nimakahakahatuna ne ye basabasa [*na nige gonowana ye hepaisowa*].⁷ Laugagayo taulauhekataena yo Paliseya tamowaidi meta yodi kabahegiluna se wasewasenei, unai Yesu se kaikewakaliliyei, mamohoi kabo Sabati unai tamowai ne ye henamwanamwa o nige.⁸ Yodi nuwanuwatu wa Yesu kabina ye kata, unai ye hededelau tamowai nimabasabasana wa unai ye wane, “Ku saema na matadi ne unai ku tolo.” Ede matadi wa unai ye tolo.

⁹ Kabo Yesu ye hededelau Paliseya tamowaidi wa udiyedi ye wane, “Ya henamaiyeigomiu: Laulau saha ye dudulai ede mayadai Sabati unai: namwa ta ginauli o yababa, tamowai yona mauli ta sagui o ta heyababa?”

¹⁰ Na ye kaikewatakikili maudoidi wa kalidiyena na kabo ye hededelau tamowai wa unai ye wane, “Nimam ne ku tuuhedudulai!” Tamowai wa nimana ye tuuhedudulai ede ye namwanamwa.¹¹ Na Paliseya yo laugagayo taulauhekataena wa meta se koipikalili, ede se bom yodi se koitalaliu saha kabo se ginauli Yesu unai.

*Yesu yona apostolo ye kaisunuwaidi
(Mataiyo 10:1-4, Maleko 3:13-19)*

¹² Tenem mayadaidi ne udiyedi Yesu ye lau kuduli hesau unai bena ye tapwalolo. Menai ye bawa ye lau mala ye tom, na ye tapwatapwalolo Yaubada unai. ¹³ Malatomtomyena yona hekahekatao ye yogagogoidi se laoma iya unai na luwadiyena badodi 12 ye kaisunuwaidi na ye kataidi apostolo. Hesadi ede teina:

¹⁴ Simona, iya hesana ye tole Petelo,
yo kana kaha Andeleya,
yo Yamesi,
Yowane,
Pilipo,
Batolomaiyo,

¹⁵ Mataiyo,
Tomasi,
Yamesi Alepaiya natuna,
Simona, iya se katai Tauhaikabi,

¹⁶ Yudasi Yamesi natuna,
yo Yudasi Isakaliyota, iya ye hemala Yesu kana tauwalohai.

*Yesu ye lauhekata yo tamowai ye
henamwanamwadi
(Mataiyo 4:23-25)*

¹⁷ Yesu yona hekahekatao maiyanao kuduli wa unai se dobi'uyoma na malakotana unai se totolo, na tauhemuhemuliwatanina bodalakilaki wa menai, yo hinage tamowai hekadi bodalakilaki, siya ede Yudeya yo Yelusalema tamowaidiyao, yo Taiya yo Sidona teha gabwa udiyedi taulaoma.

¹⁸ Siya se laoma bena Yesu yona lauhekata se lapui, yo bena ye henamwanamwadi kadi kasiyebwa udiyedi. Yo kaiteyadi yaluwa bikibikidi udiyedi se kamkamna, meta hinage

ye henamwanamwadi. ¹⁹ Maudoidi se kaipate bena Yesu se kabitonogi, matawuwuna iya unai gigibwali ye pesapesama na maudoidi wa ye henamwanamwadi.

*Gwayyala yo nuwadubu hedehedededi
(Mataiyo 5:1-12)*

²⁰ Yesu ye kitalau yona hekahekatao udiyedi na ye hededelau udiyedi ye wane,

“Komiu kaiteyadi taudehadeha
meta gonowana kwa gwayyala,
matawuwuna Yaubada yona basileiya komiu
yomiu.

²¹ Komiu mayadai ta unai tauhasahasali,
meta gonowana kwa gwayyala,
matawuwuna kabo kwa bogasese.

Komiu mayadai ta unai taudoudou,
meta gonowana kwa gwayyala,
matawuwuna kabo nuwamiu se namwa.

²² Ena Tau Natuna debanaena na tamowai se subugomiu yo se tolehesuwalagomiu yo se hededeheyababagomiu yo se hedede bena kwa yababa,
meta gonowana kwa gwayyala.

²³ Yomi kamkamna mayadaina ne unai bena kwa nuwanamwa yo gwayyala sobuna kwa sobu,
matawuwuna yomi kainauya galewa ne unai kabo ye lakikalili.

Tamowai wa saha se ginaulidi kalimiuwai
meta gonogonowana doha kadi kulutubu
se ginaulidi peloweta udiyedi wa.

²⁴ Na ahani mo komiu taugogogogo,

matawuwuna yomi miya namwanamwana
meta kwa haiyako.

²⁵ Ahani mo komiu bogamiu se sesekalili,
matawuwuna kabo kwa hasali.

Ahani mo komiu mayadai ta unai taugwaug-
wauyala,
matawuwuna kabo kwa nuwadubu yo kwa
dou.

²⁶ Ahani mo komiu, ena tamowai maudoidi se
hededehenamwagomiu,
matawuwuna kadi kulutubu hinage pelowe-
talupolupo se hededehenamwadi.”

*Bena kada waiunu ta gadosisiyeidi
(Mataiyo 5:38-48, 7:12)*

²⁷ Na kabo Yesu ye wane, “Komiu taulapulapui,
ya hededelaowa kalimiuyena doha teina: Kami
waiunu bena kwa gadosisiyeidi, yo kaiteyadi
se subugomiu bena yomi laulau se namwa
kalidiyena, ²⁸ yo kaiteyadi se kawagulaiyeigomiu
meta kwa hededehenamwadi, yo taukabi-
henayaigomiu yodi kwa tapwalolo. ²⁹ Ena kaiteya
papalim ne unai ye koi, meta ku tolobui na teha
hesau ne unai hinage ye koi. Ena kaiteya kam
lulu nimalohalohana ye hai, meta kam lulu
nimakubwakubwana hinage ku mosei. ³⁰ Ena
tamowai hesau kalimyena ginauli hesau ye
kaibwadai, meta bena ku mosei, na ena tamowai
hesau yom ginauli hesau ye hai, meta tabu ku
hetala'uyoi. ³¹ Yomi laulau tamowai udiyedi taba
gonogonowana doha kwa henuwa bena se ginauli
kalimiuyena.

³² Ena taugadosisiyeigomiu se bom mo kwa ga-
dosisiyeidi, unai kabo kainauya saha hesau kwa

lobai, e nige? Taba nige, matawuwuna yababa tamowaidiyao hinage taugadosisiyeidi se gadosisi'uyoidi. ³³ Na ena tamowai hesau yona laulau se namwa kalimiuyena, na ye bom mo unai yomi laulau se namwa, unai kabo kainauya saha hesau kwa lobai, e nige? Taba nige, matawuwuna yababa tamowaidiyao teina miya ta hinage se miyamiyaei. ³⁴ Ena tamowai hesau moni unai ku sagui na yom nuwatu ede kabo ye hemaisa'uyoi, unai kabo kainauya saha hesau kwa lobai, e nige? Taba nige, matawuwuna yababa tamowaidiyao hinage moni se mosei yababa tamowaidiyao hekadiyo udiyedi na yodi nuwatu ede yodi moni ne dudulaina kabo se hemaisa'uyoi.

³⁵ Na kami waiunu bena kwa gadosisiyeidi, yo yomi laulau bena se namwa kalidiwai, yo yomi sagu kwa mosei udiyedi, na tabu yomi nuwanuwatu bena maisana kwa hai'uyoi kalidiyena. Na kabo yomi kainauya ye lakikalili, na komiu kabo Yaubada Saesaekalilina natunao, matawuwuna iya yona laulau se namwa nige taulaulautokiyeina yo yababa tamowaidi udiyedi. ³⁶ Bena katekamkamna kalimiuyena, doha Tamamiu iya taukatekamkamna.”

Kitahineli hedehededena
(*Mataiyo 7:1-5*)

³⁷ [*Yesu yona hedehedede ye tubei ye wane,*] “Tabu tamowai kwa hekasadi, kabo Yaubada taba nige ye hekasagomiu. Tabu tamowai kwa hegiludi, kabo Yaubada taba nige ye hegilugomiu. Tamowai yodi yababa kalimiuyena kwa nuwatugabaedi, kabo Yaubada yomi yababa ye nuwatugabaedi. ³⁸ Kwa kaikainauya, kabo

Yaubada ye kinauyaigomiu. Kana kao doha kabanowonowoi kaputina ye hemwayau na kewana ne unai ye inihepwata'uyoi na ye sae ye mwayaubwalibwalili na ye lediwa kalimiuyena. Matawuwuna nowonowoi sahasahana kwa hepaisowa tamowai udiyedi meta Yaubada kabo ye hepaisowa kalimiuyena.”

³⁹ Yesu heyaheyasoni hesau ye hedede kalidiyena, ye wane, “Nige gonowana taumatag-ibugibu hesau yona hali taumatagibugibu ye woyai. Ena ye woyai, kabo se bekulabulabuidobi duhaena. ⁴⁰ Lauhekata tauhaina meta nige hesau ye sonogakalili na kabo tauhekatana ne. Na ena hesau lauhekata maudoina ye hai, meta yona taulauhekata ne maiyana kabo gonogonowadi.

⁴¹ Ye saha to kam kaha matana mukalina ku kaikewai, na matam ne unai kaiwa mwayana nige ku modei? ⁴² Idohagi na ku hededelau kam kaha unai ku wane, ‘Kagu kaha, ku laoma matam mukalina ya haigabaei,’ iyamo kaiwa mwayana matam ne unai nige ku kita? Kowa taukailupolupo mamohoi! Matam ne unai kaiwa mwayana ku haigabaeibagunai na matam ne ye nega, kabo kam kaha matana mukalina ku kitanamwanamwaei na ku haigabaei!”

*Kaiwa kaniyodi hedehedena
(Mataiyo 7:17-20, 12:33-35)*

⁴³ [Na Yesu yona hedehedede ye tubei ye wane,] “Kaiwa namwanamwana nige gonowana kaniyona yababadi ye toledi, yo kaiwa yababana nige gonowana kaniyona namwanamwadi ye toledi. ⁴⁴ Kaiwa kesega kesega kaniyona

unai ta kitalobai. Nige gonowana bosibosi kaniyodi ta gigidi kaiwa gwaligwalidi udiyedi, yo wine kaniyodi nige gonowana ta gigidi maimaina gwaligwalidi udiyedi. ⁴⁵ Tamowai namwanamwana nuwana meta nuwanuwatu namwanamwadi udiyedi ye mwayau, unai iya yona hedehedede yo yona kabikabi kabo se namwa. Yo tamowai yababana nuwana meta nuwanuwatu yababadi udiyedi ye mwayau, unai iya yona hedehedede yo yona kabikabi kabo se yababa. Matawuwuna tamowai nuwana ne unai saha ye miyamiya, meta kawana ne unai kabo ye hedehededei.”

Taukabinuma labui
(Mataiyo 7:24-27)

⁴⁶ [Kabo Yesu ye wane,] “Kwa kataigau ‘Guiyau, Guiyau!’, na idohagi to yogu hedehedede nige kwa ginauliwatanidi? ⁴⁷ Kaiteya ye laoma kaliguyena na ye lapulapulaoma yo yogu hedehedede ye kawakabiyedi, iya kana kao kabo ya hededehe-masalaha kalimiuyena: ⁴⁸ Iya doha taukabinuma bwatano ye sala ye dobi na numa sowona ye het-olo weku kewanaena. Huyana kabaita ye didima na numa ne ye koiyei, meta nige gonowana ye nukui, matawuwuna numa wa ye ginauli-namwanamwaei. ⁴⁹ Na kaiteya kalinagu ye lapui na yogu hedehedede nige ye miyawatanidi, iya meta doha taukabinuma nige ye saladobi, na bwatano kewagaibuna unai yona numa ye hetuli. Huyana kabaita numa ne ye koiyei meta ye koi-heguli na ye hetatagwaligwalikaliliyei.”

7

*Iyala taubagunaena tamowaina yona sunuma
(Mataiyo 8:5-13, Yowane 4:46-54)*

¹ Yesu boda wa udiyedi ye lauhekata ye gehe na ye lusae Kapelenauma. ² Temenai Loma yodi iyala taubagunaena tamowaina hesau, na yona heyayai tauhaina hesau ye gadosisikaliliyei meta ye kasiyebwa sabi boitana. ³ Iyala taubagunaena tamowaina wa Yesu wasana ye lapui ede Dius yodi tamowai lakilakidi hekadiyo ye hetamalidi se lau Yesu unai se kaibwadai bena ye laoma na yona heyayai tauhaina wa ye henamwanamwa. ⁴ Se laoma Yesu unai na se kaibwadabayabayao se wane, “Teina tamowai ta ye namwa mo ku sagui, [matawuwuna iya tamowai namwanamwana.]” ⁵ Kita Dius tamowaidiyao ye gadosisiyeida, yo hinage yoda sunago ye ginauli.” ⁶ Ede Yesu maiyanao se lau.

Numa wa se hanahanawuiyako na iyala taubagunaena tamowaina wa kana kahao hekadiyo ye hetamalidi se lau Yesu unai bena kalinana se hedede. Se wane, “Guiyau, tabu ku mode, matawuwuna nige ya namwa na bena ku laoma yogu numaena.” ⁷ Temeta debanaena ede yau hinage nige gonowana bena ya laowa kalimyena.

** 7:6: Nige ya namwa na bena ku laoma yogu numaena: Iyala taubagunaena tamowaina wa, iya nige Dius tamowaina, na Dius yodi lauhe'a'a kabikabidi kabidi ye kata. Yodi laugagayo hesau ede, ena Dius tamowaina ye lulau dagela tamowaina yona numa unai, kabo ye biki. Na hekasisidi debanaena ede ye hedede, nige ya namwa bena ku laoma kaliguwai.

Na taba ku hedehedede mo, kabo yogu tau-paisowa ne ye namwanamwa. ⁸ Matawuwuna yau hinage kagu tanuwaga yona gigibwali gunina unai, yo yau tau'iyala tauwoyaidi. Ya hededelau hesau unai ya wane, 'Ku lau!', meta kabo ye lau. Yo hesau unai ya wane, 'Ku laoma!', meta kabo ye laoma. Na ya hededelau yogu heyayai tauhaina unai ya wane, 'Paisowa ne ku ginauli!', meta ye ginauli."

⁹ Yesu hedehedede wa ye lapui meta ye nokokaliliyei. Ede ye tolobui na ye hededelau boda se hemuhemuliwatani wa udiyedi ye wane, "Ya hededelaowa, sola nige sunuma hesau doha teina ya lobai Isalaela tamowaidiyao udiyedi." ¹⁰ Na tautauwasaina wa se uyo iyala taubagunaena tamowaina yona numa, na yona heyayai tauhaina wa se kita meta ye namwanamwako.

Yesu kwabuli natuna ye hetolo'uyoi boitaena

¹¹ Nige huyana ye loha, na Yesu ye lau magai hesau hesana Naina unai, na yona hekahekatao yo bodalakilaki maiyanao se lau. ¹² Magai wa ganana kedana ye hanahanawui na tauboitahesau se bahehepesa. Tauboitawa meta sinebada hesau natuna loheya kesega mo, na sinebada wa meta kwabukwabulina. Na magai wa bodana iya maiyanao. ¹³ Huyana Guiyau sinebada wa ye kita meta ye katekamkamnaei na ye wane, "Tabu ku doudou!" ¹⁴ Na ye lau diyadiyali wa ye kabilau unai, ede taubaheina wa se talutolo. Na ye wane, "Hewali, ya hededelaowa, ku tolo!" ¹⁵ Na hewali

wa ye tolo ye tuli na ye hetubu ye hedehehede. Ede Yesu ye mose'uyoi sinana wa unai.

¹⁶ Maudoidi wa se nokokalili na Yaubada se hedebasaei, se wane, “Peloweta saesaena hesau ye taumasalaha luwadaena!” Yo hinage se wane, “Yaubada ye laoma bena yona tamowai ye saguidi.” ¹⁷ Yesu yona kabikabi ta wasana ye lau Yudeya tehana maudoina ye hetakikili yo dedekana ne unai teha hekadiyo hinage.

*Yowane Babatiso yona henamai Yesu unai
(Mataiyo 11:1-19)*

¹⁸ Yowane Babatiso yona hekahekatao ginauli maudoidi Yesu ye ginaginulidi wa yona se hedehehede. Unai ede yona hekahekatao labui ye yoganeidi ¹⁹ na ye hetamalidi bena se lau Guiyau unai se henamai se wane, “Mamohoina kowa Kelisona ede ka nayanayai wa, o sola tamowai hesau ka nayanayai kabo ye laoma?”

²⁰ Taudi labui wa se lau Yesu unai se lage ede se hededelau unai se wane, “Yowane Babatiso ye hetamaligai ka laoma ka henamaiyeigo: ‘Mamohoina kowa Kelisona ede ka nayanayai wa, o sola tamowai hesau ka nayanayai kabo ye laoma?’ ”

²¹ Mahanana ne unai Yesu tamowai se badokalili kadi kasiyebwa udoi'udo'i ye henamwanamwadi, yo yaluwa yabayababadi ye hedehepesadi, yo hinage tamowai matagibugibudi matadi ye helaladi. ²² Unai ye hedehebui ye wane, “Kwa uyo na saha kwa lapuidi yo kwa kitadi wa Yowane yona kwa hedehehede, kwa wane, Taumatagibugibu matadi se lala, taubunibuni se laulau, taulepelepela se namwanamwa, taubeyakolakola

se lapulapui, tauboiboita se tolo'uyo, yo taudehadeha wasa namwanamwana se lapui. ²³ Na kaiteya nige ye nuwalabulabuiyeigau, iya gonowana ye gwauyala!”

²⁴ Yowane yona tautauwasa wa se dalahai, na kabo Yesu ye hetubu Yowane hedehededena ye hedehededei boda wa udiyedi, ye wane, “Ginauli saha hesabana kwa lau balabala ne unai bena kwa kita? Nuwana didiyali yaumai ye yuhisaei yo ye yuhidobiyei? Nige! ²⁵ O yomi nuwatu bena tamowai hesau yona kaleko wasawasadi kwa kita? Nige! Na tamowai kadi leli didididigadi yo nonohana unai se miyamiya, siya meta wasawasa yodi numa udiyedi. ²⁶ O nuwana kwa lau bena peloweta hesau kwa kita? Mamohoi, Yowane iya peloweta hesau. Na ya hededelaowa meta ye saekalili na kabo peloweta hekadiyo. ²⁷ Yowane iya tamowaina ede kulikuli tabuna unai se heta-hetala se wane,

‘Kabo yogu tautauwasa ya hetamali bena ye ked-abagunaego.

Iya kabo yom keda ye kabinonohai.’ (*Malakai 3:1*)

²⁸ Na ya hededelaowa kalimiuyena: Tamowai tanoubu ta unai se labasi meta nige hesau ye saekalili na kabo Yowane. Iyamo Yaubada yona basileiya unai, tamowai hesau, ena ye dobikalili, meta tamowaina ne ye sae na kabo Yowane.”

²⁹ Huyana tamowai maudoidi yo hinage takisi tautanotano Yesu yona hedehedede se lapui, ede se hedede meta Yaubada yona hineli se dudulaikalili, matawuwuna siya meta Yowane yona babatiso se haiyako.

³⁰ Na Paliseya yo laugagayo taulauhekataena Yaubada yona nuwanuwatu siya hesabadi wa se laukwatakwataei, matawuwuna nige Yowane unai babatiso se hai.

³¹ [*Kabo Yesu ye hedehedede'uyoye wane,*] “Teina isi ta tamowaidiyao kabo saha unai ya heyaheya-soniyedi? Kadi kao kabo doha saha? ³² Siya doha wawayao, kabalokulokune bakubakuna unai se tuli na se yogayogalau kadi kahao udiyedi se wane,

‘Higo ka yuhidi,
na nige kwa sobu.

Siyayau wanadi ka wanai,
na nige kwa dou.’

³³ Yowane Babatiso ye laoma ye kaihudi yo nige waina ye numanuma na kwa hedede bena yaluwa yabayababana iya unai. ³⁴ Na Tau Natuna ye laoma meta ye kaikai yo waina ye numanuma na kwa wane, ‘Sola kwa kita, ye kaimuyomuyou yo ye numayauyaule! Yo iya takisi tautanotano yo yababa tamowaidiyao kadi kaha!’ ³⁵ Na Yaubada yona sibasiba ye dudulaikalili. Kabakitalobaina ede taulauwatanina yodi miyamiya udiyedi.”

Yababa waihiuna Yesu ye heyausi

³⁶ Paliseya tamowaina hesau Yesu ye yogaisini bena maiyana se kaikaigogoi. Ede Yesu ye lau tamowai wa yona numa unai ye mwalae na ye kenodobi kabakaikai hatana unai bena ye kaikai.

³⁷ Magai ne unai meta waihiu hesau mauli yabayababana unai ye miyamiya. Na wasa ye lapui meta Yesu Paliseya tamowaina wa yona numa

unai ye kaikai, ede yausi panepanena botolona** ye baheiyama. ³⁸ Ye mwalaesae na ye tolo Yesu kaena dedekadi udiyedi na ye doudou. Matasuluna se dididobi na Yesu kaena se heduwabwadi, na waihiu wa kuluna ne unai Yesu kaena wa ye saudi yo ye sumtaidi, na yausi wa unai ye heyausidi.

³⁹ Paliseya tamowaina Yesu tauyogaisinina laulau wa ye kita ede ye bom yona ye hedehegede ye wane, “Ena teina tamowai ta iya peloweta, kabo kabina ye kata meta taukabitonogina ne iya kaiteya yo waihiu sahasahana. Iya meta waihiu yababana!”

⁴⁰ Na Yesu ye hededelau unai ye wane, “Simona, ya henuwa bena ginauli hesau ya hedede kalimyena.”

Ye talam ye wane, “Taulauhekata, yogu ku hedehegede.”

⁴¹ Na Yesu ye wane, “Tamowai labui se kaihagahaga tamowai monimonina hesau unai. Hesau kana hagahaga meta denali 500, na hesau 50.

⁴² Taudi labui nige gonowadi moni wa se hedudulai'uyoidi, ede moni tanuwagana kadi hagahaga wa ye nuwatugabaeidi. Na yodi labui ne, kaiteya kabo moni tanuwagana wa ye gadosisikaliliyei?”

⁴³ Na Simona ye hededebui ye wane, “Ya nuwatu meta kaiteya kana hagahaga ye lakikalili ne ye nuwatugabaei.”

Yesu ye wane, “Yom nuwatu ne ye dudulai.”

⁴⁴ Na kabo ye kaikewabui waihiu wa unai na ye hededelau Simona unai ye wane, “Waihiu ta ku

** 7:37: Botolona ne weku alabasata unai se tadi.

kita? Huyana ya mwalaema yom numa ta unai meta nige waila ku haiyama kaegu kabadeulidi. Na iya matasuluna udiyedi kaegu ye deulidi yo kuluna unai ye saudi. ⁴⁵ Kowa nige sumta unai ku lautokiyeigau, na iya kaegu sumtaidi nige ye hekaiyawasi yogu mwalaesaema ta unai. ⁴⁶ Kowa nige kulugu ku heyausi, na iya kaegu ye heyausidi yausi panepanena unai. ⁴⁷ Unai ya hededelaowa: Yona yababa se badokalili na ya nuwatugabaeidiko, unai ede ye gadosisikaliliyeigau. Na kaiteya yona yababa gagilina ya nuwatugabaei meta yona gadosisi kaliguwai ne ye gagili.”

⁴⁸ Kabo ye hededelau waihiu wa unai ye wane, “Yom yababa ya nuwatugabaeidi.”

⁴⁹ Taukaikai hekadiyo se hetubu se bom yodi se hedehegede se wane, “Teina tamowai ta meta kaiteya na yababa ye nuwatugabaedi?”

⁵⁰ Na Yesu ye hededelau waihiu wa unai ye wane, “Yom sunuma ye hemaugilo. Ku lau ma nuwadaumwalim.”

8

Waiwaihiuwo Yesu se sagui

¹ Mulina ne unai Yesu ye lau magari lakilakidi yo gagilidi udiyedi na Yaubada yona basileiya wasana namwanamwana ye laulauguguyai. Yona hekahekatao saudoudoi-labui wa maiyanao, ² yo hinage sinesineo hekadi yaluwa yabayababadi yo kasiyebwa udiyedi ye henamwanamwadi wa: Maliya, iya se katai Magadala** waihiuna, na unai meta yaluwa yabayababadi badodi haligigi-labui

** **8:2:** Magadala meta magari hesau Galili Gabwana dedekanaena.

Yesu ye hededehepesadi, ³ yo Yowana, iya ede Heloda yona numa taukitahetetena hesana Kusa mwanena, yo Susana, yo sinesineo hekadi hinage. Siya meta se bom yodi gogo se hepaisowadi na Yesu maiyana hekahekatao wa se saguidi.

*Bwatano udoi'udoi heyaheyasonidi
(Mataiyo 13:1-9, Maleko 4:1-9)*

⁴ Bodalakilaki se lageko na magai udoi'udoi udiyedi tamowai hekadiyo sola se laolaoma Yesu unai, na heyaheyasoni ta ye hedede, ⁵ ye wane, “Koya taupaisowaina hesau ye lau yona koyaena witi likena tumadiyao ye hesuludi. Na hekadi se bekudobi kedaena. Tamowai yodi kabalau udiyedi se lau ede se utu'utuidi, yo manawa se laoma se kaidi. ⁶ Like hekadi tano maladebadebana unai se talu na se kini. Iyamo se wowoya, matawuwuna bwatano ne ye pitalikalili. ⁷ Like hekadi se bekudobi maimaina gwaligwalidi luwadiyena. Se kinilabulabui na maimaina wa se yahaidi. ⁸ Na hekadi se bekudobi bwatano namwanamwana unai. Se kinilakilaki na se kaniyo, meta kewa kesega unai kaniyona badodi 100.”

Na Yesu yona hedehedede gehena unai ye wane, “Kaiteyadi gonowana se lapulapui bena se lapulapuinamwanamwa!”

*Matawuwuna saha to Yesu heyaheyasoni mo udiyedi ye laulauhekata
(Mataiyo 13:10-17, Maleko 4:10-12)*

⁹ Yesu yona hekahekatao wa se henamaiyei meta heyaheyasoni wa kaniyona ede saha. ¹⁰ Na ye hededebui udiyedi ye wane, “Yaubada yona

basileiya nuwanuwatuna saesaedi kabo ya hede-
 edehemasalahadi kalimiuyena. Na tamowai
 hekadiyo ya hededelau udiyedi meta heyaheya-
 soni mo udiyedi, unai kabo

‘se kaikaikewa, na taba nige se kitalobai,
 yo se lapulapui, na taba nige se nuwatulobai.’
(Aisaiya 6:9)

*Bwatano heyaheyasonidi kaniyona
 (Mataiyo 13:18-23, Maleko 4:13-20)*

¹¹ Heyaheyasoni wa kaniyona ede teina: Like
 kaniyona ede Yaubada wasana. ¹² Tamowai
 hekadi nuwadi kadi kao doha keda. Wasa wa se
 lapui, na kabo diyabolo ye laoma na nuwadi wa
 unai ye haigabaei, bena tabu se kawamamohoi
 yo Yaubada ye hemauidi. ¹³ Tamowai hekadi
 nuwadi kadi kao doha tano maladebadebana.
 Huyana Yaubada wasana se lapui meta se hai
 ma gwaugwauyaladi, na iyamo hedehedede wa
 nige ye miya nuwadi ne unai, matawuwuna
 nige lamna. Huyakubwakubwa mo Yaubada
 se sunumaei, na huyana laukita se hekalo
 meta se beku. ¹⁴ Tamowai hekadi nuwadi
 kadi kao doha tano maimaina gwaligwalidi
 luwadiyena. Wasa wa se lapui, na kabo
 tanoubu maolina nuwanuwatuna yo tanoubu
 gwauyalana yo gogona meta wasa wa se
 taugudugudui, na nige gonowana ye kaniyo.
¹⁵ Na tamowai hekadi nuwadi kadi kao doha
 bwatano namwanamwana, siya ede tamowai
 namwanamwadi yo nuwadi mamohoidi.
 Hedehedede wa se lapui na nuwadi udiyedi se
 toledi na se tolokesegai ma taubigadi na kabo se
 kaniyo.”

*Lampa heyaheyasonina
(Maleko 4:21-25)*

¹⁶ [*Kabo Yesu heyaheyasoni hesau ye hedede ye wane,*] “Tamowai lampa se gabu meta taba nige walata unai se buikasini o kabakeno guninaena se tole. Bena lampa kabatolena unai se tole, to tamowai se mwalai kabo gonowana dawayana se kita. ¹⁷ Gonogonowana doha hinage Yaubada yona basileiya ginaulina wadawadamdi maudoidi kabo ye hemasalahadi, yo ginauli maudoidi toletolewadamdi wa kabo hinage ye tolehemasalahadi. ¹⁸ Unai bena kwa kitanamwanamwa yomi lapulapui udiyedi, matawuwuna kaiteyadi nuwatulobai saha kalidiyena, Yaubada yodi nuwatulobai ne kabo ye helaki'uyoidi. Na kaiteyadi se nuwatui bena nuwatulobai kalidiyena, na iyamo nige, Yaubada kabo yodi nuwatulobai gagilina ne ye haigabaei.”

*Yesu sinana yo kana kahao mamohoidi
(Mataiyo 12:46-50, Maleko 3:31-35)*

¹⁹ Yesu sinana yo kana kahao se laoma bena se kita, na nige gonowana se lau unai matawuwuna boda ye lakikalili. ²⁰ Ede tamowai hesau ye hededelau Yesu unai ye wane, “Sinam yo kam kahao ede dagela ne unai se totolo bena se kitago.” ²¹ Na Yesu ye hededebui ye wane, “Sinagu yo kagu kahao ede kaiteyadi Yaubada yona hedehedede se lapui yo se lauwatani.”

*Yesu wowoli ye hededehekaiyawasi
(Mataiyo 8:23-27, Maleko 4:35-41)*

²² Mayadai hesau unai Yesu ye hededelau yona hekahekatao udiyedi ye wane, “Ta kawasilau hali

sanakawasi ne unai.” Ede wagaena se gelu na se hetubu se kawasi. ²³ Yodi kadau ne unai Yesu ye kenodobi ede ye keno. Na kabo yau-mai bayabayaona ye yuhidobima Galili Gabwana unai. Na bagodu se ini'inidikwa waga wa unai na yababa lakilakina se hekalu. ²⁴ Hekahekatao wa se lau Yesu se hanoi na se wane, “Tanuwaga! Tanuwaga! Nige bayaona kabo ta yoli!”

Kabo Yesu ye tolu na ye hededelau yaumai yo bagodu wa udiyedi meta se kaiyawasi, ede ye daumwali. ²⁵ Na kabo ye hedehededelau yona hekahekatao wa udiyedi ye wane, “Yomi sunuma, o nige?” Na se matausi yo se nokokalili na se bom se henahenamai'uyoidi se wane, “Teina tamowai ta meta kaiteya? Ye hededelau yaumai yo bagodu udiyedi na se kawakabiyei.”

Gelasa tehana unai Yesu yaluwa yabayababana ye hededehepesa

(Mataiyo 8:28-34, Maleko 5:1-20)

²⁶ Yesu maiyana hekahekatao Galili Gabwana unai se kawasilau Gelasa** tehana unai, iya ede Galili tanona teha kawasina ne unai. ²⁷ Huyana Yesu waga wa ye pesagabaei na ye gayosae nagali wa unai meta magari wa tamowaina hesau ye laoma iya unai. Tamowai wa meta yaluwa yabayababadi se luwui na huyalohaloha meta ma taugaibuna yo nige numaena ye miyamiya, na bwayabwaya duhadi udiyedi. ²⁸ Huyana Yesu ye

** **8:26:** Gelasa: Kulikuli beyabeyadi hekadi hesa udoi se kuli, iya ede Gadala (doha Mataiyo 8:28unai). Gadala yo Gelasa magari meta Galili Gabwana teha yawana unai, Gadala gabwa dedekanaena, na Gelasa kedalo.

kita meta ye dou na ye gulidobi kaena wa unai na kalinalakilaki unai ye hedehedede ye wane, “Yesu, Yaubada Saesaekalilina natuna, saha ku henuwa kaliguyena? Ya kaibwadaigo, tabu ku hekamkamnagau.”²⁹ Hedehedede ta ye hedede matawuwuna Yesu ye hededelauko yaluwa bik-ibikina ne unai bena ye pesa. Yaluwa ne kana paisowa huya badobado meta tamowai wa ye tanutanuwagai, kabo nimana yo kaena seni unai se paipaihekahekahinidi na se kitahetete, iyamo seni wa ye utusidi na yaluwa yabayababana iya ye woyawoyai ye lau balabalagaibuyena.

³⁰ Yesu ye henamaiyei ye wane, “Hesam ede saha?” Na ye wane, “Hesagu ede Legiyona.”** Matawuwuna yaluwa yabayababadi meta se badokalili se luwu iya unai. ³¹ Na yaluwa yabayababadi wa se kaikaibwadalau Yesu unai se wane, “Tabu ku hetamaligai ka laulau ebisi unai.”

³² Na puwaka yawoina meta se dumudumuli kuduli dedekana ne unai. Ede yaluwa yabayababadi wa se kaibwadalau Yesu unai bena taba ye hetamalidi se lau udiyedi se luwu, na ye talamyeyidi. ³³ Na yaluwa yabayababadi tamowai wa se pesagabaei ede se lau se luwu puwaka wa udiyedi, na maudoidi padipadi wa unai se heloigogoi se dobi ede gabwa wa unai se yoli.

³⁴ Huyana puwaka taukitakitahetetedi saha ye tubu wa se kita meta se wasabu se lau magari

** **8:30:** Legiyona meta Loma yodi tau'iyala bodana lakina, meta tatao 6,000, na inai kaniyona ede bodalakilaki.

lakilakina yo magai gagilidi dedekanawai na tamowaidiyao yodi se hedehedede. ³⁵ Na tamowai wa se lau saha ye tubu wa bena se kita. Se laoma se lage Yesu unai meta tamowai yaluwa yabayababadi se pesagabaei'usei wa se kita Yesu kaena dedekana unai ye tutuli ma kalekalekona, yo yona nuwanuwatu se dudulai. Na maudoidi wa se matausi. ³⁶ Ginauli maudoidi taukitadi meta tamowai yodi se hedehedede idohagi na ye namwanamwa. ³⁷ Kabo Gelasa tehana ne unai taumiya maudoidi se hededelau Yesu unai taba ye laugabaedi, matawuwuna se matausikalili. Ede Yesu wagaena ye gelu na ye dalahai.

³⁸ Tamowai yaluwa yabayababadi se pesagabaei wa ye kaibwada Yesu unai bena maiyana se lau. Na Yesu iya ye hetamali, ye wane, ³⁹ “Ku uyo yom magai na saha Yaubada ye ginauli kalimyena wa ku hededehemasalaha.” Ede tamowai wa ye lau magai na saha Yesu ye ginauli iya unai wa ye hewasa tamowai maudoidi udiyedi.

Yailo natuna yo sinebada kasikasiyebwana wasadi

(Mataiyo 9:18-26, Maleko 5:21-43)

⁴⁰ Huyana Yesu ye uyo Galili tehana unai ye lage meta boda se hailobai, matawuwuna maudoidi wa iya se nayanayai. ⁴¹ Na kabo tamowai hesau hesana Yailo ye laoma. Iya sunago badana hesau. Ye gulidobi Yesu talanuwanawai na ye kaibwadai bena maiyana se lau yona numa, ⁴² matawuwuna natuna waihiu kesega mo, yona bolimai 12, iya meta sabi boitana.

Na Yesu yona lau ne unai meta boda ye lakikalili na se haihaiyahiyahi'uyoidi Yesu unai. ⁴³ Luwadi ne unai sinebada hesau ye kasiyebwa bolimai 12, kwasina ye miyamiyagabaei, na nige tamowai hesau gonowana kabo ye henamwanamwa.**

⁴⁴ Yesu dagelana wa unai ye saema na kana kwama sinosinona ye kabitonogi. Mahanana ne unai kana kasiyebwa wa ye namwanamwa.

⁴⁵ Ede Yesu ye henamai ye wane, “Kaiteya ye kabitonogigau?” Maudoidi se uhala. Na Petelo ye wane, “Tanuwaga, tamowai maudoidi meta se hetakikiligo na se kaiyahiyahi.” ⁴⁶ Na Yesu ye wane, “Tamowai hesau ye kabitonogigau, matawuwuna kamnana ya hai meta gigibwali ye pesagabaegau.” ⁴⁷ Na sinebada wa ye nuwatui meta Yesu kabo kabina ye kata, ede ye sae ma tabutabubuna na ye gulidobi Yesu talanuwana wa unai. Na boda maudoidi matadiyena ye hedehemasalaha'uyoi, matawuwuna saha to Yesu kana kwama ye kabitonogi, yo idohagi na kana kasiyebwa wa ye namwanamwa. ⁴⁸ Kabo Yesu ye hededelau unai ye wane, “Natugu, yom sunuma ta ye henamwanamwago. Ku lau ma nuwadaumwalim.”

⁴⁹ Yesu sola ma hedehededena na sunago badana wa yona numa unai tamowai hesau ye laoma ede ye hededelau unai ye wane, “Natum waihiu wa ye boitako, na tabu taulauhekata ne

** **8:43:** Nige tamowai hesau gonowana kabo ye henamwanamwa: Kulikuli beyabeyadi hekadi hedehedede hesau se kuli'uyoi se wane, Yona gogo maudoidi ye gabaeidi doketa udiyedi na nige tamowai hesau gonowana kabo ye henamwanamwa.

ku hemohemode.” ⁵⁰ Na Yesu hedehedede wa ye lapui ede ye hededelau Yailo unai ye wane, “Tabu ku matausi, na ku kawamamohoiyeigau, na kabo natum ne ye namwanamwa.”

⁵¹ Huyana se lage numa wa unai, Yesu nige ye henuwa bena tamowai hesau maiyana se mwalae, na Petelo, Yowane, Yamesi, yo sinekuku wa tamana yo sinana mo. ⁵² Boda temenai meta se doudou yo se nuwanuwadubu wawaya wa hesabana. Na Yesu ye wane, “Tabu kwa doudou! Wawaya ne nige ye boita, na ye kenokeno.” ⁵³ Ede boda wa Yesu se talawasiyei, matawuwuna kabina se kata meta sinekuku ne ye boitako. ⁵⁴ Na Yesu sinekuku wa nimana unai ye kabi na ye hededelau unai ye wane, “Natugu, ku tolo!” ⁵⁵ Ede yawasina ye uyoma na ye tolo. Na Yesu ye hededelau udiyedi bena kai se mosei ye kai. ⁵⁶ Tamana yo sinana wa se siliyata. Na Yesu ye hededelau udiyedi meta saha ye tubu wa tabu tamowai hesau yona se hedehedede.

9

Yesu yona hekahekatao badodi 12 ye hetamalidi (Mataiyo 10:5-15, Maleko 6:7-13)

¹ Yesu yona hekahekatao badodi 12 wa ye yogagogoidima na bayao yo gigibwali ye mo-seidi bena kabo yaluwa yabayababadi maudoidi se hededehepesadi yo kasiyebwa maudoidi se henamwanamwadi. ² Na ye hetamalidi se lau bena Yaubada yona basileiya wasana se duwai yo taukasikasiyebwa se henamwanamwadi, ³ na ye guguyaidi ye wane, “Yomi lau ne unai tabu

saha hesau kwa bahei, nige tuke, nige tobwa, nige moni, nige kai, yo nige lulu hagahagana. ⁴ Ena numa hesau unai kwa mwalaesae meta numa me unai kwa miya ye lau ee kana siga magai me kwa laugabaei. ⁵ Na ena magai hesau tamowaidiyao nige se yogaisinigomiu, magai me kwa laugabaei na kaemiu mukalidi kwa koinihinihiyedi, ye hemala yodi kabakitalobai meta Yaubada kabo ye hekamkamnadi.” ⁶ Ede hekahekatao wa se dalahai se lau magai kesega kesega udiyedi wasa namwanamwana se duwai yo taukasikasiyebwa se henamwanamwadi.

*Heloda yona nuwapwanopwano
(Mataiyo 14:1-12, Maleko 6:14-29)*

⁷ Heloda [*Antipasi*], iya Galili yodi wasawasa, ginauli maudoidi se tubutubu wa wasadi ye lapuidi meta ye nuwapwanopwanokalili, matawuwuna tamowai hekadi se hedede bena Yowane Babatiso boita unai ye tolo'uyo, ⁸ na hekadi se hedede meta Eliya ye taumasalaha, yo hekadiyo yodi nuwatu bena nabada wa unai peloweta hesau ye tolo'uyo. ⁹ Na Heloda ye hedede ye wane, “Yowane Babatiso gadona ya boli'utusiyo, na teina tamowai ta meta kaiteya, wasana ya lapulapui ta?” Na ye henuwakalili bena Yesu ye kita.

*Yesu tatao badodi 5,000 ye hekaidi
(Mataiyo 14:13-21, Maleko 6:30-44, Yowane 6:1-14)*

¹⁰ Apostolo wa se uyoma na yodi paisowa maudoina wasana Yesu yona se hedehedede. Kabo ye woyaidi se lau magai hesau hesana Betesaida,

bena se bom mo menai se miyasuwala. ¹¹ Na yodi kabalau wasana wa boda se lapui ede se hemuliwatanidi. Yesu ye kitadi ede ye yogagoidima na Yaubada yona basileiya wasana yodi ye hedehedede, yo kaiteyadi se kasiyebwa meta ye henamwanamwadi.

¹² Na mahana wa ye hetubu bena ye dui ede yona hekahekatao 12 wa se laoma iya unai se wane, “Tamowai ta ku hetamalidi se lau kasa dedeka ta udiyedi yo magai hekadiyo udiyedi na kai yo kabakeno se wase, matawuwuna kita balabalagaibuyena.” ¹³ Na Yesu ye hededelau udiyedi ye wane, “Komiu kai kwa moseidi se kai.” Na se wane, “Kalimaiyena meta pwalawa haligigi yo yama labui mo. Na ku henuwa bena ka lau kai ka hemaisadi boda ta hesabadi?” ¹⁴ Boda ne meta loheloheyao nuwana badodi 5,000.** Na Yesu ye hededelau yona hekahekatao udiyedi ye wane, “Kwa hededelau udiyedi se tuligogoi, boda kesega kesega luwadi ne unai badodiyao 50.” ¹⁵ Hekahekatao wa yona hedehedede wa se ginauliwatani ede maudoidi se tuli. ¹⁶ Na Yesu pwalawa haligigi yo yama labui wa ye haidi na ye kaikewasae galewa ne, na Yaubada ye lautokiyei. Na kabo ye kihidi na ye moseidi yona hekahekatao wa udiyedi, na se moselaeidi boda wa udiyedi. ¹⁷ Maudoidi se kaikai meta bogadi se sese. Na hekahekatao kaitole wa se tanogogoi, meta bosa badona 12.

Petelo ye hededehemasalaha meta Yesu iya

** **9:14:** Loheloheyao nuwana badodi 5,000: Sinesineo yo wawayao nige se hasilidi.

kaiteya

(Mataiyo 16:13-19, Maleko 8:27-29, Yowane 6:67-69)

¹⁸ Huya hesau Yesu ye tapwatapwalolo na yona hekahekatao se bom mo maiyanao, na ye henamaiyeidi ye wane, “Tamowai se hedede meta yau kaiteya?”

¹⁹ Se wane, “Hekadi se hedede meta kowa Yowane Babatiso, hekadi se hedede bena kowa Eliya, yo hekadiyo se wane, nuwana nabada wa unai peloweta hesau boita unai ye tolo'uyoma.”

²⁰ Na kabo Yesu ye henamaiyeidi ye wane, “Na komiu? Kwa hedede meta yau kaiteya!”

Kalinana wa Petelo ye bui ye wane, “Kowa Keliso, Yaubada yona kaisunuwa tamowaina!”

²¹ Na Yesu hedehedede bayabayaona ye moseidi bena tabu tamowai hesau yona se hedehedede.

Yesu yona kamkamna yo yona boita hedehededenena

(Mataiyo 16:21-23, Maleko 8:30-31)

²² Na hinage ye hedehededelau yona hekahekatao wa udiyedi ye wane, “Tau Natuna kabo ye kamkamna kabikabi udoi'udoi udiyedi. Dius babadadiyao yo taukaitalasam tauwoyaidi yo laugagayo taulauhekataena kabo se subu, yo se unuhemwaloi, na mayadai hehaiyonana unai kabo Yaubada iya ye hetolo'uyoi.”

Yesu idohagi hemuhemuliwatanina

(Mataiyo 16:24-28, Maleko 8:34–9:1)

²³ Na kabo ye hedehededelau boda maudoidi wa udiyedi ye wane, “Ena kaiteya ye henuwa ye hemuliwatanigau, meta iya bena ye bom ye

nuwagabae'uyoi yo mayadai badobado yona sataulo ye bahei** na ye hemuliwatanigau. ²⁴ Matawuwuna kaiteya ye henuwa bena ye bom yona mauli tanoubu ta unai ye kitahetete, meta kabo yona mauli nige kana siga ne ye kabisapuli. Na kaiteya yona mauli tanoubu ta unai ye nuwagabaei yau debaguyena, iya kabo yona mauli nige kana siga ne ye kabihekahini ede. ²⁵ Kaniyona ede, ena tamowai hesau tanoubu ta yona namwa maudoina ye hai, na unai ye bom ye heyababa'uyoi o yona mauli ye gabagaibui, meta ginauli maudoidi ne udiyedi nige gonowana sagu ye lobai. ²⁶ Ena kaiteya ye mwadineigau yo yogu hedehedede ye mwadineidi, meta hinage Tau Natuna kabo iya ye mwadinei yona huya'uyoma ne unai. Huyana ne unai kabo ye laoma ye bom yona didiga yo tamana yo anelu tabudi yodi didiga udiyedi. ²⁷ Ya hededemamohoi kalimiuyena: Tamowai hekadiyo inai se totolo ta meta taba nige se boita ye lau ee Yaubada yona basileiya se kita.”

*Yaubada Yesu yona didiga ye hemasalaha
(Mataiyo 17:1-8, Maleko 9:2-8)*

²⁸ Hedehedede wa mulidiyena mayadai haligigi-haiyona se lau, na kabo Petelo, Yowane, yo Yamesi, Yesu ye woyaidi se sae kuduli hesau unai bena menai ye tapwalolo. ²⁹ Huyana Yesu ye tapwatapwalolo meta kana kao ye bui, na yona kaleko se buidi se posi yo se sidosidoli.

** **9:23:** Yona sataulo ye bahei: Hedehedede ta kaniyona meta bena ye talamgabaei'uyoi gonowana Yesu debanaena ye boita.

³⁰⁻³¹ Na tamowai labui, siya ede Mose yo Eliya, ma didididigadi se taumasalaha na Yesu maiyadi se hedehedede. Na Yesu tanoubu yona laugabaeina hedehededena se hedehededei, iya ede Yesu kabo ye hemamohoiyei Yelusalema unai.

³² Petelo ma kana kahao wa matadiyao se keno-kenokalili. Na se kenotolo'uyo meta Yesu ma didigana se kita, yo tatao labui maiyanao se totolo.

³³ Tatao wa se daladalalahai na Petelo ye hedede-lau Yesu unai ye wane, “Guiyau, ye namwa mo taba inai ta babawa. Taba logulogu haiyona ka ginaulidi, hesau yom, hesau Mose yona, yo hesau Eliya yona.” Na iyamo nige kabina ye kata saha ye hedehededei.

³⁴ Sola ma hedehededena na yada ye laoma na ye sumadi, ede se matausi. ³⁵ Na yada ne unai kalina hesau ye masalaha ye wane, “Teina yau Natugu, yogu kaisunuwa tamowaina. Kwa lapulau iya unai!” ³⁶ Kalina wa ye kaiyawasi, na mahanana ne unai meta Yesu ye bom mo se kita. Na mayadaidi ne udiyedi hekahekatao haiyona saha se kita wa nige se hededehehasilaha tamowai hesau unai.

*Yesu wawaya loheya ye henamwanamwa
(Mataiyo 17:14-21, Maleko 9:14-29)*

³⁷ Mala ye tom na Yesu yona hekahekatao haiyona wa maiyanao kuduli wa unai se lidi se dobi ede bodalakilaki se lobaidi. ³⁸ Boda wa luwadi ne unai tamowai hesau ye yogalau Yesu unai ye wane, “Taulauhekata, ya kaibwadaigo bena natugu loheya ta ku kita! Iya natugu kesega mo. ³⁹ Yaluwa hesau kana paisowa iya ye luwui na ye yogahi, yo ye kikikikiwasi na kawana ne

unai gwasapulo se pesapesa. Yaluwa yabayababana wa wawaya ne nige ye laulaugabaei na ye hekamkamnakaliliyei. ⁴⁰ Yom hekahekatao ya kaibwadaidi bena se hededehepesa, na nige gonowadi.” ⁴¹ Yesu ye wane, “Komiu isi ta meta nige yomi sunuma, yo nuwatu yabayababadi tamowaidiyao. Kabo ya miya'uyo lohana doha saha kalimiuyena? Kwa kamnayabayababa! Na natum me ku woyaiyama!”

⁴² Loheya wa ye laolaoma na yaluwa bikibikina iya ye tudobiyei bwatano wa unai na ye kikikikiwasi. Yesu ye hededebayao yaluwa bikibikina wa unai na loheya wa ye henamwanamwa na ye mosel'uyoi tamana unai. ^{43a} Na boda maudoidi wa se nokokalili Yaubada yona gigibwali saesaena wa unai.

*Yesu yona boita hedehededena helabuina
(Mataiyo 17:22-23, Maleko 9:30-32)*

^{43b} Tamowai wa sola ma nokonokodi Yesu yona laulau maudoidi udiyedi, na Yesu ye hedede-lau yona hekahekatao udiyedi ye wane, ⁴⁴ “Yogu hedehedede ta kwa lapunamwanamwaedi: Tamowai hesau kabo Tau Natuna kana ye walo-hai na ye moselaei tamowai nimadiwai.” ⁴⁵ Na hedehedede wa kaniyona nige se nuwatulobai, matawuwuna Yaubada ye tolewadam kalidiyena, na tabu se nuwatulobai. Na se matausi, ede nige se henamaiyei.

*Kaiteya ye saekalili?
(Mataiyo 18:1-5, Maleko 9:33-37)*

⁴⁶ Huya hesau Yesu yona hekahekatao se bom se haihaikawayagala'uyoidi, matawuwuna ede

luwadi ne unai kaiteya ye saekalili. ⁴⁷ Na yodi nuwanuwatu wa Yesu kabidi ye katako, ede wawaya hesau ye hai na dedekana wa unai ye hetolo. ⁴⁸ Na ye hededelau udiyedi ye wane, “Ena kaiteya wawaya gagilina ta ye yogaisini yau debaguyena, meta yau ye yogaisinigau. Yo kaiteya ye yogaisinigau, meta hinage tauhetamalgau ye yogaisini. Luwamiu ne unai kaiteya se kitadobidobiyei, meta iya ye saekalili Yaubada matanawai.”

Kaiteya nige ye guduguduida meta iya kada kaha hesau
(Maleko 9:38-40)

⁴⁹ Yowane ye hedehedede ye wane, “Tanuwaga, tamowai hesau ka kita hesamyena yaluwa yabayababadi ye hededehepesadi, na ka hededehekaiyawasi, matawuwuna iya nige kada kaha hesau kada boda ta unai.” ⁵⁰ Na Yesu ye wane, “Tabu kwa hededehekaiyawasi, matawuwuna ena kaiteya nige ye haikabi kalimiuyena, meta iya tausaguigomiu hesau.”

Samaliya magaina hesau unai Yesu se subu

⁵¹ Yesu yona sae galewa mayadaina ye hanahanau ede nuwana ye tolekesegai na ye dalahai ye lau Yelusalema. ⁵² Na tautauwasa hekadiyo ye hetamalidi se baguna se lau Samaliya magaina hesau unai bena ginauli mauidi se nonohaidi iya hesabana. ⁵³ Na magari wa tamowaidi Yesu nige se yogaisini, matawuwuna ye laulau Yelusalema hesabana. ⁵⁴ Yona hekahekatao Yamesi yo Yowane saha ye tubu wa se kita ede Yesu se henamaiyei se

wane, “Guiyau, ku henuwa bena ka yogasae galewa ne unai kaiwa kalakalasina ye dohima ye heyababadi?” ⁵⁵ Na Yesu ye tolobui ede ye hededebayao kalidiyena na ye hekaiyawasidi,**
⁵⁶ na kabo se dalahai'uyo se lau magai hesau.

*Kaiteya gonowana Yesu ye hemuliwatani
 (Mataiyo 8:19-22)*

⁵⁷ Keda wa unai se laulau, na tamowai hesau ye hededelau Yesu unai ye wane, “Yom kabalau maudoidi udiyedi yau kabo ya hemuliwatanigo.”
⁵⁸ Yesu ye hededebui ye wane, “Kedewa nukula yodi duha, yo hinage manuwa yodi noi, na Tau Natuna nige yona kabakaiyawasi mamohoina hesau.”

⁵⁹ Yesu ye hededelau tamowai hesau unai ye wane, “Ku hemuliwatanigau!” Na tamowai wa ye wane, “Guiyau, taba gonowana ya uyo magai na tamagu toletoletauna ya kitabagunai.” ⁶⁰ Na Yesu ye wane, “Kaiteyadi se boitako meta siya bena kehadi tauboita ne se lae bwayabwaya unai se tole,** na ku lau Yaubada yona basileiya wasana ku hededehemasalaha.”

⁶¹ Yo hinage tamowai hesau ye wane, “Guiyau, kabo ya hemuliwatanigo, na taba ya uyo kagu

** **9:55:** Kulikuli beyabeyadi hisahisadi mo lausoiso 55 yo 56 se kulitubei: Na Yesu ye tolobui ede ye hededebayao ye wane, “Ido-hagi, nige kabina kwa kata meta komiu kaiteya yaluwa natunao? 56 Tau Natuna ye laoma nige bena tamowai ye heyababadi, na bena ye gilihaidi.” Na kabo se dalahai'uyo se lau magai hesau.

** **9:60:** Kaiteyadi se boitako: Siya ede yaluwadiyena se boitako, kaniyona ede nige se modelau Yaubada unai yo Yesu nige se sunumaei. Kehadi tauboita ne meta bulumaena tauboita.

bodao ya laukaiyoniyedi.” ⁶² Yesu ye hededebui unai ye wane, “Kaiteya ye hetubu ye paisowa na sola ye kitakitabui, meta nige gonowana Yaubada yona basileiya paisowana ye ginauli.”

10

Yesu yona tautauwasa badodi 72 ye hetamalidi (Mataiyo 9:37-38, 10:7-16, 11:20-24, Maleko 6:7-13)

¹ Mulina ne unai Guiyau tauhemuhemuli-watanina hekadiyo badodi 72 ye kaisunuwaidi na ye hetamalidi labui labui se bagunalau yona kabalau ne magaidiyao lakilakidi yo gagilidi udiyedi. ² Ye hededelau udiyedi ye wane, “Koya ye masulikalili, na taupaisowa meta nige se bado. Unai kwa kaibwadalau koya tanuwagana unai kabo taupaisowa ye hetamalidima. ³ Kwa lau, na bena kwa kitakitanamwanamwa! Ya hetamaligomiu ta kana kao doha mamoe se lau kedewa nukula kaikaikalasidi luwadiyena. ⁴ Tabu moni tobwana, yomi tobwa, yo kami buti kwa bahebaheidi, yo tabu mahana kwa gabagabai kedaena tamowai hailobaidi udiyedi. ⁵ Huyana kwa mwalaesae numa hesau unai meta yomi hedehedede bagubagunana kwa wane, “Taba Yaubada nuwadaumwali ye tole numa ta unai!” ⁶ Ena numa me unai tamowai hesau nuwadaumwali ye henuwa, kabo nuwadaumwali kwa mosei wa ye miyamiya iya unai. Ena nige, meta nuwadaumwali ne kabo ye uyowa kalimiuyena. ⁷ Ena se yogaisinigomiu, meta numa ne unai kwa miya na saha se haiyawa meta kwa kai yo kwa numa. Matawuwuna

taupaisowa yona dudulai ede taba yona paisowa maisana ye hai. Na tabu kwa lau numa hesau yo hesau unai. ⁸ Ena magai hesau unai kwa lage na se yogaisinigomiu na kai saha se haiyawa meta kwa kai. ⁹ Magaina ne unai taukasikasiyebwa kwa henamwanamwadi yo kwa hededelau udiyedi kwa wane, 'Yaubada yona basileiya ye hanahanaumako kalimiuyena.'**

¹⁰ Na ena magai hesau unai kwa lage na nige se yogaisinigomiu meta kwa lau magai ne kedana unai na kwa wane, ¹¹ 'Yomi magai mukalidi se kalapatu kaemaiyao udiyedi kabo ka saugabaedi,** ye hemala yomi kabakitalobai meta Yaubada kabo ye hekamkamnagomiu. Na iyamo bena kabina kwa kata meta Yaubada yona basileiya ye hanahanaumako.' ¹² Ya hededelaowa kalimiuyena: Yaubada yona hekasa mayadaina ne unai taesubugomiu ne kabo ye hekamkamnakaliliyeidi, na kabo Sodoma tamowaidiyao.

¹³ Ahani mo komiu Kolasini tamowaidiyao! Ahani mo komiu Betesaida tamowaidiyao! Yababa lakilakina kabo kwa hekalu! Laulau gigigigibwalidi ya ginaulidi kalimiuyena wa, taba ya ginaulidi magai yabayababadi Taiya yo Sidona udiyedi, meta tamowaidiyao kabo se nuwabuiko, na yodi nuwabui ta unai meta kabo nuwadubu kalekodiyo se luwuidi yo taudi

** **10:9:** Taukasikasiyebwa se henamwanamwa ne meta Yaubada yona basileiya hekihekinoina, matawuwuna teina Keliso kana paisowa (Luka 7:18-23). ** **10:11:** Magai mukalidi ka saugabaedi: Hededehehemalahana ede mukali unai.

maudoidi se hekahusadi. ¹⁴ Yaubada yona hekasa mayadaina ne unai kabo kwa kamkamnakalili na kabo Taiya yo Sidona. ¹⁵ Na komiu Kapelenauma tamowaidiyao, yomi nuwatu bena kabo Yaubada ye lausinigomiu kwa sae galewa? Taba nige! Kabo kwa dobi Hade unai.

¹⁶ Kaiteya ye lapulaowa kalimiuyena meta ye lapulaoma kaliguyena. Yo kaiteya ye subugomiu meta ye subugau. Na kaiteya ye subugau meta hinage tauhetamaligau ye subu.”

Tautauwasa wa se uyoma Yesu unai

¹⁷ Yesu tauhemuhemuliwatanina badodi 72 wa se uyoma ma gwaugwayaladi, se wane, “Guiyau, huyana hesamyena ka hedehedede meta yaluwa yabayababadi hinage se kawakabiyegai.”

¹⁸ Kabo Yesu ye hededelau udiyedi ye wane, “Satani galewa ne unai ye bekudobima ya kita kana kao doha namanamali. ¹⁹ Kwa lapui, gigibwali ya haiyawa ede gonowana mwata yo gigidonadona kewadiyena kwa utu, yo hinage waiunu yona gigibwali maudoina kwa saedikwai. Na nige gonowana saha hesau ye heyababagomiu. ²⁰ Iyamo tabu kwa gwayu yala matawuwuna yaluwa yabayababadi se kawakabiyeigomiu. Na bena kwa gwayu yala matawuwuna Yaubada hesamiyao ye kulidiko galewa ne unai!”

*Yesu yona lautoki tamana unai
(Mataiyo 11:25-27, 13:16-17)*

²¹ Tenem mahanana ne unai Yaluwa Tabuna Yesu ye hegwayu yalalaliyei na ye hededelau tamana unai ye wane, “Tamagu,

kowa galewa yo tanoubu Guiyauna, ya hedebasego matawuwuna ginauli maudoidi wa** ku tolewadamdi na tausonoga yo tausibasiba nige gonowana se nuwatulobaidi. Na tamowai supusupudi** udiyedi ginauli ta ku tolehemasalahadi na se nuwatulobaidi. Mamohoi, tamagu, teina ta yom nuwatu mamohoina yo yom kabagwauyala ede.

²² Tamagu tanuwaga gigibwalina maudoina ye leyama kaliguwai, na iya ye bom mo natuna kana kao kabina ye kata, na natuna ye bom mo tamana kana kao kabina ye kata, yo kaiteyadi natuna ye kaisunuwaidi bena tamana kana kao ye hemasalaha siya udiyedi.”

²³ Na Yesu ye tolobui yona hekahekatao udiyedi na se bom yodi ye hedehegede ye wane, “Komiu gonowana kwa gwauyala matawuwuna ginauli maudoidi ta kwa kitadi. ²⁴ Na ya hedede-laowa kalimiuyena: [*Huya bagubagunana unai,*] peloweta yo wasawasa se badokalili ginauli saha kwa kitadi ta se henuwa bena se kitadi, yo saha kwa lapuidi ta hinage bena se lapuidi. Na iyamo siya nige gonowana se kitadi yo se lapuidi.”

Heleda taumiya tamowaina gadosisina

²⁵ Laugagayo taulauhekataena hesau ye henuwa bena Yesu ye lautonogi, ede ye henamaiyei ye wane, “Taulauhekata, taba saha ya ginauli, kabo mauli nige kana siga ya hai?”

** **10:21:** Ginauli maudoidi wa, siya ede Yesu yona hedehegede lausoi 18-20 udiyedi. ** **10:21:** Tamowai supusupudi:

Kalina Giliki unai Luka yona kulikuli kaniyona ede, tamowai supusupudi, o, nige se sikulunamwanamwa, o, nige sonoga tauhaina.

²⁶ Yesu ye hededebui ye wane, “Laugagayo bukana unai saha se kuli? Yom nuwatulobaina kana kao doha saha?”

²⁷ Ede tamowai wa ye hededebui ye wane, “Kulikuli tabuna unai se kuliyako ede, ‘Guiyau yom Yaubada ku gadosisiyei ma nuwam maudoina, ma yaluwam maudoina, yom bayao maudoina yo yom nuwanuwatu maudoina unai’ (*Dutelonomi 6:5*), yo hinage: ‘Kowa helem taumiya tamowaina ku gadosisiyei kana kao doha ku bom ku gadosisi'uyoigo.’” (*Lewitikasi 19:18*)

²⁸ Yesu ye wane, “Ku hedededudulai, na teina laulau ta ku miyawatanidi, kabo mauli nige kana siga ku hai.”

²⁹ Na laugagayo taulauhekataena wa ye henuwa bena ye bom ye hededehehesae'uyoi meta iya laulaududulai tamowaina, ede Yesu ye henamaiyei ye wane, “Helegu taumiya tamowaina ede kaiteya?”

³⁰ Yesu ye hededebui ye wane, “Huya hesau unai tamowai hesau Yelusalema unai ye dobidobi Yeliko na taukaiwahali se kabihekahini, yona kaleko se pulisihaidi, se biteliyababai na se laugabaei ye miyamiya sabi boitana. ³¹ Keda kesekesegana unai taukaitalam hesau ye dobi na huyana tamowai wa ye kita meta ye kawasilau keda wa dedekana hesau unai ye lau. ³² Keda kesekesegana wa unai hinage Lewi tamowaina** hesau ye dobima ye lau na tamowai wa ye kita meta keda wa teha hesau ye hai na ye laugabaei.

** **10:32:** Lewi tamowaina: Lewi kana isimulitao kadi paisowa meta siya taukaitalam yodi tauhaiwawali.

³³ Na Samaliya tamowaina yona kabalauyena ye lage tamowai wa unai na ye kita meta ye katekamkamnaei. ³⁴ Ye lau unai, olibe yausina yo waina ye inidobiyedi kana gai wa udiyedi na ye sumadi. Na kabo tamowai wa ye hetulisaei yona donki unai na ye laei taukadau yodi kabakeno numana hesau na menai ye kitahetete. ³⁵ Mala ye tom ede denali labui ye haidi na ye moseidi numa wa taukitakitahetetena unai na ye wane, ‘Tamowai ta ku kitahetete na yom gabae saha iya unai, yogu uyoma ne unai kabo ya hedudulai.’ ”

³⁶ [*Na Yesu laugagayo taulauhekataena wa ye henamaiyei ye wane,*] “Yodi haiyona ta udiyedi meta kaiteya yona kabikabi taukaiboita ne unai doha iya helena taumiya tamowaina?”

³⁷ Laugagayo taulauhekataena wa ye wane, “Taukatekamkamnaena wa.”

Ede Yesu ye wane, “Ku lau na laulau gonogonowana ne ku ginauliwatani!”

Maleta yo Maliya yodi numa unai

³⁸ Yesu maiyana hekahekatao se dalahai se lau ee magari hesau unai se lage. Na sinebada hesau hesana Maleta Yesu ye yogaisini yona numa wa unai. ³⁹ Kana kaha hesana Maliya, iya ye tulidobi Guiyau kaena dedekanawai na ye lapulapulau yona hedehedede wa udiyedi. ⁴⁰ Maleta ye modekalili kana taumana wa kana kai kabionohaina hesabana. Ede ye laoma Yesu unai ye wane, “Guiyau, idohagi to nige ku mode meta kagu kaha ye kitagabaegau na paisowa maudoidi ne ya bom ya ginaulidi? Ku hedede na ye laoma ye saguigau!”

⁴¹ Guiyau yona bui ye mosei ye wane, “Maleta, Maleta, kowa meta ku nuwanuwatu yo ku nuwamodemodekalili ginauli se badokalili udiyedi. ⁴² Na ginauli kesega mo ye saekalili ede Maliya ye kaisunuwai ta, na taba nige gonowana ya haigabaei kalinawai!”

11

Tapwalolo lauhekataana (Mataiyo 6:9-13, 7:7-11)

¹ Mayadai hesau Yesu ye tapwatapwalolo teha hesau unai. Huyana ye tapwalolo ye gehe ede yona hekahekatao wa hesau ye hededelau unai ye wane, “Guiyau, tapwalolo kabikabina ku hekatagai, gonogonowana doha Yowane yona hekahekatao ye hekatadi.”

² Na Yesu ye hededelau udiyedi ye wane, “Yomi huyatapwalolo unai meta kwa hedede kwa wane, Tamamai,
Kowa hesam ka hededetausaei.
Yom basileiya bena ye laoma.

³ Mayadai kesega kesega kaina kamai ku led-
ima.

⁴ Yoma yababa ku nuwatugabaedi matawuwuna kai hinage tauheyababagai yodi yababa ka nuwatugabaedi.

Bena ku kitahetetegai na taba nige ka lulau noho luwanaena.”

⁵ Na Yesu yona hedehedede wa ye tubei ye wane, “Nuwana boniyai duwaduwalina unai na ku lau kam kaha yona numa unai na ku wane, ‘Kagu kaha, gonowana pwalawa tupi haiyona ku haidima?’ ⁶ Kehagu hesau yona kabakadau

unai ye lagemu yogu numaena, na nige kai hesau kaliguyena kabo ya mosei.’ ⁷ Nuwana kabo numa kalona unai kam kaha ne ye hededebui ye wane, ‘Tabu ku hemohemodegau. Keda ya guduiyako na yau yo natuguwao meta ka kenokeno. Nige gonowana ya tolo na saha hesau ya haiyawa.’

⁸ Na ya hededelaowa kalimiuyena: Nuwana kam kaha ne nige ye henuwa bena ye tolo na saha hesau ye leyawa kawakeha debanaena. Iyamo hesana hekasisina debanaena** ede kabo ye tolo na saha ku kaibwadai wa kabo ye leyawa.

⁹ Ede ya hededelaowa kalimiuyena: Kwa kaibwada Yaubada unai, kabo saha kwa kaibwadai wa ye leyawa. Kwa wase, na kabo saha kwa wasewasenei wa Yaubada ye saguigomiu na kwa lobai. Yo hinage keda guduna unai kwa koikoi, kabo keda ye sokeyawa. ¹⁰ Matawuwuna ede taukaikaibwada saha se kaibwadai wa kabo se hai, yo tauwasewase saha se wasenei wa kabo se lobai, yo keda kabo ye soke kaiteyadi taukoikoi wa udiyedi.

¹¹ Kowa kaiteya tama, ena natum loheya ye kaibwada yama, kabo mwata ku mosei? ¹² O ye kaibwada pou, kabo gigidonadona ku mosei?

¹³ Komiu tamowai yabayababadi, na iyamo kabina kwa kata meta ginauli namwanamwadi bena kwa moseidi natumiyao udiyedi. Na Tamamiu galewa ne unai meta ye namwakalili, unai kabo Yaluwa Tabuna ye mosei siya kaiteyadi taukaikaibwadaina udiyedi.”

** **11:8:** Iyamo hesana hekasisina debanaena: Hedehedede ta kulibuina hesau hinage, iya ede, Iyamo yom kaibwada unai ku muyoukesegai wa debanaena.

Kaiteya gigibwali ye mosei Yesu unai, yaluwa yabayababadi kadi tanuwaga Belesebulu, o Yaubada?

(Mataiyo 12:22-30,43-45, Maleko 3:22-27)

¹⁴ Huya hesau Yesu tamowai una'unana unai yaluwa yabayababana ye hededehepesa, na huyana ye pesa meta tamowai una'unana wa ye hedehedede. Boda wa se nokokalili, ¹⁵ na iyamo tamowai hekadi se hedede se wane, “Yaluwa yabayababadi kadi tanuwaga Belesebulu yona gigibwaliyena yaluwa yabayababadi ye hededehepesadi.” ¹⁶ Na hekadiyo se henuwa bena Yesu se lautonogi, unai se kaibwadai bena galewa hekihekinoina hesau ye ginauli se kita.

¹⁷ Na yodi nuwanuwatu wa Yesu kabidi ye kata. Unai ye hededelau udiyedi ye wane, “Taba basileiya hesau ye bom ye lulululu'uyoi, meta kabo se heyababa'uyoidi. Yo taba numa hesau tamowaidiyao se bom se haitoledagela'uyoidi, kabo se bom se hetatagwaligwali'uyoidi.

¹⁸ Taba Satani yona taupaisowa yaluwa yabayababadi ye hewaiunudi, meta yona basileiya kabo idohagi bena ye tolobayao? Doha teina ya hedede, matawuwuna kwa wane bena Belesebulu yona gigibwaliyena yaluwa yabayababadi ya hepesadi. ¹⁹ Na yomi nuwatu saha, ena yau Belesebulu yona gigibwaliyena ya hepesadi, meta tauhemuliwatanigomiu** kabo kaiteya yona gigibwaliyena se paisowa? Unai

** **11:19:** Tauhemuliwatanigomiu: Luka ye kuli, natumiyao. Siya meta Paliseya tamowaidiyao hekadiyo yo yodi hekahekatao, na kadi paisowa yaluwa yabayababadi se hedehededehepasadi Yaubada hesanaena.

siya kabo se hegilugomiu meta kwa laupwano. ²⁰ Na ena Yaubada yona gigibwaliyena yaluwa yabayababadi ya hededehepesadi, meta Yaubada yona basileiya ye laomako kalimiuwai.

²¹ Na taba tamowai bayabayaona yona iyala gogodi ye nonohaidi na yona numa ye kitahetete, meta yona gogo maudoidi kabo se namwanamwa.

²² Na taba tamowai hesau bayabayaokalilina ye lagema maiyana se lulu na numa tanuwagana wa ye saedikwai, ede numa tanuwagana yona iyala gogodi ye sunumaeidi bena kabo se sagui wa ye haigabaeidi yo yona gogo maudoidi ye soiyeidi.

²³ Kaiteya nige ye hemuhemuliwatanigau, iya meta tauhewaiunugau. Yo kaiteya nige ye saguigau na tamowai ka woyagogoidima, iya meta tauhetatagwaligwali.

²⁴ Huyana yaluwa bikibikina tamowai ye pe-sagabaei, meta kabo ye lau balabalagaibuyena yona kabakaiyawasi ye wasenei, na nige hesau ye lobai. Kabo ye wane, 'Ya uyo numa ya laugabaei'usei wa unai.' ²⁵ Ye lage'uyo numa wa ye kita meta se kuyahe'a'a yo se gwau-gogonamwanamwaei. ²⁶ Kabo ye lau yaluwa yabayababadi haligigi-labui ye woyaidima. Siya se yababakalili na kabo iya, na numa wa unai se lusae na se miya. Ede tamowai wa yona mauli ye yababakalili na kabo yona mauli bagubagunana wa."

Kabagwauyala mamohoina

²⁷ Yesu ye hedehededegehe ede sinebada hesau boda wa unai ye yogalau Yesu unai ye wane, "Sinam taulabasigo yo tauhesusugo, iya

gonowana ye gwauyala!” ²⁸ Na Yesu yona bui ye mosei ye wane, “Nigele! Na kaiteyadi Yaubada kalinana se lapui yo se kawakabiyeyi, meta siya gonowana se gwauyala.”

*Peloweta Iyona heyaheyasonina
(Mataiyo 12:38-42)*

²⁹ Boda wa ye laki ye lau na Yesu se tolohetakikili na ye hedehedede ye wane, “Teina isi ta meta isi yabayababana. Se henuwa bena hekihekinoi ya ginauli se kita [*iyodi kabahemamohoiyeigau*]. Na taba nige hekihekinoi hesau se kita, na Iyona hekihekinoina mo ye bom. ³⁰ Iyona meta Ninewa tamowaidiyao yodi hekihekinoi, na gonogonowana doha Tau Natuna teina isi ta yodi hekihekinoi.

³¹ Yaubada yona hekasa mayadaina ne unai magai Siba yodi wasawasa waihiuna** kabo ye tolo na teina isi ta tamowaidiyao ye hegiludi, matawuwuna kedalohaloha unai ye laoma bena Solomona yona hededesonoga ye lapuidi. Na tamowai hesau iya ede inai, ye sonogakalili na kabo Solomona.

³² Hekasa mayadaina ne unai Ninewa tamowaidiyao kabo hinage se tolo na teina isi ta tamowaidiyao se hegiludi, matawuwuna ede Iyona yona lauguguyaena Ninewa tamowaidiyao wa se nuwabui. Na mayadai ta unai tamowai hesau ye saekalili na kabo Iyona, iya ede maidamiu ta.”

** **11:31:** Magai Siba yodi wasawasa waihiuna wasana meta 1 Kin 10:1-3 yo 2 Kolonikele 9:1-12 udiyedi ku hasili. Kalina Giliki unai Luka ye katai meta iya teha yawana yodi wasawasa waihiuna.

Yesu yona lauhekata ye hemala tamowai yodi dawayaya

(Mataiyo 6:22-23)

³³ [*Kabo Yesu ye wane,*] “Nige tamowai hesau lampa ye gabu na ye tolewadam o walata unai ye buikasini, na lampa kabatolena unai ye tole, to tamowai se mwalai kabo gonowana dawayana se kita. ³⁴ Matada meta siya tauda ta malana ede. Ena matada se nega meta kabo tauda maudoina ta ye dawayaya. Na ena matada se yababa meta tauda maudoina ta kabo ye masigili. ³⁵ Bena kwa kitanamwanamwa meta dawayaya ne kalimiuyena, na tabu masigili. ³⁶ Ena taum maudoina ne dawayaya ye hemwayau, na nige teha hesau ye masigili, meta kabo dawayaya lakilakina kalimyena, doha lampa dawayana ye talu kalimyena.”

Yesu Paliseyayo laugagayo taulauhekataena tamowaidi ye hegiludi

(Mataiyo 23:1-36, Maleko 12:38-40, Luka 20:45-47)

³⁷ Huyana Yesu ye hedehededegehe meta Paliseya tamowaina hesau ye kaibwadai ye lau maiyana se kaikai. Ede ye mwalae na ye kenodobi kabakaikai hatana unai bena ye kaikai. ³⁸ Na Paliseya tamowaina wa ye kita meta Yesu nige nimana ye deulibagunaeyidi doha kadi kulutubu yodi kabikabi mamohoina unai. Ede ye siliyata.

³⁹ Na Guiyau ye hededelau iya unai ye wane, “Komiu Paliseya tamowaidiyao kami keyaka yo gaeba dageladiyao ne kwa deulihe'a'adi, na luwamiyao ne meta mahimahihi yo miyamiya yabayababadi se mwayau! ⁴⁰ Komiu meta kwa

yauyaulekalili! Yaubada taumiu ye ginaulidi wa, iya nuwamiu hinage ye ginaulidi. ⁴¹ Ginauli saha yomi gaeba ne udiyedi, kwa kainauyaidi taudehadeha udiyedi, na kabo nuwamiu yo taumiu se a'a Yaubada matanaena. **

⁴² Ahani mo komiu Paliseya tamowaidiyao, matawuwuna yomi koya udiyedi lugulugu gagilidi kai kabahepahepanedi udiyedi taiti kwa toletole, na laulau dudulaidi yo Yaubada gadosisina nige kwa modelau udiyedi. Taba laugagayo maudoidi kwa miyawatanidi, yo hinage laulau namwanamwadi hekadi wa tabu kwa kitagabaedi.

⁴³ Ahani mo komiu Paliseya tamowaidiyao. Matawuwuna sunago udiyedi kabatuli saesaedi kwa henuwadi, yo kwa henuwa bena tamowai se lautokiyeigomiu ma hekasisidi kabalokulokune udiyedi.

⁴⁴ Ahani mo komiu. Komiu kami kao doha bwayabwaya nige udiyedi hekihekinoi se toledi, na kewadiyena tamowai se sae se dobi na nige kabina se kata meta saha luwadi ne udiyedi.”

⁴⁵ Laugagayo taulauhekataena tamowaina hesau ye hededelau Yesu unai ye wane, “Taulauhekata, yom hedehedede ne udiyedi kai hinage ku hededeheyababagai!”

⁴⁶ Yesu ye hededebui ye wane, “Na komiu laugagayo taulauhekataena tamowaidiyao, ahani mo komiu. Matawuwuna laugagayo se badokalili kwa moseidi tamowai udiyedi. Kadi kao doha

** **11:41:** Kabo nuwamiu yo taumiu se a'a Yaubada matanaena: Kalina Giliki unai Luka ye kuli, na kabo ginauli maudoidi se a'a kalimiuwai.

bahebahe polopolohekalilidi, na nige gonowana se lauwatanidi. Na komiu nige yomi sagu gagilina unai kwa saguidi.

⁴⁷ Ahani mo komiu. Matawuwuna peloweta bwayabwayadi kwa kabinamwanamwaedi yo hekihekinoidiyao kwa hetolodi, na kami kulutubuwaos siya se unuidi. ⁴⁸ Laulau ta unai kwa hemasalaha meta kami kulutubuwaos maidamiyao nuwamiu kesega. Siya peloweta wa se unuidi, na komiu kwa saguidi na bwayabwayadi hekihekinoidiyao kwa ginaulidi.

⁴⁹ Unai ede Yaubada yona sibasiba unai ye hedede ye wane, 'Kabo peloweta yo apostolo ya hetamalidi se lau kalidiyena. Hekadi kabo se unuhemwaloidi na hekadi se hewaiunudi!'

⁵⁰ Unai Yaubada teina isi ta ye hegiludi peloweta kwasinadi maudoidi tamowai se hebwalilidi wa debadiyena, tanoubu yona huyahetubu unai ye laoma ye lau ee teina mayadai ta, ⁵¹ yo Abela kwasinana unai ye hetubu na ye laoma ye lau ee Sakaliya, iya ede kabakaitalasang yo Numa Tabuna duwaduwalidiyena se koihemwaloi'usei wa. Mamohoi, yomiu ya hedehedede, yababa maudoidi ta giludi meta huya ta tamowaidi kabo se bahei.

⁵² Ahani mo komiu laugagayo taulauhekataena. Matawuwuna ede sonoga kabahaina kedana wa kwa gudui na kana kii kwa haigabaei. Komiu nige kwa henuwa bena kwa mwalaei na sonoga kwa hai, na kaiteyadi se henuwa bena se mwalae meta kwa hekaiyawasidi."

⁵³ Huyana Yesu numa wa ye laugabae ede Paliseya yo laugagayo taulauhekataena

tamowaidi se hetubu iya se hewaiunukaliliyei, yo henamai udoi'udoi udiyedi se lautonogi ⁵⁴ taba idohagi na yona hededebeui unai ye hededeppwano na unai kabo se hegilu.

12

*Tabu tamowai ta matausiyeidi
(Mataiyo 10:26-27)*

¹ [Paliseya yo laugagayo taulauhekataena tamowaidi yodi henahenamai wa sola se laulau na] boda lakilakikalilina se lagegogoi meta se haiheduheduna'uyoidi. Iyamo Yesu ye hedehededebuguna yona hekahekatao udiyedi ye wane, “Bena kwa kitanamwanamwa Paliseya yodi yisti** udiyedi, teina ta meta yodi kailupolupo kabikabidi. ² Ginauli wadawadamdi maudoidi meta kabo se masalaha, yo nuwanuwatu wadawadamdi maudoidi Yaubada kabo ye tolehemasalahadi. ³ Saha boniyaiyena kwa hedehededei meta kabo mayadaiyena se hededehemasalaha, na numakalo unai saha tamowai beyadi udiyedi kwa gadigadigugulau meta kabo boda matadiyena se hededehemasalahadi.”

*Yaubada ye kitakitahetteda
(Mataiyo 10:28-31)*

⁴ [Na Yesu yona hedehedede ye tubei ye wane,] “Kagu kahao, ya hededelaowa, tabu buluma tauhemwaloina kwa matausiyeidi, na nige gonowana saha hesau se ginauli'uyoi. ⁵ Na kabo

** **12:1:** Yisti: Yesu yona hedehedede ta unai meta yisti iya lauhkata yabayababana heyahayasonina.

yomiu ya hedehedede meta kaiteya bena kwa matausiyei: *[Yaubada]* bena kwa matausiyei. Iya gonowana ye kaiunu yo hinage yona gigibwali gonowana unai ye gabalaegomiu kaiwa kalakalasina unai. Ya hededelaowa kalimiuwai: *[Yaubada]* bena kwa matausiyei! ⁶ Hage, ta nuwatulau pekopeko udiyedi. Maisadi se gagilikalili, na badodi haligigi meta se lokuneidi moni gagilidi labui** mo udiyedi. Na iyamo Yaubada nige hesau ye nuwaluluhiyei. ⁷ Yo hinage kulumiu maiyawadi meta ye hasilidiko. Unai tabu kwa matausi. Komiu kwa saekalili na kabo pekopeko yawoina.”

Bena ta hededehemasalaha'uyoida meta kita Yesu yona tamowai

(Mataiyo 10:32-33, 12:32, 10:19-20)

⁸ *[Kabo Yesu ye wane,]* “Ya hededelaowa kalimiuwena: Kaiteya boda matadiyena ye hedede-hemasalaha'uyoi meta iya tauhemuliwatanigau, Tau Natuna hinage kabo ye hededehemasalaha Yaubada yona anelu udiyedi. ⁹ Na kaiteya ye uhalaegau boda matadiyena meta hinage kabo ya uhalaei Yaubada yona anelu matadiyena.

¹⁰ Ena kaiteya Tau Natuna ye hededeheyababa meta Yaubada kabo yona yababa ne ye nuwatu-gabaei. Na ena kaiteya Yaluwa Tabuna ye hededeheyababa meta Yaubada taba nige yona yababa ne ye nuwatu-gabaei.

¹¹ Huyana se woyalaegomiu sunago babadadiyao yo magai tanuwagadiyao yo tamowai lakilakidi hekadiyo udiyedi bena se

** **12:6:** Moni gagilidi labui meta asaliyona labui.

helauhetalagomiu, meta tabu kwa mode kabo idohagi yodi bui kwa moseidi o saha kwa hedede, ¹² matawuwuna mahanana ne unai Yaluwa Tabuna kabo ye hekatagomiu na saha kwa hedede.”

Tamowai gogogogona palabolena

¹³ Kabo tamowai hesau boda wa luwadiyena ye hededelau Yesu unai ye wane, “Taulauhekata, ku hededelau kagu kaha ne unai taba gonowana tamamai yona gogo ye boitagabaeidi wa ye hekasadi na yogu ye haidima.”

¹⁴ Yesu ye hededebui ye wane, “Kehagu, teina gogo ta udiyedi yau nige yomi tauhekasa o tautolehedudulai.” ¹⁵ Na ye hededelau maudoidi kalidiyena ye wane, “Kwa kitahetetenamwanamwaegomiu na mahimahihi kabikabidi udoi'udoi bena kwa kaihaleidi. Matawuwuna mauli kaniyona mamohoina meta nige yomi gogo badobadodi ne udiyedi.”

¹⁶ Na kabo Yesu palabole hesau ye hedede udiyedi ye wane, “Taubada hesau gogogogona yona tano unai meta witi masulina ye lakikalili.

¹⁷ Ye nuwanuwatu na ye wane, ‘Yogu witi masulina maudoina ta nige yogu kabagwaugogoina. Saha kabo ya ginauli?’

¹⁸ Na ye bom yona ye hedehedede ye wane, ‘Teina doha kabo ya ginauli: Kabo yogu like kabagwaugogoina bagubagunadi wa ya haigabaeidi na lakilakidi ya ginaulidi. Na udiyedi kabo yogu witi masulina ta yo yogu gogo namwanamwadi maudoidi ya gwaugogoidi.

¹⁹ Na kabo ya bom ya hedede ya wane, “Taubada gogogogona, yom kabagwaugogo udiyedi meta

ginauli namwanamwadi ku gwaugogoidi, na kabo ku hepaisowadi bolimai lohaloha. Unai kabo paisowa maudoidi udiyedi ku kaiyawasi, na ku kai, ku numa, yo ku gwauyala mo.”

²⁰ Na Yaubada ye hededelau kalinawai ye wane, ‘Kowa yauyaule! Teina boniyai ta unai kabo yom mauli ya haigabaei, na yom gogo ku gwaugogoidi kowa hesabam ta kabo kaiteya ye haidi?’ ”

²¹ [*Kabo Yesu ye hedede ye wane,*] “Teina laulau ta kabo se tubu kaiteyadi yodi gogo se gwau-gogoidi siya se bom hesabadi, na nige gogo siya ede Yaubada kalinawai se saekalili wa se gwau-gogoidi.”

*Tabu ta nuwamodemode
(Mataiyo 6:25-34)*

²² Kabo Yesu ye hedede'uyo yona hekahekatao wa udiyedi ye wane, “Unai ya hededelaowa kalim-iuyena: Tabu kwa nuwanuwatukalili yomi mauli hesabana, bena saha kabo kwa kai, yo taumi ta hesabana, saha kabo kwa likwa. ²³ Mauli ye saekalili na kabo kai, yo taumi ta ye saekalili na kabo kaleko! ²⁴ Hage, ao'ao kwa nuwatuidi: Nige se kumakuma, yo nige se kelikeli, yo nige yodi sanala o kabagwaugogo numadi. Na Yaubada ye hekahekaidi. Na komiu meta kwa saekalili na kabo manuwa! ²⁵ Luwamiu ne unai kaiteya ye nuwanuwatukalili na unai gonowana kabo mahana kesega ye tolelaei yona mauli ne unai na ye heloha'uyoi? ²⁶ Na komiu nige gonowana teina ginauli gagilina ta kwa ginauli, unai ede tabu kwa nuwamodemode ginauli hekadiyo ne udiyedi.

²⁷ Taba pasa gagilidi kwa nuwatuidi idohagi yodi kinikini. Nige se paisowa, nige kadi kwama se ginaulidi, na ya hededelaowa kalimiuyena: Solomona yona wasawasa kalekodiyo nige hesau kana kao ye didiga doha tenem pasa ne. ²⁸ Ena Yaubada lagau ne kadi kao ye henamwadi, siya ede wau se lala na malaitom se gabudi se kalasi, meta iya gonowana kabo kaleko namwanamwadi udiyedi komiu ye hekalekogomiu. Mamohoi, komiu sunuma gagilidi tamowaidiyao! ²⁹ Unai huya maudoina nuwamiu tabu kwa hemodedi kabo saha kwa kai o kwa numa, yo tabu udiyedi kwa nuwanuwatukalili. ³⁰ Teina ginaulidi ta meta Yaubada nige tausunumaena tanoubu ta unai se henuwakaliliyeidi. Na kami henuhenuwa maudoidi ta tamamiu kabidi ye katako. ³¹ Na komiu bena Yaubada yona basileiya nuwanuwatuna kwa tolebagunai, na kabo ginauli maudoidi ta hinage ye lediwa kalimiuwai.”

*Gogo galewa ne unai
(Mataiyo 6:19-21)*

³² [*Kabo Yesu ye wane,*] “Komiu yogu hekahekatao bodana gagilina ta, tabu kwa matausi. Matawuwuna tamamiu ye henuwakalili bena yona basileiya unai maiyamiu kabo kwa tanuwaga. ³³ Yomi gogo kwa lokuneidi na monidi kwa moseidi taudehadeha udiyedi. Ena doha teina kwa ginauli meta yomi wasawasa galewa ne unai kwa helakidi, na nige gonowana se beyabeya yo se pwasa. Teina wasawasa ta taukaiwahali nige gonowana se kaiwahalidi yo sulasula nige

gonowana se kaidi. ³⁴ Matawuwuna ede kaiteya teha unai yomi wasawasa se miyamiya, meta nuwamiu ede temenai.”

*Bena ta nonoha
(Mataiyo 24:42-44)*

³⁵ [*Yesu yona hedehedede ye tubei ye wane,*] “Yomi kaleko bena kwa likwadi na kwa nonoha paisowa hesabana yo yomi lampa bena se kalakalasi. ³⁶ Kami kao doha heyayai tauhaidi kadi tanuwaga tawasola kaikaigogona unai ye uyoma na se nayanayai. Na huyana ye lage na yona numa kawakedana unai ye koikoi, siya kabo gonowana keda se sokemwanwayauyei. ³⁷ Heyayai tauhaidi ena kadi tanuwaga ye lobaidi se silasilawa yona huyalagema ne unai, meta kabo gonowana se gwauyala. Ya hededemamohoi kalimiuwai: Kadi tanuwaga kabo kaleko ye likwadi doha heyayai tauhaina na ye yoganeidi se laoma se tuli na ye hekaidi. ³⁸ Taba boniyai duwaduwalina o malatomtom gabilina unai ye lage'uyoma na heyayai tauhaidi kadi tanuwaga ne ye lobaidi meta se silasilawa kabo gonowana se gwauyala.

³⁹ Ginauli kesega ye masalahakalili: Ena taba numa tanuwagana kabina ye kata mahana saha unai kabo taukaiwahali ye laoma meta kabo ye silasilawa na taukaiwahali nige gonowana ye lusae yona numa unai. ⁴⁰ Unai komiu hinage bena kwa nonononoha, matawuwuna Tau Natuna yona lage mahanana ne nige kabina kwa kata.”

*Numa taukitahetetena sibasibana
(Mataiyo 24:45-51)*

⁴¹ Kabo Petelo Yesu ye henamaiyei ye wane, “Guiyau, palabole hedehehedena ta kai ka bom kama hedehehedede o tamowai maudoidi?”

⁴² Guiyau ye hededebui ye wane, “Hage, numa taukitahetetena sibasibana kwa nuwatui. Kana tanuwaga iya ye sunumaei na ye tole bena yona heyayai tauhaidi maudoidi mahana dudulaidi udiyedi kabo kadi kai ye moseidi. ⁴³ Kana tanuwaga yona huya'uyoma ne unai, ena yona heyayai tauhaina ta ye lobai yona paisowa wa ye ginaginauli, meta iya gonowana kabo ye gwauyala. ⁴⁴ Ya hededemamohoi kalimiuyena: Kana tanuwaga yona gogo maudoidi kabo ye moseidi bena ye kitahetedi. ⁴⁵ Na ena heyayai tauhaina wa ye bom yona ye hedehehedede na ye wane, ‘Kagu tanuwaga yona lage'uyoma ye pahikalilili,’ na ye hetubu heyayai tauhaidi hekadi wa sinesineo yo tatao ye kabihenayaidi na ye kai yo ye numa yo ye numayauyaule, ⁴⁶ meta kana tanuwaga kabo ye uyoma na mayadaina yo mahanana meta yona heyayai tauhaina wa nige kabidi ye kata. Na kabo ye hekamkamnakaliliyei na ye tolelae Yaubada nige tausunumaena yodi teha wa unai.

⁴⁷ Ena heyayai tauhaina hesau kana tanuwaga yona nuwanuwatu kabina ye kata, na nige ye nonohawatani yo nige ye ginauli, meta kana tanuwaga kabo iya ye hekamkamnakaliliyei. ⁴⁸ Na ena kana tanuwaga yona nuwanuwatu nige kabidi ye kata, na ginauligaibu ye ginaulidi, kabo kana tanuwaga nige gonowana iya ye hekamkamnakaliliyei.

Kaiteyadi Yaubada ye kainauyaidi na yona

hedehedede se nuwatulobainamwanamwaeidi meta ye henuwakalili bena se ginauliwataninamwanamwaeidi. Na kaiteyadi ye kainauyakaliliyeidi meta ye henuwa bena yona hedehedede se ginauliwataninamwanamwakaliliyeidi.”

*Hewaiunu Yesu debanaena
(Mataiyo 10:34-36)*

⁴⁹ “Ya dobima ta bena kaiwa ya yuhi tanoubu ta unai,** na ya henuwakalili bena iya ede ye kalakalasi. ⁵⁰ Kamkamna lakilakikalilina** kabo ya lulau unai na ya nuwanuwatukalili ye lau ee kana siga yogu kamkamna ne ye gehe. ⁵¹ Yomi nuwatu bena nuwadaumwali ya baheiyama tanoubu ta unai? Nige! Ya hededelaowa kalimiuwai meta haitolebilibili ya baheiyama. ⁵² Mayadai ta unai ye hetubu na ye lau meta numa kesega unai tamowai badodi haligigi kabo se haihaitolebilibili'uyoidi yau deguwai, taudi haiyona kabo labui se hewaiunudi yo labui kabo haiyona se hewaiunudi. ⁵³ Tama kabo natuna loheya ye hewaiunu, yo loheya kabo tamana ye hewaiunu. Sina kabo natuna waihiu ye hewaiunu, yo waihiu kabo sinana ye

** **12:49:** Ya dobima ta bena kaiwa ya yuhi tanoubu ta unai: Kaiwa ne kana paisowa ede metolo doha gole o siluba ye gabu'e'a'adi. Na Yesu ye henuwa bena yona tamowai se a'a na tamowai yabayababadi ye tolehesuwaladi. ** **12:50:** Kamkamna lakilakikalilina Yesu ye heyasoniyei babatiso unai, na kalina Giliki unai Luka ye kuli ye wane, Kabo ya lulau babatiso hesau unai.

hewaiunu. Na sina kabo natuna loheya mwanaena ye hewaiunu, yo waihiu kabo lawana ye hewaiunu.”

Huya kaimasidi

(Mataiyo 16:1-4, Maleko 8:11-13)

⁵⁴ Yesu yona hedehedede wa ye tubei na boda wa udiyedi ye wane, “Ena yalohi kwa kita teha yalasi ne unai ye saesaema, kwa wane, kabo nabu ye talu, na ye talu. ⁵⁵ Yo ena yawana ye lotalu kamnana kwa lapui meta kwa wane, kabo ye gigibwali, na mamohoi kabo ye tubu. ⁵⁶ Komiu taukailupolupo! Tanoubu yo yada kadi kao gonowana kwa kitalobaidi. Na idohagi to saha se tubutubu teina mayadai ta udiyedi nige gonowana kwa kitalobaidi?

⁵⁷ Idohagi to nige gonowana kwa bom kwa kitahekasa meta saha ye namwa yo ye dudulai *[teina huya ta unai]? [Hage, teina heyaheyasoni ta kwa nuwatui:]* ⁵⁸ Ena tamowai hesau *[kam hagahaga debanawai]* bena ye woyalaego kabalauhetala unai, meta keda ne unai kwa laulau na ku kaipatebayao bena yom teha ku hedudulai. Ena nige, kabo ye woyalaego tauhelauhetala matanawai. Na tauhelauhetala wa kabo ye tolaego yona taupaisowa unai, na iya kabo ye tolego numatutugudu unai. ⁵⁹ Ya hededemamohoi: Taba nige se hepesago ye lau ee kana siga kam hagahaga maudoidi ku hedudulaihegehedi.” **

** **12:59:** kam hagahaga maudoidi ku hedudulaihegehedi: Luka ye kuli kalina Giliki unai, ye lau ee lepetona gehegehena ku hemaisa.

13

Bena nuwamiu kwa buidi

¹ Huyana ne unai tamowai hekadiyo se laoma Yesu unai na Galili tamowaidi hekadi wasadi yona se hedehedede. Siya yodi kaitalasam se ginauli Numa Tabuna unai, na Pilato yona tau'iyala se koihemwaloidi ede kwasinadiyao se bwalilidobi yodi kaitalasam suisuidi kwasinadi wa udiyedi.

² Yesu ye hededebui ye wane, “Galili tamowaidi ta se kamkamna doha tenem na unai yomi nuwatu idohagi, bena siya se yababakalili na kabo Galili tamowaidi hekadiyo? ³ Na ya hededelaowa kalimiuyena, teina ta nige! Na ena nige nuwamiu kwa buidi, komiu hinage kabo kwa boita. ⁴ Na huyana Silowama unai numa kewana saesaena ye guli na tamowai badodi 18 ye koihemwaloidi meta nuwanuwatudi doha saha? Yomi nuwatu bena siya se yababakalili na kabo Yelusalema unai tau-miya maudoidi? ⁵ Ya hededelaowa kalimiuyena, teina ta nige! Na ena nige nuwamiu kwa buidi, kabo komiu hinage kwa boita.”

⁶ Na kabo Yesu teina palabole ta ye hedede kalidiyena: “Tamowai hesau yona wine koyana, na unai meta bosibosi ye kumai. Na ye lau kaniyona ye loya na nige kaniyona hesau ye lobai. ⁷ Ede ye hededelau koya taupaisowaina wa unai ye wane, ‘Bolimai haiyona ya laolaoma inai kaiwa ta kaniyona ya tautaulalakaidi na nige kaniyona hesau ya lobai. Unai ku koiheguli. Nige gonowana bwatano ye hepahepaisowagaibui.’

⁸ Na koya taupaisowaina wa ye wane, ‘Tanuwaga, taba gonowana ku kitagabaei bolimai kesega, na yau kabo wuwuna ne ya kelihetakikili

na bwatano kabahemasulina ya tole. ⁹ Ena bolimai hesau ne unai na ye kaniyo meta ye namwa, ena nige, kabo gonowana ku koigabaei.’ ”

Sabati unai Yesu sinebada hesau ye henamwanamwa

¹⁰ Na Sabati mayadaina hesau unai Yesu ye lau sunago hesau unai ye lauhekata. ¹¹ Na temenai meta sinebada hesau yaluwa yabayababana ye hebunibuni bolimai 18, yo dagelana ye you na nige gonowana ye tolodudulai'uyo. ¹² Huyana Yesu sinebada wa ye kita ede ye yoganeyama na ye wane, “Kam kasiyebwa ne unai ya yailihaigo.” ¹³ Na nimana ye tolesaedi iya kewana unai na mahanana ne unai ye tolodudulai na Yaubada ye hedebasaei.

¹⁴ Sunago wa badana ye koipili matawuwuna mayadai Sabati unai Yesu henamwanamwa paisowana ye ginauli, ede ye hedehegedelau tamowai wa udiyedi ye wane, “Sabati kesega unai mayadai badona haligigi-kesega udiyedi gonowana ta paisowa. Tenem mayadaidi ne udiyedi bena kwa laoma henamwanamwa kwa lobai, na nige Sabati unai.”

¹⁵ Guiyau ye hededebui iya unai ye wane, “Komiu sunago babadadiyao meta taukailupolupo. Mamohoi, komiu nige Sabati mayadaina unai yomi bulumakau yo donki yodi kabamiya udiyedi kwa yailihaidi na kwa woyalaedi willa se numa? ¹⁶ Na teina sinebada ta meta Abelahama kana isimulita hesau, na bolimai 18 Satani ye kabikabihekahini kana kasiyebwa unai. Na idohagi to ku hekaiyawasigau tabu Sabati unai iya kana kaukau unai ya yailihai?”

17 Na yona hedehedede ta unai meta kana waiunu maudoidi ye hemwadinedi. Na bodalaki-laki wa se gwauyalakalili laulau namwanamwadi maudoidi ye ginaulidi wa udiyedi.

*Tuma gagilidi yo yisti heyaheyasonidi
(Mataiyo 13:31-33, Maleko 4:30-32)*

18 Na Yesu ye henamai ye wane, “Yaubada yona basileiya meta kana kao doha saha? Saha unai kabo ya hekaigonogonowai? 19 Iya kana kao doha kaiwa tumana gagilina** tamowai hesau ye hai na yona koyaena ye kumai. Like ne kabo ye kini ye hemala kaiwa lakilakina, kabo manuwa se laoma lagana ne udiyedi se kabinoi.”

20 Yesu ye hedehedede'uyo ye wane, “Saha unai kabo Yaubada yona basileiya ya hekaigonogonowai? 21 Iya ede doha waihiu hesau yisti ye hai na pwalawa disina lakilakina unai ye hebwali. Kabo yisti ne pwalawa maudoina wa ye hesese.”

*Kawakeda gagilina
(Mataiyo 7:13-14,22-23 yo 8:11-12)*

22 Yesu ye laulau Yelusalema hesabana na magari lakilakidi yo gagilidi udiyedi ye laulauhekata. 23 Na tamowai hesau iya ye henamaiyei ye wane, “Guiyau, tamowai hisahisadi mo kabo mauli nige kana siga se hai?” Ede Yesu ye hededebui ye wane, 24 “Kwa kaipatebayao bena kawakeda gagilina unai kwa lusae, matawuwuna tamowai se bado kabo se kaipate bena se lusae na iyamo nige gonowadi. 25 Huyana numa tanuwagana ye tolo na ye lau keda ye gudui, komiu kabo dagela ne

** **13:19:** Kaiwa tumana gagilina ne Dimdim unai hesana se katai ede mustard.

unai kwa tolo na kwa koikoi yo kwa kaikaibwada kwa wane, ‘Tanuwaga, keda ku sokeyama na ka mwalaewa!’

Kabo ye hededelaowa kalimiuyena ye wane, ‘Nige kabimiu ya kata o haedi kwa laolaoma.’

²⁶ Na kabo kwa hededelau kwa wane, ‘Kowa yo kai ta kaikai yo ta numagogoi, yo yoma magari kedadiyao udiyedi ku lauhekata.’

²⁷ Na kabo ye hedehedede'uyo kalimiuyena ye wane, ‘Nige kabimiu ya kata o haedi kwa laolaoma. Kwa tausuwala, komiu maudoimiu laulau yabayababadi tauginaulidi!’

²⁸ Huyana Abelahama, Isako yo Yakobo yo peloweta maudoidi kwa kitadi Yaubada yona basileiya unai, na komiu dagela ne unai, meta kabo kwa dou yo kawamiu kwa kapuyahisidi.

²⁹ Tamowai kabo teha bolime, teha yalasi, teha yawana, yo teha bwauli udiyedi se laoma na se tuli Yaubada yona basileiya kaikaigogona unai.

³⁰ Mamohoi! Hekadi mayadai ta unai se mulita kabo se baguna, na hekadi mayadai ta unai se baguna meta kabo se mulita.”

*Yesu Yelusalema ye katekamkamnaei
(Mataiyo 23:37-39)*

³¹ Huyana ne unai Paliseya tamowaidi hekadiyo se laoma Yesu unai na se hededelau unai se wane, “Bena magari ta ku laugabaei na ku lau teha hesau, matawuwuna Heloda ye henuwa bena ye unuhemwaloigo.”

³² Yesu ye hededebui ye wane, “Kwa lau kwa hededelau teina kedewa nukula** ta unai: Madai yo malaitom kabo yaluwa yabayababadi ya hededehepesadi yo tamowai ya henamwanamwadi, na mayadai hehaiyonana ne unai kabo yogu paisowa ya hegehe. ³³ Iyamo madai, malaitom yo itenai meta yogu keda ta unai ya laulau Yelusalema hesabana, matawuwuna nige gonowana peloweta hesau Yelusalema dagelana ne unai se unuhemwaloi.

³⁴ Yelusalema, Yelusalema! Kowa peloweta taukoihemwaloidi yo tamowai Yaubada ye hetamalidiwa kalimyena meta ku hekalawekudi. Huya maudoina meta ya henuwa bena natumwao ya kabigogoidima doha kamkam sinadi natunao ye kabigogoidi pepenao gunidiyena, na iyamo komiu nige kwa henuwa.

³⁵ Unai sola kwa kita, Yaubada yomi magai kabo ye nuwagabaei na nige tamowaina. Na ya hededemamohoi kalimiuyena: Nige gonowana kwa kita'uyoigau kana siga kwa wane, ‘Ka hede-basaego, kowa Guiyau hesanawai ku laoma!’ ”

14

Yesu Paliseya tamowaina hesau yona numa unai

¹ Sabati hesau unai Yesu ye lau Paliseya tamowaina saesaena yona numa unai se kaikai, na temenai Paliseya tamowaidiyao

** **13:32:** Kedewa nukula iya taukailupolupo heyaheyasonidi. Tamowaidi ne, siya meta se sonoga, iyamo nige yodi gigibwali, unai se matamatausigaibu. Dimdim unai se wane fox.

yo laugagayo taulauhekataena hekadi iya se kaikewasipwanamwanamwaei. ² Na tamowai hesau kasikasiyebwana meta kaena yo nimana se loloni, na ye laoma Yesu talanuwana unai ye tolo. ³ Yesu Paliseya tamowaidi yo laugagayo taulauhekataedi ye henamaiyeidi ye wane, “Gonowana kabo tamowai sabati unai ta henamwanamwa o nige?” ⁴ Na se mwanomwanou. Unai Yesu tamowai wa ye kabilau unai, na ye henamwanamwa na ye hetamali ye lau.

⁵ Kabo ye henamaiyeidi ye wane, “Ena kowa hesau natum o yom bulumakau mayadai Sabati unai ye bekudobi wailakeli duhana unai, kabo ku laumwamwayau ku tabeisini o nige?” ⁶ Na nige gonowana yona henamai wa se bui.

⁷ Huyana ne unai Yesu ye kitalobai meta taumana hekadi kabatuli namwanamwadi se kaikaisunuwaidi, ede teina palabole ta ye hedede udiyedi na ye wane, ⁸ “Huyana tamowai hesau ye kaibwadaigo ku lau hetahetawasola kaikaigogona unai, tabu kabatuli saesaena unai ku tuli, madai tamowai hesau saesaena ye kaibwadaiyako na kabo kowa. ⁹ Ena mamohoi, kabo tauyogaisinigo wa maiyana kana taumana saesaena se laoma na ye hededelaowa kalimwai ye wane, ‘Teina tamowai ta yom kabatuli me ku mosei unai ye tuli.’ Kowa kabo ma mwadimwadinem na kabatuli dobidobina unai ku tuli. ¹⁰ Na huyana se yogaisinigo na kabatuli dobidobina ku hai, tauyogaisinigo wa kabo ye laowa ye hededelaowa kalimwai ye wane, ‘Kehagu, ku tulisae kabatuli

namwanamwana ne unai.’ Na tenem unai tauyogaisinigo wa ye hekasisiyeigo taumana maudoidi matadiwai. ¹¹ Ya hededelaowa kalimiuwai: Kaiteya ye bom ye hesae'uyoi, Yaubada kabo ye henuwadobidobiyei, yo kaiteya ye nuwadobidobi, Yaubada kabo ye hesaei.”

¹² Kabo Yesu ye hededelau tauyogaisinina wa unai ye wane, “Huyana mayadailaki kaina o boniyai kaina ku ginauli, meta tabu yom labini o kam kahao o kehamwao o helem taumiya gogogodiyao ku kaikaibwadaidi. Ena doha teina ku yogaisinidi, nuwana siya hinage kabo se kaibwadaigo, na teina unai kabo se hemaisago.

¹³ Na huyana kaikaigogo lakilakina ku ginauli, meta taudehadaha, taubunibuni, kaeyabayababa yo taumatagibugibu ku yogaisinidi. ¹⁴ Unai kabo gonowana ku gwauyala, matawuwuna siya nige gonowana yom kainauya buina se haiyawa, na tamowai laulaududulaidi yodi huyatolo'uyo mayadaina ne unai Yaubada kabo yom kainauya buina ye haiyawa.”

*Kaikaigogo lakilakina palabolena
(Mataiyo 22:1-10)*

¹⁵ Taumana hesau Yesu maiyana se tutuli wa yona hedehedede ta ye lapui ede ye hededelaunai ye wane, “Siya kaiteyadi Yaubada yona basileiya kaikaigogona ne unai se kaikai meta gonowana kabo se gwauyala.”

¹⁶ Kabo Yesu [*palabole ta ye hedede udiyedi*] ye wane, “Tamowai hesau kaikaigogo lakilakina

ye kabinonohai, na tamowai gwaudi ye kaibwadaidi. ¹⁷ Kaikaigogo mahanana ye lage, ede tamowai wa yona heyayai tauhaina ye hetamali ye lau kaiteyadi ye kaibwadaidi wa hesabadi na ye hededelau udiyedi ye wane, ‘Kwa laoma, ginauli maudoidi se kabinonohaidiko.’

¹⁸ Na hesau to hesau yona kabatolo unai ye hedehedede. Tamowai bagubagunana ye wane, ‘Yau tano kaboina ya hemaisa, na bena ya lau ya kita. Yauwedo! Unai taba nige ya laowa.’

¹⁹ Na hesau ye wane, ‘Kaboina bulumakau badodi saudoudoi** ya hemaisadi, na bena ya lau ya kitadi na ya lautonogidi. Yauwedo! Unai taba nige ya laowa.’

²⁰ Na hinage hesau ye wane, ‘Yau kaboina ta ya tawasola, tenem unai taba nige ya laowa.’

²¹ Heyayai tauhaina wa ye uyoma na kana tanuwaga yona ye hedehedede, ede numa tanuwagana wa ye koipikalilili na ye hededelau yona heyayai tauhaina wa unai ye wane, ‘Ku laumwamwayau ku lau keda lakilakidi yo gagilidi magailaki ta udiyedi meta tamowai dehadehadi, taubunibuni, taumatagibugibu, yo kae daedaelodi ku woyaidima.’

²² Heyayai tauhaina wa [*ye lau, na ye uyoma ede*] ye wane, ‘Tanuwaga, saha ku hededededi wa

** **14:19:** Bulumakau badodi saudoudoi: Luka ye kuli, bulumakau kabakaulabuiyedi haligigi ya hemaisadi, siya ede bulumakau badodi saudoudoi. Kaniyona ede, bulumakau labui labui se hepaisowadi yodi koyapaisowa udiyedi. Kabakaulabuiyedi se tole gadodi udiyedi na kabo bwatano kabagiyagiyali se niuniuli o witi kaniyona kabakabiyawasidi unai se paisowa, o paisowa saha hesau se ginauli.

ya ginaulidiko, na iyamo yom numa sola nige ye mwayau.’

²³ Kabo numa tanuwagana ye hededelau yona heyayai tauhaina wa unai ye wane, ‘Ku lau magailaki ta dagelana udiyedi keda lakilakidi yo gagilidi, metai tamowaidiyao ku hededebayao kalidiyena bena se laoma, to yogu numa ne ye mwayau. ²⁴ Ya hededelaowa, siya kaiteyadi ya kaibwadabagunaidi wa taba nige yogu kaikai-gogo unai se kaikai.’ ”

Yesu hemuliwatanina meta ma maisana

²⁵ Yesu maiyanao bodalakilaki se laulau, na ye tolobui na ye hededelau udiyedi ye wane, ²⁶ “Ena tamowai hesau ye henuwa bena ye hemuliwatanigau, na iyamo tamana, sinana, mwana, natunao, kana kahao yo lounao, yo hinage yona mauli ye nuwatukaliliyeidi, kabo iya nige gonowana yogu hekahekata. ²⁷ Yo kaiteya nige yona sataulo ye bahei** na ye hemuliwatanigau, meta iya nige gonowana yogu hekahekata.

²⁸ Taba ku henuwa bena numa kewana saena ku ginauli, bagubaguna ku tulibigabiga na maisana lakina ku kaimasiyei meta gonowana kabo numa ne ku hegehe. ²⁹ Taba numa ne ku hetubu ku ginauli na nige gonowana ku hegehe, siya kaiteyadi numa ne taukitana kabo se talatalawasiyeigo ³⁰ se wane, ‘Teina tamowai ta ye hetubu numa ne ye kabi, na nige gonowana ye hegehe.’

** **14:27:** Yona sataulo ye bahei: Hedehedede ta kaniyona meta bena ye talamgabaei'uyoi gonowana Yesu debanaena ye boita.

³¹ Taba wasawasa hesau bena wasawasa hesau ye iyalai, bagubaguna ye tulibigabiga na ye kistasipwai'uyoi meta yona iyala tamowaidi badona 10,000 ne kabo gonowana wasawasa hesauna yona tau'iyala badona 20,000 ne ye iyalaiddi, o nige. ³² Ena nige gonowana, na wasawasa hesauna wa sola kedalohalohawai, kabo yona tautauwasa ye hetamalidi bena nuwadaumwali se kaibwadai. ³³ Gonogonowana doha teina, komiu kaiteyadi nige yomi gogo mauidi kwa nuwagabaedi meta nige gonowana kwa hemala yau yogu hekahekatao.

³⁴ Kalita meta ye namwa, na taba kamnana ye gehe, taba nige gonowana kamnana ye hai'uyoi.**

³⁵ Unai ede nige gonowana ta hepaisowa bwatano unai o tano kabahenamwana unai, na iya kabo se gabaei. Kaiteyadi gonowana se lapulapui bena se lapulapuinamwanamwa!”

15

Mamoe ye taukwadalele palabolena (Mataiyo 18:10-14)

¹ Takisi tautanotano yo ba'aya tamowaidi se laomagogoi bena Yesu saha ye hedededi wa se lapuidi. ² Na Paliseya yo laugagayo taulauhekataena tamowaidi se gadigadigugu se wane, “Teina tamowai ta yababa tamowaidi ye hailobaidi yo maiyanao se kaikai.”

** **14:34:** Hedehedede ta hinage Maleko 9:50 yo Mataiyo 5:13 udiyedi ku hasili.

³ Ede Yesu teina palabole ta ye hedede kalidiyena ye wane, ⁴ “Taba luwamiu ne unai tamowai hesau yona mamoe badodi 100 na kesega ye taukwadalele, kabo 99 wa tenem teha ne unai ye laugabaedi na kesega ye taukwadalele wa ye wasenei kana siga ye lobai. ⁵ Na huyana ye lobai meta ye gwauyalalakili na ye tolesae dabayalona unai ⁶ na ye lau magai. Kabo kehanao yo helena taumiya ye yogagogoidi na ye hededelau kalidiwai ye wane, ‘Kwa laoma ta gwauyalagogoi, matawuwuna yogu mamoe ye taukwadalele wa ya lobaiyako.’

⁷ Ya hededelaowa kalimiuwai: Gonogonowana doha, ena ba'aya tauginaulina kesega ye nuwabui, meta galewa ne unai gwauyalalakilaki, na kabo laulaududulai tamowaidi badodi 99, siya nige bena taba se nuwabui ne kalidiyena.”

Siluba kesega ye taukwadalele palabolena

⁸ [Yesu yona hedehedede ye tubei ye wane,] “Yo taba sinebada hesau yona moni meta siluba saudoudoi, na kesega ye taukwadalele, kabo saha ye ginauli? Lampa ye gabu na yona numa ne ye kuya na ye wasetautaubigai kana siga ye lobai. ⁹ Ena ye lobai kabo kana kahao yo helena taumiya ye yogagogoidima na ye hededelau udiyedi ye wane, ‘Kwa laoma ta gwauyalagogoi, matawuwuna yogu moni kesega ye taukwadalele wa ya lobaiyako.’

¹⁰ Ya hededelaowa kalimiuwai: Gonogonowana doha, ena ba'aya tauginaulina kesega ye nuwabui, meta galewa ne unai Yaubada yona anelu se gwauyalalakili.”

Tamowai natunao labui palaboledi

¹¹ Na Yesu yona hedehedede wa ye tubei ye wane, “Tamowai hesau natunao loheloheyao labui. ¹² Natuna taumulita wa ye hededelau tamana unai ye wane, ‘Tamagu, yom gogo maudoidi udiyedi yogu tupwa ku leyama.’ Ede yona gogo wa ye soiyei natunao wa udiyedi.

¹³ Mayadai hisa se lau na kabo taumulita wa yona gogo maudoidi ye lokunegabaeidi, na monidi wa ye haidi ede magai wa ye laugabaei ye lau magai hesau kedaloa unai. Menai kabo yona moni wa ye hepaisowagaibuidi laulau yabayababadi udiyedi. ¹⁴ Yona moni maudoina ye hepaisowahegehe, na kabo hasahasali lakikalilina ye lage tenem magai ne ye haihegehe. Tenem huyana ne unai meta nige saha hesau kalinawai. ¹⁵ Ede ye lau magai wa tamowaina hesau yona ye paisowa. Tamowai wa ye hetamali ye lau yona puwaka ye kitakitahetetedi yo ye hekahekaidi. ¹⁶ Ye henuwa bena puwaka wa kadi kai ne ye kaidi, iyamo nige tamowai hesau ye talamyeyi taba saha hesau ye kai.

¹⁷ Huyana nuwatusibasiba ye uyoma kalinawai ede ye wane, ‘Tamagu yona taupaisowa meta kadi kai se kaitoledi, na yau teinai ya hasalikalili nige bayaona kabo ya boita. ¹⁸ Unai kabo ya dalahai ya uyo tamagu unai, na ya hededelau unai ya wane, “Tamagu, ya ba'aya Yaubada matanaena yo kowa hinage matamyena. ¹⁹ Yau nige ya namwa bena ku kata'uyoigau yau natum, na taba ku kabigau doha yau yom taupaisowa hesau.” ²⁰ Unai ye dalahai ye uyo tamana unai.

Iya sola kedalohaloha unai ye laolaoma na tamana wa ye kitalau natuna ye kita meta nuwana ye kamkamnakalili. Na ye heloi ye lau natuna wa hesabana, ede ye haitalagadoi yo ye sumtai.

²¹ Na natuna wa ye hededelau tamana unai ye wane, 'Tamagu, ya ba'aya Yaubada matanaena yo kowa hinage matamyena. Yau nige ya namwa bena ku kata'uyoigau natum.'

²² Na tamana wa ye yogalau yona heyayai tauhaidi udiyedi ye wane, 'Mwamwayau! Kaleko namwanamwana kwa baheiyama kwa helikwa, na nimana unai lin kwa tole, yo hinage buti kwa helikwa. ²³ Na kwa lau bulumakau natuna sinisinibuna ne kwa koihemwaloi na ta gwauyala yo ta kaikaigogoi. ²⁴ Matawuwuna natugu ta kana kao doha ye boitako, na mahana ta unai ye mauli'uyo, ye taukwadalele na ta lobai'uyoi.' Ede yodi gwauyala lakilakina wa se ginauli.

²⁵ Tenem mahanana ne unai natuna taubaguna wa koya unai ye paipaisowa. Huyana ye uyoma numa dedekanawai meta tamowai se wana yo se sobusobu dagugudi ye lapui. ²⁶ Ede heyayai tauhaina hesau ye yoganei ye laoma na ye henamaiyei meta teina saha ye laulau.

²⁷ Heyayai tauhaina wa ye hededebui ye wane, 'Kam kaha wa ye uyoma magari. Ede tamam bulumakau natuna sinisinibuna wa ye koihemwaloi, matawuwuna natuna ye uyoma ma namwanamwana.' ²⁸ Na taubaguna wa ye koipili na nige ye henuwa ye mwalaesae. Ede tamana ye pesa ye lau na ye kaibwadai bena maiyana se mwalaesae. ²⁹ Na taubaguna wa ye hededelau

tamana unai ye wane, ‘Ku kita ne! Bolimai hisa yom ya paipaisowa doha yom heyayai tauhaina hesau yo sola nige huya hesau ya kawagabaeigo. Na iyamo nige gouti natuna ku leyama bena unai kagu kahao maiyaguwao ka kaikaigogoi. ³⁰ Na teina natum ta yom moni ye gabagaibuidi sinesineo yabayababadi udiyedi, na ye uyoma magai, ede bulumakau natuna sinisinibuna ku koihemwaloi iya hesabana.’

³¹ Na tamana ye hededelau unai ye wane, ‘Natugu, huya maudoina kowa maidagu, yo yogu gogo maudoidi meta kowa yom. ³² Na teina kam kaha ta kana kao doha ye boitako na mahana ta unai ye mauli'uyo, ye taukwadalele na ta lobai'uyoi. Unai ye namwa mo taba ta kaikaigogoi yo ta gwauyala.’”

16

Taukitakitahetete sonosonogana palabolena

¹ Yesu ye hededelau yona hekahekatao wa udiyedi ye wane, “Tamowai gogogogona hesau iya yona gogo taukitakitahetetena se hegilu meta yona gogo ye kaiheyagaibuidi. ² Unai tamowai gogogogona wa yona taukitakitahetete ye yoganei na ye hededelau unai ye wane, ‘Na wasam ya lapui ta meta mamohoi? Tenem unai ya henuwa bena yogu moni kitakitahetetena bukadi ku ledima na ya kitadi, matawuwuna nige gonowana kitakitahetete paisowana ta ku ginauli'uyoi.’

³ Kabo taukitakitahetete wa ye bom yona ye hedehedede ye wane, ‘Saha kabo ya ginauli? Kagu tanuwaga yogu paisowa ta unai kabo ye

hepesagau, na yau nige yogu bayao gonowana kabo bwatano ya keli, yo kaibwada hinage kagu mwadimwadine. ⁴ Kabina ya kata saha kabo ya ginauli na tenem unai tamowai gonowana kabo se yogaisinigau yodi numa udiyedi, huyana paisowa ta unai kagu tanuwaga ye hepesagau.'

⁵ Unai ede kana tanuwaga yona gogo udiyedi taukaihagahaga kesega kesega ye yoganeidi. Na bagubagunana wa ye henamaiyei ye wane, 'Kowa kam hagahaga lakina doha saha kagu tanuwaga unai?' ⁶ Tamowai wa ye wane, 'Kagu hagahaga meta olibe bunamana lakina ede 3,000 lita.' Na taukitakitahetete wa ye wane, 'Yom hagahaga pepwana ku hai, mwamwayau ku tuli na 1,500 lita ku kulidi.'

⁷ Na tamowai helabuina ye henamaiyei ye wane, 'Na kowa kam hagahaga hisa?' Ede taukaihagahaga wa ye wane, 'Kagu hagahaga meta witi baikidi badodi 100.' Taukitakitahetete wa ye wane, 'Yom hagahaga pepwana ku hai na baiki badodi 80 ku kulidi.'

⁸ Unai tanuwaga wa yona taukitakitahetete nige dudulaina wa ye hededehenamwa yona kabikabi sonosonogadi wa debadiwai.

Ya hededelaowa kalimiuwai: Tanoubu ta tamowaidiyao yodi kabikabi tamowai hekadi udiyedi meta se sonogakalili, na kabo Yaubada yona mala unai taumiyamiya yodi kabikabi. ⁹ Unai taba tanoubu ta gogodiyao kwa hepaisowanamwanamwaedi na udiyedi tamowai kwa saguidi, na siya kabo se hemala kehamiyao. Na huyana yomi wasawasa ne se gehe meta kabo se yogaisinigomiu na maiyamiyao kwa miya.

¹⁰ Iya kaiteya ginauli gagilidi ye kitahetetenamwanamwaedi meta hinage ginauli lakilakidi kabo ye kitahetetenamwanamwaedi. Yo kaiteya ginauli gagilidi nige ye kitahetetenamwanamwaedi meta hinage ginauli lakilakidi nige gonowana ye kitahetetenamwanamwaedi.

¹¹ Ena komiu tanoubu ta ginaulidiyao udiyedi yomi kitakitahetete nige se dudulai, kaiteya kabo ye sunumaeigomiu na wasawasa mamohoidi ye lediwa bena kwa kitahetetedi? ¹² Yo ena tamowai hesau yona gogo nige kwa kitahetetenamwanamwaei, kaiteya kabo ye sunumaeigomiu na gogo ye mosegabaeidi kalimiuyena?

¹³ Heyayai tauhaina meta nige gonowana tanuwaga labui yodi ye paisowa. Hesau kabo ye subu na hesauna wa kabo ye henuwa, o bagubagunana wa yona nuwatu ye ginauliwatanidi ma nuwakohihaina, na hesauna wa ye kitadobidobiyei. Unai nige gonowana Yaubada yo moni yodi kwa paisowa.”

¹⁴ Paliseya tamowaidi, siya moni taugadosisiyeidi, hedehedede ta se lapui meta Yesu se kaoyababaei. ¹⁵ Yesu ye hededelau udiyedi ye wane, “Tamowai matadiyena kwa hededehesae'uyoigomiu meta komiu laulaududulai tamowaidi, na Yaubada nuwamiu kabidi ye katako. Ginauli saha tamowai se kitahesaekaliliyeidi meta Yaubada matanawai se yababakalili.”

Lauhekata hekadiyo

¹⁶ [*Yesu ye hededetubei ye wane,*] “Mose yona laugagayo yo peloweta yodi hedehedede wa se wasaduwaiyeidi ye lau ee Yowane ye laoma. Muliyea Yaubada yona basileiya wasana namwanamwana yau ya hededehe masalaha, na tamowai maudoidi ya kaibwadakaliliyeidi bena se lusae basileiya wa unai.

¹⁷ Galewa yo tanoubu ta kabo se taukwadalele, na [*Mose yona*] laugagayo maudoidi udiyedi taba nige kulikuli gagilina hesau ye taukwadalele.

¹⁸ [*Doha hinage*] inawase laugagayona ta [*nige gonowana ta bui*]:** Ena loheya hesau mwanena ye inawasei na waihiu hesau ye tawasolai, meta ye ganawali. Na ena loheya hesau waihiu ina'inawasena ye tawasolai, meta iya hinage ye ganawali.”

Tamowai gogogogona yo Lasalo

¹⁹ “Tamowai gogogogona hesau iya meta kaleko maisa lakilakidi ye likwadi yo huya badobado meta nige saha hesau ye wasenei na ye gwaug-wauyala mo. ²⁰ Na yona numa kawamatana unai meta taukaikaibwada tamowaina hesau se tole, hesana ede Lasalo, iya meta tauna bonu se laugilihai ²¹ yo ye henuwakalili bena tamowai gogogogona wa yona hatahata unai kana kai mapuladi se beku wa ye kaidi. Na kedewa se laoma meta bonuna wa se namosidi.

** **16:18:** Yesu inawase laugagayona hedehededena ye hedehededei matawuwuna Paliseya yo laugagayo taulauhekataena wa laugagayo ta se bui na inawase se kawanamwanamwaei (Mataiyo 19:1-12). Ganawali meta laugagayo, unai Yesu yona hedehedede ta kaniyona meta tabu ta ina'inawase.

²² Huyana taukaikaibwada wa ye boita meta anelu se bahelaei se hetuli Abelahama dedekanawai. Tamowai gogogogona wa hinage ye boita ede bwayabwaya unai se tole. ²³ Na iya Hade luwana unai meta ye kamkamnalakilaki, na matana ye tuusaedi meta Abelahama ye kita kedalohawai maiyana Lasalo se tutuli. ²⁴ Unai ye yogasae kalinawai ye wane, ‘Tamagu Abelahama, ku katekamkamnaegau na Lasalo ku hetamali ye lau waila unai nimagigina ye hedakwa na memenagu ye hegwagwama, matawuwuna kaiwa ta unai ya kamkamnakalili.’ ²⁵ Na Abelahama yona bui ye mosei ye wane, ‘Natugu, ku nuwatui, yom maui mayadaidi udiyedi yom ginauli namwanamwadi ku haidiko, na Lasalo ginauli yababadi ye haidi, na mayadaidi ta unai kamnana se namwa na kowa ku kamkamnakalili. ²⁶ Yo hinage kowa yo kai duwaduwalida ne unai meta duha lohalohana, unai ede nige gonowana kabo hesau inai ye kawasilaowa metai yo nige gonowana hesau metai ye kawasilaoma kalimawai.’

²⁷ Ede tamowai gogogogona wa ye wane, ‘Tamagu, ya kaibwadaigo, Lasalo ku hetamali ye lau yogu numa bodana udiyedi, ²⁸ kagu kahao haligigi ne ye hededebayao udiyedi, na taba nige se laoma kabakamkamna magaina ta unai.’

²⁹ Abelahama yona bui ye mosei ye wane, ‘Mose yo peloweta bukadi wa siya ede temenai, na taba yodi hedehede ne udiyedi se lapulau.’

³⁰ Na tamowai gogogogona wa ye wane, ‘Nige! Tamagu Abelahama, taba tamowai hesau boita

unai ye tolo'uyo na ye dobi udiyedi, kabo se nuwabui.'

³¹ Ye hededelau unai ye wane, 'Ena nige se lapulapulau Mose yo peloweta udiyedi, meta tamowai hesau boita unai ye tolo'uyo wa taba nige gonowana ye henuwabuidi.' "

17

Yababa nuwatugabaeina yo sunuma hedehed-ededi

(Mataiyo 18:6-7 yo 18:15 yo 18:21-22, Maleko 9:42)

¹ Yesu ye hededelau yona hekahekatao wa udiyedi ye wane, "Mamohoi, tamowai yodi kabakalabesibesi kabo se hekalodi, na ahani mo iya kalabesibesi tauhetubudi ne. ² Ye namwa mo taba iya gadona ne unai weku lakilakina se pai na se heyoli gabwa ne unai, na nige ye namwa taba teina tamowai dobidobidi** ta hesau ye woyasapuli na yababa ye ginauli. ³ Unai kwa kitahetetenamwanamwaeigomiu. Ena kam kaha o loum ba'aya ye ginauli, ku guguyai. Ena ye nuwabui, yona ba'aya kalimwai ku nuwatugabaei. ⁴ Ena mayadai kesega unai yababa ye ginauli kalimwai ma haligigi-labui, yo ma haligigi-labui ye uyoma ye wane, 'Ya nuwabui', meta taba yona ba'aya kalimwai ne ku nuwatugabaeidi."

** **17:2:** Tamowai dobidobidi: Kalina Giliki unai hedehedede ta kaniyona labui: Tamowai gagilina, o, wawaya, yo, tamowai dobidobina, siya ede tamowai lakilakidi se kitadobidobiyeidi, yo hinage wawayao.

⁵ Apostolo wa se hededelau Guiyau unai se wane, “Yoma sunuma ku helakidi.” ⁶ Na Guiyau ye hededebui ye wane, “Taba yomi sunuma se gagili doha kaiwa tumana gagilikalilina** meta gonowana kabo kwa hededelau kaiwa ne unai, ‘Ku suluhihaigo na gabwa ne unai ku kumaigo’, kabo ye kawakabiyeigomiu.

⁷ Taba komiu luwamiuyena hesau yona heyayai tauhaina koya ye paipaisowai o mamoe ye kitakitahetetedi na ye uyoma magai, meta kana tanuwaga taba nige ye hededelau unai ye wane, ‘Ku laoma ku tuli na ku kaikai!’ ⁸ Na ye hededelau unai ye wane, ‘Ku dui ku kabinonoha na kabo kagu kai ku nonohai na ku suwayama ya kaikai yo ya numa. Muliyena kabo hinage ku kaikai yo ku numa.’ ⁹ Saha ye hedededi ne yona heyayai tauhaina wa ye ginauliwatanidi, iyamo kana tanuwaga taba nige ye lautokiyei. ¹⁰ Gonogonowana doha komiu hinage, ena ginauli maudoidi Yaubada ye hedededi wa kwa ginaulidi, kabo kwa wane, ‘Kai meta heyayai tauhaidi dobidobidi mo, na kama paisowa mo ka ginaulidi.’”

Yesu tamowai saudoudoi lepela udiyedi ye henamwanamwadi

¹¹ Na Yesu yona lau Yelusalema ne hesabana meta Samaliya yo Galili kadi sigasiga duwaduwalina ye tauwatani na ye lau. ¹² Na huyana ye lusae magai hesau unai, meta lepela tamowaidi badodi saudoudoi iya se hailobai. Na

** **17:6:** Kaiwa tumana gagilikalilina ne Dimdim unai hesana se katai ede mustard. Like maudoidi ne udiyedi iya meta tumana se gagilikalili.

yodi kabatolo ne meta musamusana ye loha ¹³ na se yoga ma kalinalakilakidi Yesu unai se wane, “Yesu, Tanuwaga, ku katekamkamnaegai!”

¹⁴ Yesu ye kitalau na ye kitadi meta ye wane, “Kwa lau yo kwa hemasalaha'uyoigomiu taukaiitalasam tamowaidi udiyedi.” Na se laulau taukaiitalasam hesabadi na keda wa unai se namwanamwa.

¹⁵ Na kadi kaha hesau ye kita meta ye namwanamwako, ede ye uyo na kalinalakilaki unai Yaubada ye hedebasaei. ¹⁶ Na ye guliyaboyabomdobi Yesu kaena udiyedi na ye lautokiyei. Na iya meta Samaliya tamowaina.

¹⁷ Yesu ye hedede ye wane, “Taudi saudoudoi se namwanamwa. Na haligigi-hasi wa meta haedi? ¹⁸ Idohagi to nige tamowai hesau ye laoma bena Yaubada ye lautokiyei, na teina laolaoma tamowaina ta ye bom mo?” ¹⁹ Kabo ye hedede-lau kalinawai ye wane, “Ku tolo na ku lau, yom sunuma wa ye henamwanamwago.”

*Yaubada yona basileiya yona huyalaoma
(Mataiyo 24:23-28 yo 24:36-41)*

²⁰ Mayadai hesau unai Paliseya hekadi Yesu se henamaiyei se wane, “Kaiuyana kabo Yaubada yona basileiya ye laoma?” Yesu ye hededebui ye wane, “Yaubada yona basileiya yona laoma ne meta nige gonowana matamiuyena kwa kita, ²¹ yo nige gonowana tamowai hesau ye wane, ‘Kwa kita, iya ede teina,’ o ‘Iya ede tenem!’ Matawuwuna Yaubada yona basileiya meta ye laomako luwamiuyena.”

²² Kabo Yesu ye hededelau yona hekahekatao wa udiyedi ye wane, “Huyana ye laolaoma kabo kwa henuwakalili bena Tau Natuna yona tanuwaga mayadaina hesau kwa kita, na iyamo nige gonowana kwa kita. ²³ Tamowai kabo yomiu se hedehedede se wane, ‘Iya ede temenai!’ o ‘Iya ede teinai!’ Na tabu kwa lau kwa hemuliwatanidi. ²⁴ Matawuwuna Tau Natuna yona huya'uyoma mayadaina ne unai meta doha namanamali ye sili na dawayana meta yada ne maudoina kabo ye hedawaya. ²⁵ Na bagubaguna kabo ginauli hekadi udiyedi ye kamkamna yo teina isi ta iya kabo se subu.

²⁶ Tau Natuna yona laoma ne meta gonogonowana doha Nowa yona huya mayadaidi wa udiyedi. ²⁷ Tamowai se kaikai, se numanuma yo se tawatawasola ye lau ee kana siga Nowa ye mwalaesae ake wa unai. Kabo dibwali'utu'utu ye laoma yo tamowai maudoidi wa ye unuhemwaloihegedi.

²⁸ Na hinage gonogonowana doha Lota yona mayadai wa unai. Tamowai se kaikai yo se numanuma, se hemahemaisa yo se kunekune, se kumakuma yo se kabikabinuma. ²⁹ Na mayadaina Lota Sodoma ye laugabaei meta kaiwa yo salpa kalakalasidi galewa ne unai se taludobima na tamowai maudoidi wa se kalamwaloigehe.

³⁰ Gonogonowana doha Tau Natuna yona huyataumasalaha ne unai. ³¹ Tenem mayadaina ne unai tamowai yona numa kewana unai taba nige ye pesadobi yona numa kalonawai bena yona gogo ye haidi. Gonogonowana doha, tamowai yona koya unai ye paipaisowa

meta taba nige ye uyo yona numa, yona gogo hesabadi. ³² Hage, Lota mwanena kwa nuwatui!** ³³ Kaiteya yona mauli [*tanoubu ta unai*] ye nuwatukaliliyei meta nige gonowana mauli [*nige kana siga*] ye lobai. Na kaiteya yona mauli [*tanoubu ta unai*] ye nuwagabaei yau debaguyena, iya kabo mauli [*nige kana siga*] ye lobai. ³⁴ Ya hededelaowa kalimiuwai: Tenem boniyaina ne unai tamowai labui kabakeno kesega unai se kenokeno. Yaubada kabo hesau ye hai na hesau ye laugabaei. ³⁵⁻³⁶ Waiwaihiuwo labui meta witi se giligililabulabui. Yaubada kabo hesau ye hai na hesau ye laugabaei.” **

³⁷ Yona hekahekatao wa se henamaiyei se wane, “Guiyau, teina ta meta kabo haedi se tubu?” Yodi bui ye moseidi ye wane, “Hage, manuwa kaikaitaudi kwa nuwatuidi. Siya gonowana suisui sinaledi se lobaidi na temenai kabo se lagegogoi. [*Gonogonowana doha, komiu hinage kabo kwa kitalobai meta teina ginaulidi ta haedi se tubu ne.*]”

18

Kwabuli yona kaibwada palabolena

¹ Kabo Yesu yona hekahekatao udiyedi palabole hesau ye hedede, unai ye hemasalaha kalidiwai meta huya maudoina bena se tapwatapwalolo,

** **17:32:** Lota mwanena wasana ede Genese 19:26 unai ku hasili.

** **17:35-36:** Pepwa kulikulidi bagubagunadi udiyedi lausoiso 36 nige se kuli, na muliyena kulikuli hekadiyo udiyedi lausoiso ne se kuli doha teina: Tamowai labui kabo koya unai se paisowagogoi. Yaubada kabo hesau ye hai na hesau ye laugabaei.

na tabu se nuwabasabasa. ² Ye wane, “Magai hesau unai meta tauhekasa hesau, iya Yaubada nige ye matausiyei yo tamowai hinage nige ye hekasisiyeyidi. ³ Na magaina ne unai meta kwabuli hesau, huya badobado ye laolaoma kalinawai yo ye wane, ‘Kagu waiunu ne unai ku saguigau na yogu dudulai ku leyama.’

⁴ Huya lohaloha yona kaibwada wa meta nige ye modei, na mulinawai kabo ye bom yona ye hedehedede ye wane, ‘Yaubada nige ya matausiyei yo tamowai nige ya hekasisiyeyidi, ⁵ na teina kwabuli ta huya maudoina ye hemohemodegau, unai yona dudulai kabo ya mosei. Ena nige, kabo yona kaibwadamuyomuyou ta unai kamnagu ye heyababa!’ ”

⁶ Ede Guiyau ye wane, “Tauhekasa nige dudulaina wa yona hedehedede kwa nuwatuidi. ⁷ Na ena Yaubada yona kaisunuwa tamowaidi mayadai yo boniyai yodi kaibwada se tole iya kalinawai meta kabo yodi dudulai ye moseidi o nige? Kabo yodi kaibwada ne ye hehuhuyalaei? ⁸ Ya hededelaowa kalimiuwai: Iya kabo mwamwayau yodi dudulai ye moseidi. Na huyana Tau Natuna ye uyoma, kabo kaiyaulina ta unai tausunuma hekadi ye lobaidi o nige?”

*Paliseya tamowaina yo takisi tautanotano pal-
abole*

⁹ Tamowai hekadi yodi nuwatu bena yodi miyamiya se namwakalili, ede tamowai hekadiyo se kitadobidobiyeidi. Yesu kabo kadi heyaheyasoni hesau ye hedede ye wane, ¹⁰ “Tamowai labui

se lusae Numa Tabuna unai se tapwalolo, hesau Paliseya tamowaina yo hesau takisi tautanotano.

¹¹ Paliseya tamowaina wa ye tolo na ye bom yona ye tapwalolo ye wane, 'Yaubada, ya lautokiyeigo! Yau meta nige doha tamowai hekadi ne, siya ede taukaikaiwahali, yababa tauginaginaulidi, tauganaganawali tamowaidi - yo doha takisi tautanotano ne. ¹² Sabati kesega unai meta ma labui ya kaihudi, yo yogu gogo maudoidi udiyedi meta taiti ya leyawa.'

¹³ Na takisi tautanotano wa kedalohawai ye tolo. Nige gonowana ye kaikewasae galewa, na nuwapouna unai ye koi na ye wane, 'Yaubada, ku katekamkamnaeigau, yau tamowai ba'aba'ayana.'

¹⁴ Ya hededelaowa kalimiuwai: Teina takisi tautanotano ta yona ba'aya meta Yaubada ye nuwatugabaeidi na ye uyo yona numa. Na Paliseya tamowaina yona ba'aya nige ye nuwatugabaeidi. Matawuwuna siya kaiteyadi se hededetausae'uyoidi meta kabo Yaubada ye toledobidobiyeidi, yo siya kaiteyadi se nuwatudobidobiyei'uyoidi meta kabo Yaubada ye hesaedi."

*Wawayao gagilidi Yesu ye hededehenamwadi
(Mataiyo 19:13-15, Maleko 10:13-16)*

¹⁵ Huya hesau tamowai hekadi wawayao gagilidi se baheidima Yesu unai bena nimana ye tolesaedi kewadi ne udiyedi na ye hededehenamwadi. Na huyana yona hekahekatao tamowai wa se kitadi meta se dilaidi. ¹⁶ Na Yesu wawayao wa ye yoganeidi se laoma iya kalinawai na ye wane, "Wawayao gagilidi bena se laoma kaliguwai, na tabu kwa

hekahekaiyawasidi, matawuwuna tamowai yodi sunuma doha teina wawayao ta meta galewa basileiyana siya yodi. ¹⁷ Ya hededemamohoi kalimiuwai: Tamowai nige gonowana se lusola Yaubada yona basileiya unai kana siga yodi sunuma doha wawayaga gilidi ta.”

Tamowai gogogodi yo Yaubada yona basileiya lusolana

(Mataiyo 19:16-30, Maleko 10:17-31)

¹⁸ Dius yodi tauwoyawoya hesau Yesu ye henamaiyei ye wane, “Taulauhekata namwanamwana, saha kabo ya ginauli unai kabo mauli nige kana siga ya lobai?”

¹⁹ Yesu ye hededebui ye wane, “Idohagi to ku kataigau meta yau ya namwa? Nige tamowai hesau ye namwa, na Yaubada ye bom mo. ²⁰ Laugagayo kabidi ku kata: “Tabu ku ganawali, tabu ku kaiunu, tabu ku kaiwahali, tabu ku hededelupolupo, yo tamam yo sinam ku hekasisiyeidi.”

²¹ Tamowai wa ye wane, “Huyana yogu huyatubusaema unai meta laugagayo ta ya lauwatanidi.”

²² Huyana Yesu hedehedede wa ye lapui ede ye hededelau unai ye wane, “Ginauli kesega mo sola nige ku ginauli. Yom gogo maudoidi ku lokunegabaeidi na monidi ne ku moseidi tamowai dehadehadiyao udiyedi, na kabo galewa ne unai ku wasawasa. Na kabo ku laoma ku hemuliwatani-gau.”

²³ Huyana tauwoyawoya wa Yesu yona hedehedede ye lapui meta nuwana ye

yababakalili, matawuwuna iya tamowai gogogogona. ²⁴ Yesu ye kaikewalau unai na ye wane, “Tamowai gogogogodi bena se lusola Yaubada yona basileiya unai meta ye pilipikalili. ²⁵ Doha kamela nige gonowana diu duhana unai ye lusola, gonogonowana doha tamowai gogogogona meta iya hinage nige gonowana ye lusola Yaubada yona basileiya unai.”

²⁶ Hedehedede ta taulapuidi se wane, “Unai kaiteyadi kabo gonowana mauli nige kana siga se hai?”

²⁷ Yesu yodi bui ye moseidi ye wane, “Saha tamowai nige gonowana se ginaulidi meta Yaubada gonowana ye ginaulidi.”

²⁸ Na Petelo ye hededelau Yesu unai ye wane, “Kai kabo idohagi? Yoma gogo maudoidi ka laugabaaidiko na ka hemuliwatanigo.”

²⁹ Yesu ye hededelau udiyedi ye wane, “Ya hededemamohoi kalimiuwai: Ena tamowai hesau yona numa o mwanena o kana kaha o sinana yo tamana o natunao ye laugabaedi Yaubada yona basileiya debanawai ³⁰ meta iya teina huya ta unai yona gogo se badokalili kabo ye haidi yo huya matada ne unai kabo mauli nige kana siga ye hai.”

Yesu yona boita hedehededena hehaiyonana ye hededehehemasalahan

(Mataiyo 20:17-19, Maleko 10:32-34)

³¹ Yesu yona hekahekatao saudoudoi-labui wa ye woyahesuwaladi na ye hededelau udiyedi ye wane, “Kwa lapulapuinamwanamwa! Ta saesae Yelusalema, na ginauli maudoidi peloweta se kulidiko Tau Natuna hesabana wa kabo se tubu.

³² Iya kabo se moselaei dagela tamowaidiyao

udiyedi. Siya kabo se kabihenayaei, se talata-lawasiyei, yo se kaikaisoi, ³³ yo kabo wipi unai se pidili, yo se unuhemwaloi. Na mayadai hehaiyonana unai kabo ye tolo'uyo.”

³⁴ Na yona hekahekatao wa teina hedehedede ta unai nige saha hesau se nuwatulobai. Hedehedede wa kaniyona Yaubada ye tolewadam kalidwai ede saha Yesu ye hedehededeidi ta nige kabidi se kata.

*Yesu tamowai matagibugibuna ye henamwanamwa
(Mataiyo 20:29-34, Maleko 10:46-52)*

³⁵ Huyana Yesu Yeliko magaina lakilakina ye hanahanawui meta menai tamowai hesau matagibugibuna keda dedekanawai ye tutuli na ye kaikaibwada. ³⁶ Boda wa se laulau na kalikalinadi ye lapuidi ede ye henamaiyeidi ye wane, “Saha ye laulau?” ³⁷ Yona se hedehedede se wane, “Yesu Nasaleta tamowaina wa ye laoma ye lau.” ³⁸ Kabo ye yogalakilaki ye wane, “Yesu, Dawida Natuna, ku katekamkamnaegau!” ³⁹ Na kaiteyadi keda unai se bagubaguna wa se dilai bena ye mwanou. Iyamo ye yogalakilakikalili ye wane, “Dawida Natuna, ku katekamkamnaegau!” ⁴⁰ Yesu ye talutolo na ye hedede bena tamowai wa se woyalaeiyama kalinawai. Huyana ye lage iya dedekanawai ede ye henamaiyei ye wane, ⁴¹ “Saha ku henuwa bena yom ya ginauli?” Tau-matagibugibu wa ye wane, “Guiyau, ya henuwa bena matagu ta ku helaladi.” ⁴² Yesu ye hededelau unai ye wane, “Matam kabo se lala. Yom sunuma ne ye henamwanamwago.” ⁴³ Mahanana ne unai

matana wa se lala ede Yesu ye hemuliwatani, yo Yaubada ye hedebasaei. Huyana tamowai maudoidi saha ye tubu wa se kita meta hinage Yaubada se hedebasaei.

19

Sakiusa Yesu ye hailobai

¹ Yesu ye lage Yeliko na magai duwaduwalina unai ye laulau. ² Tamowai hesau menai hesana ede Sakiusa. Iya meta takisi tautanotano kadi tanuwaga saesaena, yo tamowai gogogogona. ³ Ye henuwa bena Yesu ye kita, Yesu meta tamowai sahasahana. Iyamo saliyana meta ye kubwa, unai nige gonowana boda luwadiyena Yesu ye kita. ⁴ Ede ye heloibaguna ye lau kaiwa hesana sikamona ye mwalaei bena kabo Yesu ye kita, matawuwuna Yesu kabo tenem teha ne unai ye lau.

⁵ Na huyana Yesu ye lage yona kabamwalae wa unai ede ye tamaisi na ye hededesae kalinawai ye wane, “Sakiusa, ku pesamwamwayauma. Matawuwuna teina mayadai ta kabo ya laowa yom numa ne unai ya hemala kam taumana.”

⁶ Unai ye pesamwamwayau na Yesu ye hailobai ma gwaualana.

⁷ Tamowai maudoidi saha ye tubu wa se kita na se hetubu se gadigadiguguyei se wane, “Iya ba'aya tamowaina, na Yesu ye lau kalinawai ede ye hemala kana taumana.”

⁸ Na Sakiusa ye tolo ede ye hededelau Guiyau unai ye wane, “Guiyau! Yogu gogo tehana kabo ya moseidi tamowai dehadehadi udiyedi, yo ena

ginauli hesau tamowai hesau unai ya kabihagahagai meta kabo ma hasi maisana ne ya koihepwatalaei.”

⁹ Kabo Yesu ye hededelau unai ye wane, “Teina mayadai ta, gilihai ye laoma teina numa ta unai, matawuwuna teina tamowai ta meta hinage Abelahama natuna.** ¹⁰ Matawuwuna Tau Natuna ye laoma bena tamowai gegegedi ye waseneidi yo ye gilihaidi.”

*Saha ta haiyako bena ta hep-
aisowanamwanamwaei
(Mataiyo 25:14-30)*

¹¹ Tamowai wa sola se lapulapui Yesu yona hedehedede wa udiyedi na heyahayasoni hesau ye hedede kalidiyena, matawuwuna ede Yelusalema ye hanahanawui na tamowai yodi nuwatu ede huyana ye lage Yelusalema, kabo Yaubada yona basileiya ye masalaha. ¹² Ede ye wane, “Tamowai saesaena hesau ye lau magari hesau kedalohalohawai bena wasawasa gigibwalina ye hai na kabo ye uyoma yona tamowai yodi wasawasa. ¹³ Unai yona heyayai tauhaidi luwadiyena saudoudoi ye yogagogoidima na kesega kesega denali 100 ye moseidi. Na ye hededelau kalidiwai ye wane, ‘Teina moni ta kwa hepaisowadi na kwa helakidi ye lau ee kana siga ya uyoma.’

** **19:9:** Abelahama natuna kaniyona se bado. (1) Iya Abelahama kana isimulita yo Dius tamowaina hesau. (2) Yona sunuma doha Abelahama. (3) Yona nuwabui unai ye hemasalahauyoi meta iya Yaubada yona tamowai hesau doha Abelahama.

¹⁴ Na yona magai tamowaidi meta iya se subu na tautauwasa se hetamalidi se hemuliwatani se lau magai ne unai na se wane, 'Tamowai ta nige ka henuwa bena yoma wasawasa!'

¹⁵ Na iyamo tamowai wa wasawasa gigibwalina ye hai na kabo ye uyo yona magai. Yona heyayai tauhaidi saudoudoi wa ye yoganeidi bena moni yodi hepahepaiswana na hisa unai se lobai wa ye henamaiyeidi.

¹⁶ Bagubagunana ye laoma ye wane, 'Guiyau, yom denali 100 unai meta denali 1,000 ya lobaidi.'

¹⁷ Kana tanuwaga ye hededelau kalinawai ye wane, 'Ye namwakalili! Kowa meta yogu heyayai tauhaina namwanamwana! Ginauli gagilina unai yom kitakitahetete ye namwa, unai kabo ya tolego magai lakilakidi saudoudoi ku tanuwagaidi.'

¹⁸ Helabuina ye laoma ye wane, 'Guiyau, yom denali 100 wa unai meta denali 500 ya lobaidi.'

¹⁹ Kana tanuwaga wa ye wane, 'Kowa kabo magai lakilakidi haligigi ku tanuwagaidi.'

²⁰ Kabo heyayai tauhaina hesauna wa ye laoma ye wane, 'Guiyau, yom denali 100 wa siya ede teina. Kaleko teuna unai ya suma na ya tolewadam se miyamiya, ²¹ kaniyona ede ya matausiyeigo, matawuwuna kowa tamowai kabiyabayababana. Ginauli saha nige ku toledi meta ku haidi, yo like saha nige ku kumaidi meta ku tanogogoidi.' ²² Kana tanuwaga ye wane, 'Kowa heyayai tauhaina yababana! Yom hedehedede ta unai kabo ya hekasago! Kabina ku kata meta yau tamowai kabiyabayababana, ginauli saha nige ya toledi meta ya haidi, yo like saha nige ya kumaidi ne meta ya tanogogoidi.'

²³ Ye saha to yogu moni nige ku tole banka unai? Na huyana ya uyoma kabo yogu moni ya hai'uyoi yo hagahagana ne hinage.'

²⁴ Kabo ye hededelau yona heyayai tauhaidi siya menai tautotolo wa udiyedi ye wane, 'Moni iya kalinawai ne kwa haigabaei na kwa mosei iya denali 1,000 tauhaina ne kalinawai.'

²⁵ Na se wane, 'Guiyau, iya denali 1,000 ye haidiko!'

²⁶ Na kadi tanuwaga yodi bui ye moseidi ye wane, 'Ya hededelaowa kalimiuwai: Kaiteyadi saha se haiyako na se hepaisowanamwanamwaei meta kabo yodi gogo ya helakidi. Na kaiteyadi saha se haiyako na nige se hepaisowanamwanamwaei meta saha yodi wa kabo ya haigabaei. ²⁷ Na kagu wai'unuwao, siya nige se henuwagau yodi wasawasa ne, meta kwa woyaidima inai na mataguyena kwa koihemwaloidi.' "

Yesu Yelusalema unai se hailobai doha wasawasa

(Mataiyo 21:1-11, Maleko 11:1-11, Yowane 12:12-19)

²⁸ Yesu yona hedehedede ta mulidiwai kabo ye bagunaidi se sae Yelusalema. ²⁹ Magai Betepage yo Betaniya se hanahanawuidi na kuduli hesau hesana Olibe Kudulina unai se lage. Temenai kabo yona hekahekatao labui ye hetamalidi ³⁰ ye wane, "Kwa lau magai matamiu ne unai, na huyana kwa lagelau meta kabo donki natuna se paipaihekahini kwa kita, sola nige tamowai hesau ye tulisae kewana ne unai. Kwa yailihai yo kwa woyaiyama inai. ³¹ Ena tamowai hesau

ye henamaiyeigomiu ye wane, ‘Ye saha to kwa yaiyaili?’, kwa wane, ‘Guiyau ye henuwa.’”

³² Se lau na saha ye hedededi wa se lobaidi.

³³ Donki natuna mainana se yaiyaili, na tanuwaganao se henamaiyeidi se wane, “Ye saha to donki natuna me kwa yaiyaili?”

³⁴ Yodi bui se moseidi se wane, “Guiyau ye henuwa.”

³⁵ Kabo se woyai se laei Yesu unai, na kadi kwama se tolesaedi donki natuna wa kewanaena na Yesu ye tulisae unai. ³⁶ Iya ye laulau na tamowai kadi kwama se yesedi keda wa unai.

³⁷ Huyana Olibe Kudulina kedana kabalidilididobina ye hanahanawui kabo yona hekahekatao bodalakilaki wa se gwauyala yo kalinalakilaki unai Yaubada se hedebasaei laulau gigigigibwalidi maudoidi se kitadi wa debadiwai, se wane,

³⁸ “Yoma wasawasa, ka hedebasaego, Guiyau hesanawai ku laoma!”

“Yaubada nuwadaumwali ye leyama kalidawai yo hedebasae maudoina ye lau Yaubada Sae-saekalilina unai!”

³⁹ Na Paliseya hekadi boda wa luwadiwai se hededelau Yesu unai se wane, “Taulauhekata, yom hekahekatao ne ku dilaidi!” ⁴⁰ Na ye hedebebu ye wane, “Yomiu ya hedehegede: Ena se mwanomwanou, kabo weku ne se yogayogahi!”

⁴¹ Yesu Yelusalema ye hanahanawui na magari lakilakina wa ye kita ede sabina ye dou, ⁴² na ye wane, “Taba bena kowa hinage teina mayadai ta unai ku nuwatulobai meta idohagi kabo nuwadaumwali ku hai. Na

Yaubada nuwadaumwali matamiu ne udiyedi ye tolewadam.

⁴³ Huyadi se laolaoma kabo kam waiunu gana lakilakina yo bayabayaona se ginauli** na ye hetakikiligo teha maudoina udiyedi, na yom kabapesa maudoidi se guduidi. ⁴⁴ Siya kabo se hetatagwaligwalihegehego yo hinage yom tau-miyamiya ma natudiyao se unuhemwaloidi. Na taba nige weku hesau kabo ye miyamiya yona hali weku kewanaena, matawuwuna Yaubada ye laomako bena ye gilihaigomiu, iyamo gilihai mahana ta nige kwa kitalobai.”

Yesu taulokulokune numa tabuna bakubakuna unai ye henakuhepesadi

(Mataiyo 21:12-17, Maleko 11:15-19, Yowane 2:13-16)

⁴⁵ Kabo Yesu ye mwalaesae Numa Tabuna bakubakuna unai na taulokulokune ye henakuhepesadi. ⁴⁶ Ye hededelau kalidiwai ye wane, “Kulikuli tabuna unai se kuliyako se wane, ‘Yogu numa meta kabatapwalolo numana’ *(Aisaiya 56:7)*, na komiu kwa hai ye hemala ‘taukaikaiwahali yodi duha’ *(Yelemaiya 7:11)*.”

⁴⁷ Na kabo mayadai kesega kesega Numa Tabuna wa unai ye laulauhekata. Na

** **19:43:** Gana lakilakina yo bayabayaona se ginauli: Yelusalema meta ganana bayabayaona weku unai se ginauli. Na huyana Loma yodi tau'iyala Yelusalema se iyalaei meta gana helabuina se ginauli bwatano unai, gana bagubagunana wa dagelana unai. Yodi nuwatu bena tabu Yelusalema tamowaidi se wasabu, yo tabu tamowai hesau kadi kai ye baheyama, na bena hasahasali ye haidi na se boita. Laulau maudoidi ta meta bolimai 70 AD unai se tubu.

taukaitalasang tauwoyaidi yo laugagayo taulauhekataedi yo Dius yodi babadao se henuwa bena se unui. ⁴⁸ Na iyamo nige keda hesau se lobai kabo unai se unui, matawuwuna tamowai maudoidi meta yona hedehehede wa se henuwadi.

20

Yesu yona tanuwaga gigibwalina se henamaiyei (Mataiyo 21:23-27, Maleko 11:27-33)

¹ Mayadai hesau Yesu Numa Tabuna bakubakuna unai ye laulauhekata yo wasa namwanamwana ye laulauguguyaei tamowai udiyedi. Na taukaitalasang tauwoyaidi yo laugagayo taulauhekataedi tamowaidi yo magari babadadiyao maiyadiyao se laoma ² na se hedehehede lau Yesu unai se wane, “Yomai ku hedehehede: Gigibwali sahasahana unai teina laulau ta ku ginaulidi, yo kaiteya yom dudulai ye haiyawa?”

³ Yesu ye hedehebui udiyedi ye wane, “Kabo yau hinage ginauli hesau ya henamaiyeigomiu na yogu kwa hedehehede: ⁴ Yowane yona dudulai ye hebahebabatiso ne meta Yaubada unai ye laoma o tamowai udiyedi ye laoma?”

⁵ Na se hetubu se bom se henahenamai'uyoidi se wane, “Saha kabo ta hedehe? Taba ta wane, Yaubada unai ye laoma, kabo ye wane, ‘Na idohagi to nige kwa kawamamohoiyei?’ ⁶ Na taba ta wane, tamowai udiyedi, meta boda maudoidi ta kabo se hekalawekuda, matawuwuna ede yodi nuwatu-lobai meta Yowane iya peloweta.”

⁷ Ede se wane, “Nige kabina ka kata haedi ye laoma.”

⁸ Unai Yesu ye hededelau udiyedi ye wane, “Kabo yau hinage taba nige ya hededehe masalaha haedi yogu gigibwali yo yogu dudulai ta ya haidi na laulau ta ya ginaulidi.”

*Koya taukitakitahetetena palabole di
(Mataiyo 21:33-46, Maleko 12:1-12)*

⁹ Kabo Yesu teina palabole ta ye hedede tamowai udiyedi ye wane, “Tamowai hesau wine koyana ye kumai na kabo ye moselaei taukitakitahetete udiyedi na ye lau ye kadau huyalohaloha.

¹⁰ Wine huyagigidi nawalaina ye lage ede yona heyayai tauhaina hesau ye hetamali ye lau wine koyana taukitakitahetetedi wa udiyedi kabo wine gigigiginonohadi wa udiyedi koya tanuwagana yona lausoi soi bena ye haidi. Na taukitakitahetete wa heyayai tauhaina ne se biteli na se hetamali ma nimagaibuna ye uyo. ¹¹ Ede yona heyayai tauhaina hesau ye hetamali, na hinage taukitakitahetete wa se biteli yo se kabihenahenayai na se hetamali ma nimagaibuna ye uyo. ¹² Ede yona heyayai tauhaina hehaiyonana ye hetamali'uyoi. Na taukitakitahetete wa se hekaiboita na se tuhhepesa.

¹³ Ede koya tanuwagana wa ye wane, ‘Kabo saha ya ginauli? Natu kesekesegagu ya gadosikaliliyei ta ya hetamali. Nuwana kabo se hekasisiyei.’

¹⁴ Na huyana taukitakitahetete wa natuna se kita meta se bom yodi se hedehedede se wane, ‘Teina ta meta koya tanuwagana lauhedamaina.

Kwa laoma ta koihemwaloi, na yona gogo ne kabo yoda!’ ¹⁵ Ede koya wa unai se tuuhepesa na se koihemwaloi.” *[Na Yesu ye henamai ye wane,]* “Koya tanuwagana kabo saha ye ginauli taukitahetete wa udiyedi? ¹⁶ Kabo ye laoma ye koihemwaloidi na koya ne ye moselaei tamowai hekadi udiyedi.”

Na taulapulapui wa se wane, “Teina ta taba tabu ye tubu!”

¹⁷ Yesu ye kaikewalau udiyedi na ye wane, “Unai hage, kulikuli tabudiyao udiyedi teina hedehedede ta kabina kwa kata o nige?

‘Taukabinuma weku se subu’usei wa meta
ye hemala kabakabinuma wekuna
namwanamwana yo saesaekalilina.’ *(Same 118:22)*

¹⁸ Ena hesau ye bekudobi weku ne unai kabo ye talugodugodu, na ena weku ne ye bekudobi tamowai hesau kewanaena meta kabo ye kaihesololu.”

¹⁹ Laugagayo taulauhekataedi yo taukaitalasang tauwoyaidi wa se nuwatulobai meta palabole ta siya kadi hedehedede. Na tenem mahanana ne unai se henuwakalili bena Yesu se hai se kabihekahini, na boda wa se matausiyeidi.

Sisa unai takisi tolona e nige?

(Mataiyo 22:15-22, Maleko 12:13-17)

²⁰ Na kabo Yesu se kaikewasipwanamwanamwaei na taukaikewasipwa se hetamalidi se lau na kadi kao se ginaulidi doha siya tamowai dudulaidi. Yodi nuwatu bena Yesu se hekalabesibesi yona hedehedede udiyedi, na unai kabo se moselaei Loma yodi gabana yona

tanuwaga gigibwalina unai. ²¹ Na se henamaiyei se wane, “Taulauhekata, kabina ka kata meta saha ku hedehedeidi yo yom lauhekata meta se dudulai. Yo hinage kabina ka kata meta tamowai nige ku gadosisihinelidi, na mamohoiyena laulau saha Yaubada ye henuwa bena ta miyawatanidi meta ku lauhekataedi. ²² Unai ka henamaiyeigo na yomai ku hedehede: Ye dudulai kabo takisi ka mosei Sisa unai o nige?”

²³ Yodi kailupolupo Yesu ye kita na ye wane, ²⁴ “Hage, denali hesau kwa leyama ya kita. Teina kaiteya kana kao yo hesana?”

Se wane, “Sisa.”

²⁵ Ye hededelau udiyedi ye wane, “Saha Sisa yona meta kwa mosei Sisa unai, na saha Yaubada yona meta kwa mosei Yaubada unai.”

²⁶ Na tenem unai nige gonowana iya se hekal-
abesibesi yona hedehede udiyedi boda matadi-
wai. Na yona hedede bui unai se siliyatalilili, ede
se mwanouhai.

*Tautolo'uyoma meta nige se tawatawasola
(Mataiyo 22:23-33,46, Maleko 12:18-27,34)*

²⁷ Sadusiya tamowaidi yodi nuwatu tauboiboita taba nige se tolo'uyoma. Na se laoma Yesu se henamaiyei se wane, ²⁸ “Taulauhekata, Mose yona kulikuli unai ye wane, ‘Ena tamowai hesau ye boita, na mwanena ye miyamiya, na nige natunao, meta bena kana kaha hesau kwabulina ne ye tawasolai na natunao ye labasidi, kabo natudi loheya taubaguna ye hemala kana kaha wa natuna.’

²⁹ Huya hesau meta tamowai hesau ma kana kaha, badodi haligigi-labui. Taubaguna ye tawasola, nige natunao, na ye boita. ³⁰ Na kana kaha helabuina kwabuli wa ye tawasolai, na hinage ye boita. ³¹ Na kabo hinage kana kaha hehaiyonana iya ye tawasolai. Laulau wa kesekesegana ye tubu badodi haligigi-labui wa udiyedi. Nige natudiyao na se boita. ³² Gehegehena kwabuli wa hinage ye boita. ³³ Badodi haligigi-labui wa meta waihiu wa se tawasolai, na tolo'uyoma unai waihiu wa kabo kaiteya mwanena?"

³⁴ Yesu ye hededelau udiyedi ye wane, "Tanoubu ta tamowaidiyao se tawasola yo natudiyao se hetawasoladi. ³⁵ Na kaiteyadi Yaubada ye kitahenamwadi meta boita unai se tolo'uyo na huya matada ne unai kabo se miyamiya, kabo taba nige se tawasola o se hetawasoladi. ³⁶ Siya kabo doha anelu yo nige gonowana se boita. Siya Yaubada natunao, matawuwuna ede boita unai se tolo'uyoko. ³⁷ Mose hinage ye hededehehemasalaha meta tauboiboita kabo se tolo'uyo. Matawuwuna huyana Guiyau ye taumasalaha kalinawai kaiwa kalakalasinna wa unai, meta ye katai, 'Abelahoma yona Yaubada, yo Isako yona Yaubada, yo Yakobo yona Yaubada.' (*Esodo 3:6*) ³⁸ Yaubada ta iya nige tauboiboita yodi Yaubada, na iya taumaumauli mo yodi Yaubada. Matawuwuna iya kalinawai tamowai maudoidi se maumauli."

³⁹ Na laugagayo taulauhekataedi hekadiyo se talam se wane, "Taulauhekata, yom hedehedede me se namwakalili!" ⁴⁰ Na nige hesau ye nuwabayo bena ye henamai'uyoi.

*Keliso meta kaiteya natuna?
(Mataiyo 22:41-46, Maleko 12:35-37)*

⁴¹ Na kabo Yesu ye hededelau udiyedi ye wane, “Idohagi to se hedede meta Keliso iya Dawida natuna? ⁴²⁻⁴³ Na Dawida meta Same bukana unai ye kulihemasalahayako ye wane, ‘Guiyau ye hededelau yogu Guiyau unai ye wane, “Nimatutuguyena ku tuli** ye lau ee kam waiunu ya toledi kaem guninaena na se hemala kaem kabatoledi.” ’ *(Same 110:1)*

⁴⁴ Dawida meta Keliso ye kawaguiyauyei. Idohagi na iya bena Dawida natuna?”

*Hedehedede bayabayaona ye lau laugagayo taulauhekataedi udiyedi
(Mataiyo 23:1-36, Maleko 12:38-40, Luka 11:37-54)*

⁴⁵ Tamowai maudoidi wa sola ma lapulapuidi Yesu unai, na ye hededelau yona hekahekatao wa udiyedi ye wane, ⁴⁶ “Bena kwa kitanamwanamwa laugagayo taulauhekataedi udiyedi. Yodi taitaihile udiyedi se henuwa bena kwama lohalohadi se luwuidi yo kabalokulokune udiyedi bena tamowai siya se laulautokiyeidi ma hekasisidi, yo hinage sunago yo kabakaikaigogo udiyedi kabatuli saesaedi se henuwadi. ⁴⁷ Na kwabukwabuli yodi numa se lupohaidi, yo yodi tapwalolo se helohadi bena kabo tamowai se nokoeidi. Tamowaidiyao ne Yaubada kabo ye hekamkamnakaliliyeidi.”

** **20:42-43:** Nimatutuguyena ku tuli: Guiyau nimatutuna unai kabatulina ne meta tamowai saesaedi yodi kabatuli.

21

Kwabuli dehadehana yona kainauya (Maleko 12:41-44)

¹ Yesu [sola Numa Tabuna unai, na] ye kaike-wasae ede tamowai gogogodi ye kitadi yodi moni se toletoledi moni kaba'usa'usa wa kalodi udiyedi. ² Yo hinage kwabuli hesau dehadehana ye kita meta pene gagilidi** labui ye usaidi. ³ Na ye wane, “Ya hededemamohoi kalimiyena: Teina kwabuli dehadehana ta kainauya lakilakikalilina ye tole na kabo maudoidi ne. ⁴ Matawuwuna ede siya yodi moni lakilakidi udiyedi na kabo hisa mo se haidi na se toledi, na iya yona deha unai yona moni maudoina kalinawai wa ye tolehegehe.”

Numa tabuna hetatagwaligwalina yo huya gehegedi hekihekinoidi (Mataiyo 24:1-28, Maleko 13:1-23)

⁵ Yesu yona hekahekatao hekadi Numa Tabuna lauyahina wekudi taditadidi yo kabahepasadi tamowai se moseidi Yaubada unai wa meta se hetahetaladi. Na Yesu ye wane, ⁶ “Mahanana ye laolaoma, kabo ginauli maudoidi kwa kitadi ta se ulugwaligwaligehe, na taba nige weku hesau kabo ye miyamiya yona hali weku kewanaena.”

⁷ Kabo Yesu se henamaiyei se wane, “Taulauhekata, kaiuyana kabo laulau ne se tubu, na yodi huyatubu ne hekihekinoidi saha?”

** **21:2:** Pene gagilidi meta lepetona. ** **21:6:** Luka 19:43-44 hinage ku hasili.

⁸ Yesu ye wane, “Kwa kitakitanamwanamwa! Tabu tamowai se lupohaigomiu. Tamowai se bado kabo se laoma hesaguyena se hedehedede se wane, ‘Yau ede iya,’ yo se wane, ‘Mahanana ye hanahanaumako.’ Na tabu kwa hemuhemuliwatanidi. ⁹ Huyana iyala yo haikabi wasadi kwa lapuidi meta tabu kwa matausi. Matawuwuna ginaulidi ta kabo se tububaguna, na mulinawai tanoubu yona huyagehe taba nige ye laumwamwayauma.”

¹⁰ Na yona hedehedede ye tubei ye wane, “Boda hesau kabo ye tolo boda hesau ye iyalai, yo basileiya hesau kabo basileiya hesau ye hewaiunu. ¹¹ Kabo mwanikuniku lakilakidi, hasahasali yo kasiyebwa teha udoi udoi udiyedi, yo kabikabi nuwamatamatausidi, yo hekihekinoi saesaedi galewa ne unai se masalaha.

¹² Teina ginaulidi ta sola nige se tubu, na tamowai se haigomiu na se hekamkamnagomiu. Na kabo se woyalaegomiu yodi sunago babadadiyao udiyedi na se tolegomiu numatutugudu udiyedi. Yo se woyalaegomiu wasawasa yo gabana matadiyena, matawuwuna yomi sunumaegau ne debanawai. ¹³ Na tenem mahanana ne kabo yomi huya namwanamwana bena kwa hededehe masalahagau kalidiwai. ¹⁴ Na yomi nuwahineli kwa ginaulidi meta taba nige kwa nuwamode saha kabo kwa hedede tauhegilugomiu ne udiyedi. ¹⁵ Matawuwuna ede, hedehedede yo sibasiba kabo ya haidiwa, unai kami waiunu nige gonowana se tolobayao na se hededebui. ¹⁶ Sinamiyao yo tamamiyao, kami kahao yo loumiyao yo kehamiyao kabo kamiu

se walohai [*na se moselaegomiu tauhekilaino udiyedi*] na hekamiu kabo se unuhemwaloigomiu. ¹⁷ Tamowai maudoidi kabo se subugomiu yau debaguyena. ¹⁸ Na iyamo nige gonowana kulumiu ne maiyawana kesega ye taukwadalele.** ¹⁹ Yomi tolobayao ne unai kabo mauli nige kana siga kwa hai.”

Yelusalema yona huyatatagwaligwali mayadaina

(Mataiyo 24:15-21, Maleko 13:14-19)

²⁰ “Huyana kabo kwa kita iyala tamowaidiyao Yelusalema se tolohetakikili, ede kabina kwa kata meta nige bayaona kabo hetatagwaligwalina mayadaina ye lage. ²¹ Na kaiteyadi teha Yudeya unai se miyamiya, bena se wasabu se lau kuduli udiyedi. Na kaiteyadi magailaki ta unai taumiya bena se pesahai se laugabaei. Yo kaiteyadi magailaki ta dagelana unai se miyamiya, tabu se lusaema. ²² Tenem huyana ne meta hekamkamna huyana. Ede saha kulikuli tabuna unai se kuliyako wa kabahemamohoiyena. ²³ Ahani mo kaiteyadi taudiyadiyaka yo kaiteyadi natudiyao se hesuhesusudi tenem mayadaidi ne udiyedi! Matawuwuna pilipili lakilakina kabo ye laoma teina tano maudoina ta unai na [*Yaubada yona*] kouyalayala lakilakina kabo ye talu teina tamowai maudoidi ta udiyedi. ²⁴ Kabo iyala kelepana unai se unuhemwaloidi o se haidi na

** **21:18:** Lausoiso ta meta heyaheyasoni. Na kaniyona ede, Yaubada taba nige ye kitagabaeidi, na ye kitahetetedi na nige gonowana mauli nige kana siga se haigabaei kalidiyena. Iyamo tanoubu ta unai gonowana se unuhemwaloidi.

se woyalaedi dagela tamowaidiyao yodi basileiya maudoidi udiyedi. Na Yelusalema kabo dagela tamowaidiyao se saedikwai na se tanuwagai ye lau ee kana siga dagela tamowaidi wa yodi huya ye lau ye gehe.”

*Tau Natuna yona huya'uyoma
(Mataiyo 24:29-31, Maleko 13:24-27)*

²⁵ “Hekihekinoi kabo se tubu mahana, waikena yo kipwala udiyedi. Yo tanoubu ta unai tamowai gabwa dagugudi yo bagodu balamumudi udiyedi se matausikalili. ²⁶ Tamowai nuwadi se pwanopwanokalili saha kabo ye tubu tanoubu ta unai, na se matausikalili, ede se guli. Matawuwuna Yaubada galewa ginaulidi yodi kabamiya kabo ye nukuidi**.” ²⁷ Tenem mahanana ne unai kabo Tau Natuna se kita yada luwanawai ye laolaoma ma gigibwalina yo ma didigasaesaekalilina. ²⁸ Huyana teina ginauli ta se tubu meta bena kwa tolo ma nuwabayaomiu, matawuwuna yomi yailihai mayadaina meta ye hanahanaukaliliko.”

*Huya hekihekinoidiyao
(Mataiyo 24:32-35, Maleko 13:28-31)*

²⁹ Kabo teina palabole ta ye hedede udiyedi ye wane, “Hage, kwa kitalau bosibosi yo kaiwa maudoidi udiyedi. ³⁰ Huyana lugudi se kini kabo kwa kitadi yo kabina kwa kata meta gigibwali huyana ye hanahanauma. ³¹ Gonogonowana doha, huyana teina ginaulidi ta se tubutubu na

** **21:26:** Yaubada galewa ginaulidi yodi kabamiya kabo ye nukuidi: Kalina Giliki unai Luka ye kuli, Galewa gigibwalidi kabo ye nukuidi.

kwa kitadi, kabo kwa nuwatulobai meta Yaubada yona basileiya ye hanahanauma.

³² Ya hededemamohoi kalimiuyena: Teina isi ta taba nige ye gehe kana siga teina ginauli maudoidi ta se tubu. ³³ Galewa yo tanoubu kabo se gehe, na yogu hedehedede ta meta nige gonowana se gehe.”

*Bena ta nononoha
(Mataiyo 24:36-44, Maleko 13:32-37)*

³⁴ “Kwa kitahetete'uyoigomiu! Nuwamiyao taba tabu se lau gwauyala yabayababadi, numayauyaule yo teina tanoubu ta nuwamodemodedi udoi'udoi udiyedi. Madai tenem mayadaina ne ye hesiliyatagomiu doha sipwasipwa. ³⁵ Matawuwuna mayadaina ne kabo tanoubu ta taumiyaidi maudoidi ye hesiliyatadi. ³⁶ Bena huya badobado kwa nonoha yo kwa tapwatapwalolo meta tenem ginauli maudoidi kabo se tubu ne kwa wasabugabaeidi na Tau Natuna matanawai kabo gonowana kwa tolo.”

³⁷ Mayadai kesega kesega Yesu Numa Tabuna unai ye laulauhekata, yo boniyai kesega kesega ye pesa ye lau kuduli hesana Olibe Kudulina unai. ³⁸ Yo malatomtom gagilidi udiyedi tamowai maudoidi se laoma kalinawai bena yona lauhekata wa se lapuidi Numa Tabuna bakubakuna wa unai.

22

*Yudasi yona hineli ye ginauli bena Yesu kana ye walohai
(Mataiyo 26:1-5, Maleko 14:1-2, Yowane 11:45-53)*

¹ Pwalawa Nige Yistina Henuwaisinina mayadaina ye hanahanauma, mayadaina bagubagunana ede Taukiuli Henuwaisinina.

² Na taukaitalasam tauwoyaidi yo laugagayo taulauhekataedi keda se wasewase bena Yesu se unuhemwaloi. Iyamo boda wa se matausiyeidi.

³ Kabo Satani ye luwu Yudasi unai. Iya saudoudoi-labui wa hesau, yo hesana hesau ede Isakaliyota. ⁴ Yudasi ye lau taukaitalasam

tauwoyaidi yo Numa Tabuna yona polisi kadi tanuwagao maiyanao se koitalaliu idohagi kabo Yesu kana ye walohai yo ye moselaei udiyedi.

⁵ Siya nuwadi se namwa yo yali se ginauli meta kabo moni se mosei unai. ⁶ Yudasi yodi nuwanuwatu wa unai ye yali, ede ye hetubu keda

ye wase bena Yesu ye moselaei kalidiyena huyana boda wa nige temenai.

Kaikaigogo gehegehena kabinonohana

(Mataiyo 26:17-19, Maleko 14:12-16, Yowane 13:21-30)

⁷ Kabo Pwalawa Nige Yistina Henuwaisinina mayadaina bagubagunana ye lage, unai kabo Dius tamowaidi Taukiuli mamoeni se unuidi se hemala yodi kaitalasam. ⁸ Yesu kabo Petelo yo

Yowane ye hetamalidi ye wane, “Kwa lau Taukiuli kaina kada kwa kabinonohai.” ⁹ Se henamaiyei

se wane, “Haedi kabo ka kabinonohai?” ¹⁰ Ye hededelau kalidiyena ye wane, “Huyana magalilaki ne unai kwa lage, loheya hesau waila pakuna

ye bahebahei kabo ye lobaigomiu. Kwa hemuliwatani na numa saha unai ye mwalaesae ne meta unai kwa mwalaesae ¹¹ yo kwa hededelau numa

tanuwagana ne unai kwa wane, “Taulauhekata ye

henamai: Taumana dahalana meta haedi na kabo yogu hekahekatao maiyaguwao Taukiuli kaina ka kai?' ¹² Iya kabo numa heisi helabuina unai dahala lakilakina hesau ye hekitagomiu. Dahala ne unai ginauli maudoidi ede nonohadi. Temenai kada kai kwa kabinonohai." ¹³ Se lau na saha ye hedededi wa meta se lobaidi. Ede unai Taukiuli kaina se kabinonohai.

Yesu yona hekahekatao maiyanao yodi kaikai-gogo gehegehena

(Mataiyo 26:20-30, Maleko 14:17-21, Yowane 13:21-30)

¹⁴ Mahanana ye lage ede Yesu maiyana apostolo wa se laoma na se tulidobi kabakaikai hatana dedekana wa unai.** ¹⁵ Na ye hededelau udiyedi ye wane, "Ya henuwakalili bena Taukiuli kaina ta komiu yo yau ta kai, na mulina ne unai kabo ya kamkamna. ¹⁶ Teina yomiu ya hedehedede ta: Taba nige ya kai'uyoi ye lau ee kana siga Taukiuli kaina kaniyona kabo ye laoma ye mamohoi Tam-agu yona basileiya unai."**

¹⁷ Kabo waina keyakana ye hai, ye lautoki yo ye wane, "Teina ta kwa hai na maudoimiu unai kwa numa. ¹⁸ Ya hededelaowa ta taba nige wine kaniyona masina ya numa'uyoi, ye lau ee kana siga Yaubada yona basileiya ye lagema."

** **22:14:** Se tulidobi kabakaikai hatana dedekana wa unai: Kaikaigogo hededehe masalahana ku hasili. ** **22:16:** Yesu yona hedehedede ta tausonoga hekadi se hededehe masalaha se wane, Taukiuli kaina meta henuwaisini idohagi Yaubada yona tamowai ye yailihaidi Aikupito unai. Na huyana Yaubada yona basileiya kabo ye masalaha tanoubu ta unai, meta tamowai ye yailihaidi ba'aya kaukauna udiyedi.

¹⁹ Yo pwalawa ye hai ye lautoki na kabo ye kihi na ye moseidi udiyedi na ye wane, “Teina ta meta yau taugu ya mosegabaei hesabamiu. Teina kwa ginauli meta kabahenuhenuwaisinigau.”

²⁰ Se kaikaighe, na gonogonowana doha, waina keyakana wa ye hai na ye wane, “Teina ta yau kwasinagu kabo ye didi hesabamiu, na unai kabo Yaubada yona talam hauhauna ye ginauli kalimiuwai. ²¹ Iyamo kaiteya kabo kagu ye walohai ne meta maiyagu hatahata ta unai. ²² Tau Natuna kabo ye boita doha Yaubada ye nuwatunonohaiyako, na ahani mo kana tauwalohai tamowaina ne!” ²³ Ede se bom se henahenamai'uyoidi meta luwadi ne unai kaiteya kabo doha teina ye ginauli.

Yesu yona hedehedede gehegehedi

²⁴ Na kabo siya se bom se haikawayagala meta luwadi ne unai kaiteya kabo ye saekalili. ²⁵ Na Yesu ye hededelau udiyedi ye wane, “Dagela tamowaidi yodi wasawasa meta yodi gigibwali bayabayaona unai yodi tamowai se tanuwagaidi, na se katai'uyoidi taukitahetete namwanamwadi.

²⁶ Na komiu meta tabu doha tenem. Kaiteya ye saekalili luwamiu ne unai meta iya taba ye hemala doha taumulita, yo kaiteya iya tanuwaga meta taba ye hemala doha heyayai tauhaina.

²⁷ Kaiteya ye saekalili, hatahata unai taukaikai, o heyayai tauhaina? Iya hatahata unai taukaikai ne meta ye saekalili. Na yau luwamiu ta unai meta yomi heyayai tauhaina.

²⁸ Komiu huya badobado maiyaguwao kagu noho maudoidi udiyedi. ²⁹ Tamagu basileiya ye

leyamako yogu, na yau kabo ya leyawa yomiu, ³⁰ unai yogu basileiya unai komiu kabo yogu hatahata unai kwa kaikai yo kwa numanuma yo telona udiyedi kwa tuli na Isalaela tamowaidiyao boga saudoudoi-labui ta kwa hekasadi.

³¹ Simona, Simona, ku kitanamwanamwa! Satani ye kaibwadakalili bena maudoimiu ta ye lautonogigomiu doha witi se koinihinihiyei. ³² Na Simona, yom ya tapwaloloko bena yom sunuma tabu ye basabasa. Na huyana ku uyoma kaliguwai kabo kam kahao ku hebayaodi.” ³³ Na Petelo ye hededebui ye wane, “Guiyau, yau ya nonohakalili kabo ya hemuliwatanigo ta lau numatutugudu unai yo ta lau ta boita.” ³⁴ Yesu ye wane, “Petelo, ya hededelaowa: Teina boniyai ta unai sola nige kamkam hakiyana ye dou, na ma haiyona kowa kabo ku hedede meta nige kabigu ku kata.”

³⁵ Na Yesu yona hekahekatao ye henamaiyeidi ye wane, “Huyana ya hetamaligomiu kwa lau, na nige moni tobwana o yomi tobwa kwa baheidi o buti kwa likwadi meta saha hesau unai kwa deha o nige?” Se wane, “Nige!” ³⁶ Ye wane, “Na teina huya ta doha teina bena kwa ginauli: Ena yom moni tobwana kalimwai, bena ku bahei, yo ena yom tobwa kalimwai, bena hinage ku bahei. Na ena nige yom iyala kelepana, bena kam kwama ku lokunegabaei na iyala kelepana ku hemaisa. ³⁷ Ya hededelaowa kalimiuwai: Kulikuli tabuna unai se kuliyako se wane, ‘Iya se kita meta iya hinage laugagayo tau'utu'utusidi tamowaina hesau,’ *(Aisaiya 53:12)* na teina hedehedede ta kabo ye laoma ye masalaha kaliguwai. Hede-hededegu kulikuli tabuna unai wa meta hemamo-

hoiyaina mahanana ye lagemako.” ³⁸ Ede yona hekahekatao wa se wane, “Guiyau, ku kita, iyala kelepadi labui ede teina.” Na ye hededelau kalidiwai ye wane, “Kwa hekaiyawasi. Nabada!”

*Yesu Olibe Kudulina unai ye tapwalolo
(Mataiyo 26:36-46, Maleko 14:32-42)*

³⁹ Kabo Yesu Yelusalema ye laugabaei na ye lau Olibe Kudulina unai doha huya badobado yona laulau wa, na yona hekahekatao wa iya se hemuliwatani. ⁴⁰ Huyana temenai se lage ede ye hededelau kalidiwai ye wane, “Kwa tapwalolo meta taba nige noho kwa hekalo.” ⁴¹ Na ye laugabaeidi ye tausigilau lohana doha weku ta tuu, ye tuli-bonodobi na ye tapwalolo ye wane, ⁴² “Tamagu, ena ku henuwa, teina kamkamna keyakana ta ku lahesuwala kaliguwai. Na nige yogu nuwatu, na kowa yom nuwatu bena se tubu kaliguwai.” ⁴³ Kabo anelu galewa ne unai ye taumasalaha kalinawai na ye hebayao. ⁴⁴ Iya nuwana meta ye kamkamnakalili na ye tapwalolobayaokalili, ede hamumuna wa doha kwasina bwasi se talu-taludobi bwatano ne unai. ⁴⁵ Huyana ye tapwalolokaiyawasi kabo ye tolo na ye uyo yona hekahekatao wa udiyedi, na ye lobaidi meta se nuwakamkamnakalili na se kenokeno. ⁴⁶ Ede ye hededelau kalidiwai ye wane, “Saha kenona? Kwa tolo na kwa tapwalolo meta taba nige noho kwa hekalo.”

*Yudasi Yesu kana ye walohai
(Mataiyo 26:47-56, Maleko 14:43-50, Yowane
18:1-11)*

⁴⁷ Yesu sola ma hedehehedena na bodalakilaki se lage. Yudasi, iya saudoudoi-labui wa hesau, ye kedabagunaidi na ye sae Yesu ye sumtai. ⁴⁸ Na Yesu iya ye henamaiyei ye wane, “Yudasi, idohagi to teina sumta ta unai Tau Natuna kana ku walohai?” ⁴⁹ Yesu yona hekahekatao se kita kabo Yesu se unui, ede se wane, “Guiyau, iyala kelepadi ta bena ka hepaisowadi?” ⁵⁰ Kabo hekahekatao wa hesau yona kelepa wa ye hekwade na taukaitalasam saesaena yona heyayai tauhaina beyakahatuna ye bolihai. ⁵¹ Na Yesu ye wane, “Nabada! Tabu saha hesau ku ginauli'uyoi!” Na ye kabilau tamowai wa beyana unai ede ye henamwanamwa.

⁵² Boda wa maidadiyao meta hinage taukaitalasam tauwoyaidi yo Numa Tabuna yona polisi yo babadao hekadi se laoma Yesu hesabana. Kabo Yesu ye hededelau kalidiwai ye wane, “Idohagi, yau tauhaihaikabi, to kelepa yo kepata kwa baheidi na kwa laoma hesabagu?” ⁵³ Mayadai ke-segakesega yau meta maidamiu Numa Tabuna bakubakuna wa unai, na nige kwa kabilaoma kaliguwai. Iyamo yomi huya ede teina. Iya ede masigili gigibwalina yona huyatanuwaga.”

Petelo Yesu ye uhalaei

(Mataiyo 26:57-58,69-75, Maleko 14:53-54,66-72, Yowane 18:12-18,25-27)

⁵⁴ Kabo Yesu se hai na se woyalaei taukaitalasam saesaena yona numa unai. Na Petelo meta dagela wa unai ye hemuhemuliwatanidi. ⁵⁵ Na [taupaisowa hekadi] kaiwa se yuhi numa wa bakubakuna duwaduwalina unai na se tuli-hetakikili, na Petelo hinage ye tulidobi maiyanao.

⁵⁶ Heyayai tauhaina waihiuna hesau iya ye kita kaiwa kalakalasina dawayana unai ye tutuli. Ye kitanamwanamwaei na ye wane, “Teina tamowai ta meta hinage iya maiyana.” ⁵⁷ Na Petelo ye uhala ye wane, “Waihiu, temeta tamowai me meta nige kabina ya kata.”

⁵⁸ Yawalana wa ye lau kabo tamowai hesau iya ye kita na ye wane, “Kowa meta kadi kaha hesauna.” Na Petelo ye wane, “Taubada, yau nige!”

⁵⁹ Na awa kesega ye lau kabo tamowai hesau ye hededebayao kalinawai ye wane, “Mamohoi, teina tamowai ta meta iya maiyana, matawuwuna iya hinage Galili tamowaina.” ⁶⁰ Na Petelo yona bui ye mosei ye wane, “Taubada, saha ku hetahetala me nige kabina ya kata!” Sola ma hedehedena na pwaole hakiyana ye dou. ⁶¹ Guiyau ye kitabui yo ye kaikewalau Petelo unai, na Petelo Guiyau yona hedehedede wa ye nuwatuidi doha ye wane, “Teina boniyai ta unai sola nige kamkam hakiyana ye dou na ma haiyona kowa kabo ku uhalaeigau.” ⁶² Ede Petelo ye pesa dagela wa unai na ye doukalikalili.

*Yesu se talawasiyei
(Mataiyo 26:67-68, Maleko 14:65)*

⁶³ Tamowai Yesu se kitakitahetete wa iya se talatalawasiyei yo se biteli. ⁶⁴ Na matana se suma yo se henahenamaiyei se wane, “Ku hedepeloweta! Kaiteya ye biteligo?” ⁶⁵ Yo hinage hedehedede yabayababadi hekadiyo udiyedi se hededeheyaheyababa.

*Yesu se woyalaei Sunedeli bodana udiyedi
(Mataiyo 26:59-66, Maleko 14:55-64, Yowane
18:19-24)*

⁶⁶ Mala ye tom kabo Dius tamowaidi yodi babadao se koigogo maiyadiyao taukaitalasam tauwoyaidi yo laugagayo taulauhekataedi.** Na kabo Yesu se woyalaeiyama kalidiwai. ⁶⁷ Na se henamaiyei se wane, “Ena kowa Kelisona ede, hage, yomai ku hedehedede.” Yesu yodi bui ye moseidi ye wane, “Ena yomiu ya hedehedede, komiu taba nige kwa kawamamohoiyeigau, ⁶⁸ yo ena ya henamaiyeigomiu, komiu taba nige yogu bui kwa leyama. ⁶⁹ Na teina mayadai ta unai yo ye lau ne, Tau Natuna kabo Yaubada Gigibwalikalilina nimakahatuna unai ye tuli.” ⁷⁰ Maudoidi se henamaiyei se wane, “Unai kowa meta Yaubada Natuna?” Yodi bui ye moseidi ye wane, “Kwa hededemamohoi meta yau ede iya.” ⁷¹ Kabo se wane, “Taba nige kabahegiluna hesau ta wasenei'uyoi. Iya ye bom yona hedehedede ne unai ta lapuiyako.”

23

*Yesu se woyalaei Pilato unai
(Mataiyo 27:1-2,11-14, Maleko 15:1-5, Yowane
18:28-38)*

¹ Kabo Sunedeli bodana maudoidi wa se tolo na Yesu se woyalaei Pilato unai ² na se hetubu se hegilu, se wane, “Tamowai ta ka lobai meta kai Dius ye woyapwanoligai bena tabu Sisa unai takisi ka toletole yo ye hededehemasalaha'uyoi meta

** **22:66:** Teina bodadi ta, siya ede Sunedeli bodana.

iya Keliso yo iya wasawasa.” ³ Unai Pilato Yesu ye henamaiyei ye wane, “Kowa Dius tamowaidi yodi wasawasa?” Yesu yona bui ye mosei ye wane, “Aa, saha ku hedede ne mamohoi.”

⁴ Kabo Pilato ye hededelau taukaitalasam tauwoyaidi yo boda wa udiyedi ye wane, “Teina tamowai ta nige yona yababa hesau ya lobai kabo unai ya hegilu.”

⁵ Na se muyoukalili se wane, “Iya yona lauhekata udiyedi meta Yudeya teha maudoina tamowaidi ye woyapwanolidi. Galili unai ye hetubu na ye lau ee ye lagema inai.”

Pilato Yesu ye hetamali ye lau Heloda unai

⁶ Pilato hedehedede wa ye lapui, ede ye henamaiyeidi ye wane, “Teina tamowai ta meta iya Galili tamowaina?” ⁷ Yona se hedehedede meta Yesu Heloda yona kabatanuwaga unai ye laoma, ede ye hetamali ye lau Heloda kalinawai. Tenem huyana ne unai iya hinage Yelusalema unai ye miya.

⁸ Huyana Heloda Yesu ye kita meta nuwana ye namwakalili, matawuwuna huyalohaloa ye henuwakalili bena ye kita. Iya wasana ye lapuiyako na ye henuwa bena laulau gigigigibwalidi hekadi ye ginaulidi na ye kitadi. ⁹ Unai Heloda henamai udoi'udo'i ye henamaiyei, na Yesu nige saha hesau ye hedede. ¹⁰ Taukaitalasam tauwoyaidi yo laugagayo taulauhekataedi siya hinage temenai na Yesu se hegilukaliliyei. ¹¹ Kabo Heloda maiyanao iyala tamowaidi iya se talatalawasiyei na kwama didididigana se heluwui doha iya wasawasa hesau, na se hetamali ye uyo Pilato unai.

¹² Tenem mayadaina ne unai Heloda yo Pilato se kawakeha, na huya bagubagunana unai meta se haihewahewaiunu'uyoidi.

*Pilato Yesu ye talamgabaei boda wa udiyedi
bena se hesataulo*

*(Mataiyo 27:15-26, Maleko 15:6-15, Yowane
18:39–19:16)*

¹³ Kabo Pilato taukaitalasam tauwoyaidi, tauwoyawoya yo magai wa tamowaidiyao ye yogagogoidima, ¹⁴ na ye hededelau kalidiwai ye wane, “Teina tamowai ta kwa woyaiyama kaliguwai na kwa hegilu meta tamowai ye woyawoyapwanolidi. Matamiuyena ya henamaiyeiyako, na yomi kabahegiluna wa unai meta nige giluhesau ya lobai kalinawai. ¹⁵ Doha hinage Heloda nige kana mata ye lobai, unai ye hetamali'uyoiyama kalidawai. Ye masalaha meta teina tamowai ta nige saha hesau yababana ye ginauli kabounai ye boita. ¹⁶⁻¹⁷ Unai kabounse sapi na ya hetamali ye lau.” **

¹⁸ Na bodalakilaki wa se yogalau se wane, “Teina tamowai ta ku unui! Na Balabasi ku yailihaiyama!” ¹⁹ Balabasi meta numatutugudu unai se tole, matawuwuna ma kana kahao magailakilaki wa unai maiyadi gabemani se haikabi, na tamowai hekadi ye koihemwaloidi.

²⁰ Pilato ye henuwa bena Yesu ye yailigabaei, unai boda wa ye henamai'uyoidi. ²¹ Na kabounse

** **23:16-17:** Kulikuli beyabeyadi hekadi hinage lausoiso 17 se kuli, iya ede, Taukiuli Henuwaisinina unai gabana yona laulau meta numatutugudu unai tamowai kesega ye kabigabaei ye uyo yona tamowai udiyedi.

yogahilakilaki se wane, “Ku hesatauloyawa! Ku hesatauloyawa!”

²² Hehaiyonana unai ye hededelau udiyedi ye wane, “Ye saha? Ba'aya saha ye ginauli? Nige kana giluhesau ya lobai kabo unai ye boita. Unai kabo yogu taupaisowa ya hededelau udiyedi na wipi unai se sapiheyababakaliliyei, na kabo se hetamali ye lau.” ²³ Na kabo se yogahi ma kalinalakilakidi bena Yesu ye hesataulo, na se muyoukalili. ²⁴ Ede yodi kaibwada wa unai Pilato yona yali ye ginauli ²⁵ na tamowai se kaibwada'usei wa ye yailigabaei. Iya ede numatutugudu unai se tole matawuwuna ma kana kahao maiyadi gabemani se haikabi na tamowai hekadi ye koihemwaloidi wa. Na Yesu ye moselaei yona iyala tamowaidi kalidiyena bena boda wa yodi nuwatu se ginauliwatani.

*Yesu se hesataulo
(Mataiyo 27:32-44, Maleko 15:21-32, Yowane 19:17-27)*

²⁶ Iyala tamowaidi Yesu se woyai se laulau kaba-hesataulona magaina hesabana, na Simona, iya Sailini tamowaina, koya unai ye uyoma, na se lauhelili ede sataulo wa se tolesae dabayalona unai na Yesu ye hemuliwatani. ²⁷ Bodalakilaki iya se hemuhemuliwatani, na sinesineo hekadi luwadi wa udiyedi meta sabina se nuwadubu yo se doudou. ²⁸ Ede Yesu ye tolobui na ye hededelau udiyedi ye wane, “Yelusalema natunao sinesineo, tabu sabigu kwa doudou, na komiu kwa bom sabimiu yo natumiyao sabidi kwa dou. ²⁹ Matawuwuna huya [*yababakalilidi*] kabo se

laoma,** na udiyedi kabo [*kwa kamkamnakalili*] na kwa wane, ‘Waiwaihiuwo kobokobosidi, yo siya kaiteyadi nige se labalaba, yo siya nige se hesuhesusu, meta gonowana se gwauyala.’

³⁰ Kabo tamowai se hededelau koya tupidi udiyedi se wane, ‘Kwa bekudobima kewamai ne udiyedi.’

Yo koya tupidi gagilidi udiyedi se wane, ‘Kwa puluhigai.’ *(Hoseya 10:8)*

³¹ Matawuwuna tamowai se kabiyababaigau doha teina, na yau doha kaiwa kidakidaina. Na komiu ede doha kaiwa pogipogina. Unai yodi kabigomiu ne kabo ye yababakalili.”**

³² Tamowai yabayababadi labui siya hinage se woyalaedi Yesu maiyadi bena se unuhemwaloidi.

³³ Na se lage kabahesataulona Mwayalu Magaina unai. Temenai iya yo tamowai yabayababadi labui wa se hesataulodi, hesau nimakahatuna unai yo hesau nimaseuseulina unai. ³⁴ Na Yesu ye wane, “Tamagu, yodi yababa ne ku nuwatu-gabaeidi, matawuwuna nige kabina se kata saha se ginaginauli.”** Kabo yona kaleko se tole-hekasadi na se kaiheyaidi na se soiyeidi.

³⁵ Boda wa se totolo na se kaikaikewa, na tanu-tanuwa gao wa Yesu se talatalawasiyei se wane, “Tamowai hekadi ye hemauidi. Ena iya Keliso,

** **23:29:** Huya yababakalilidi: Luka 21:20-24ku hekaigonogonowaiyei lausoiso ta udiyedi. ** **23:31:** Kaiwa kidakidaina meta Yesu heyaheyasonina, kaniyona ede iya nige yona ba'aya hesau. Na kaiwa pogipogina ede siya Dius heyaheyasonidi, matawuwuna yodi ba'aya se lakikalili. ** **23:34:** Yesu yona hedehedede ta meta kulikuli bagubagunadiyao nige se kuli, na muliyena kabo se kulihemasalaha.

Yaubada yona kaisunuwa tamowaina, meta taba ye bom ye hemauli'uyo!

³⁶ Iyala tamowaidi hinage se saema na se talatalawasiyei. Yo winega se mosei bena ye numa ³⁷ na se wane, “Ena kowa Dius yodi wasawasa, hage, ku bom ku hemauli'uyoigo.”

³⁸ Yo kulubawana wa unai kulikuli hesau se kuli doha teina: “TEINA TA DIUS YODI WASAWASA.”

³⁹ Tamowai yabayababadi labui menai se kabakabasi wa hesau Yesu ye hededeheyababa ye wane, “Kowa Keliso, e nige? Hage, ku hemauli'uyoigo yo ku hemaugai!”

⁴⁰ Na hesauna wa kana kaha ye dilai ye wane, “Yaubada nige ku matausiyei? Kowa hinage meta iya maidam kabo kwa boita. ⁴¹ Kita yoda boita ta meta ye dudulai, matawuwuna yoda laulau yabayababadi maisana ta hai. Na teina tamowai ta meta nige yababa hesau ye ginauli.”

⁴² Kabo ye wane, “Yesu, huyana ku lau yom basileiyei unai meta ku nuwatuigau.”

⁴³ Yesu yona bui ye mosei ye wane, “Ya hedede-mamohoi kalimwai: Teina mayadai ta kowa kabo maidagu paladaisi unai.”

Yesu yona boita

(Mataiyo 27:45-56, Maleko 15:33-41, Yowane 19:28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Mayamayadailaki unai meta mahana ye sinakaiyawasi na masigililakilaki ye laoma na teha maudoina ye sumapwaike ye lau ee meimeilahi tili (3) koloki unai. Kabo Numa Tabuna woyona ye taigalilabuiyei. ⁴⁶ Na Yesu ye yogahi ma kalinalakilakina, ye wane, “Tamagu, yaluwagu ta ya tolegabaei nimamyena.” Yona

hedehedede wa gehena ne unai kabo yawasina ye pito.

⁴⁷ Iyala taubagunaena tamowaina saha ye tubu wa ye kita meta Yaubada ye hedebasaei na ye wane, “Mamohoi, iya meta tamowai dudulaina.”

⁴⁸ Tamowai se bado se laoma bena hesataulona wa se kaikewai. Na huyana saha ye tubu wa se kita, ede [*se nuwamasalaha na*] nuwapoudi udiyedi se koikoi na se uyo yodi magari. ⁴⁹ Na Yesu kabina taukata yo sinesineo siya Galili unai se hemuliwataniyama wa, kedalohawai se totolo na ginauli saha se tubutubu wa se kaikaikewalaedi.

Yesu bwayabwaya unai se tole

(Mataiyo 27:57-61, Maleko 15:42-47, Yowane 19:38-42)

⁵⁰ Na menai meta tamowai hesau, hesana ede Yosepa, iya Dius yodi tauhelauhetala bodana saesaena** tamowaina hesau yo yona laulau meta se namwa yo se dudulai. ⁵¹ Teha Yudeya magaina Alimatiya unai ye laoma. Iya Yaubada yona basileiya ye nayanayai. Na huyana Sunedeli bodana yodi yali se ginauli kabo Yesu se unui, meta iya nige ye talam yodi nuwatu yo kabikabi wa udiyedi. ⁵² Iya ye lau Pilato unai na Yesu sinalena ye kaibwadai. ⁵³ Kabo sinalena wa ye taluhidobiyei, na kaleko posiposina unai ye suma na ye tole bwayabwaya unai. Bwayabwaya wa meta weku duhana na se tadi, na unai meta sola nige tamowai hesau se tole. ⁵⁴ Na teina ta meta Sabati kabinonohana mayadaina, na nige bayaona kabo Sabati hekasisina ye hetubu.

** **23:50:** Dius yodi tauhelauhetala bodana saesaena meta Sunedeli.

⁵⁵ Waiwaihiuwo Yesu maiyadi Galili unai se laoma wa Yosepa se hemuliwatani se lau bwayabwaya wa unai na idohagi sinalena yodi toletolena wa se kita. ⁵⁶ Kabo se uyo magari na yausi panepanediayo udoi'udo'i se kabinonohaidi. Na Sabati unai yodi laugagayo hekasisina debanaena ede se kaiyawasi.

24

Yesu yona tolo'uyo

(Mataiyo 28:1-10, Maleko 16:1-8, Yowane 20:1-10)

¹ Sabati ne mayadaina bagubagunana malatomtomna gagilina unai sinesineo ginauli panepanedi se kabinonohaidiko wa se baheidi na se lau bwayabwaya wa unai. ² Na se kita meta bwayabwaya wa kabaguduna wekuna wa se buihesuwala, ³ na se mwalaesae meta Guiyau Yesu sinalena wa nige se kita. ⁴ Siya ma nuwanuwatudi na ma kesega loheloheyao labui kadi kwama namanamalidi se taumasalaha na dedekadi wa unai se totolo. ⁵ Waiwaihiuwo wa se matausi ede se dunedobi bwatano unai, na loheloheyao labui wa se hededelau kalidiwai se wane, "Matawuwuna saha to tamowai maumaulina kwa wasewasenei tauboiboita luwadiwai?" ⁶ Iya nige inai, na Yaubada iya ye hetolo'uyoiyako! Huyana iya maiyamiu Galili unai, na saha ye hededededi kalimiuwai wa kwa nuwatuidi: ⁷ 'Tau Natuna kabo se moselaei tamowai ba'aba'ayadi nimadiwai bena se hesataulo, na mayadai hehaiyonana unai

kabo ye tolo'uyo.”⁸ Kabo sinesineo wa yona hedehedede wa se nuwatuidi.

⁹ Huyana bwayabwaya wa se laugabaei na se uyo meta teina ginauli maudoidi ta se hededehehemalahadi yona hekahekatao saudoudoi-kesega yo tauhemuliwatanina hekadiyo wa udiyedi. ¹⁰ Waiwaihiuwo wa siya ede Maliya iya Magadala waihiuna, Yowana, Maliya Yamesi sinana yo sinesineo hekadi, siya maiyadiyao meta teina ginaulidi ta se hedededi apostolo wa udiyedi. ¹¹ Na apostolo sinesineo yodi hedehedede wa nige se kawamamohoiyedi, matawuwuna yodi hedehedede ta kadi kao doha hedehededegaibu. ¹² Na Petelo ye tolo na ye heloi ye lau bwayabwaya wa unai. Ye dunedobi na ye kaikewalau meta kaleko posiposina tupwatupwadiyao lohalohadi wa se balabala ye kitadi, na ye uyo, na saha se tubu wa ye nuwanuwatuidi.

Yesu Imausa kedana unai ye lau
(Maleko 16:12-13)

¹³ Na tenem mayadai kesekesegana ne unai Yesu tauhemuliwatanina labui se laulau magai hesau hesana Imausa hesabana. Yelusalema na ye lau magai wa meta lohana ede kilomita saudoudoi-kesega (11). ¹⁴ Siya ginauli maudoidi se tubu wa udiyedi yodi se tautauhedehedede. ¹⁵ Na se bom teina ginaulidi ta udiyedi se hedehedede yo se hetahetaladi, na Yesu ye laoma kalidiwai ede maiyanao se lau. ¹⁶ Na matadi wa Yaubada ye gawuidi ede iya nige se kitalobai.

¹⁷ Kabo Yesu ye henamaiyedi ye wane, “Yomi kabalau ta unai meta saha kwa hetahetala?” Ede

se talutolo na kadi kao wa meta se nuwadubu. ¹⁸ Na taudi labui wa hesau, hesana Kilipasi, ye henamaiyei ye wane, “Nuwana Yelusalema unai taumana maudoidi luwadiyena kowa ku bom mo nige kabina ku kata saha se tubu mayadai hisa se laoko wa udiyedi ne?”

¹⁹ Ye henamaiyeidi ye wane, “Ginaulidi ne meta saha?” Taudi labui wa se hededebui se wane, “Yesu Nasaleta tamowaina wasana. Iya peloweta na yona hedehedede yo yona kabikabi se gigibwalikalili Yaubada yo tamowai maudoidi matadiyena. ²⁰ Na taukaitalasam tauwoyaidi yo kama tanutanuwagao se mosegabaei. Se helauhetala na se hekasa meta kabo ye boita, ede se hesataulo. ²¹ Na ka nuwatui meta iya Isalaela tauyailigabaeidi ede. Na ginauli maudoidi se tubu wa meta mayadai haiyona se lauko wa udiyedi. ²² Yo hinage sinesineo hekadi kama boda ta unai meta se hesiliyatagai. Malatomtom gagilina unai se lau bwayabwaya wa unai, ²³ na iya sinalena wa nige se lobai, ede se uyoma na yomai se hedehedede bena anelu tautaudi se kitadi, na se hedede meta iya ye mauli'uyoko. ²⁴ Kabo kama kahao hekadi se lau bwayabwaya wa na saha sinesineo se hedehededei wa meta se lobai gonogonowana, na iya nige se kita.”

²⁵ Kabo Yesu ye hededelau udiyedi ye wane, “Komiu yauyaule, yo yomi nuwatulobai ne se pahili, ede peloweta yodi hedehedede maudoidi nige kwa kawamamohoiyeidi! ²⁶ Se hededenonohaiyako meta teina ginaulidi ta udiyedi Keliso kabo ye kamkamna, na kabo ye seuyo yona didiga ye hai'uyoi.”

²⁷ Na kabo Mose unai ye hetubu na ye lau peloweta maudoidi udiyedi na iya hedehededena saha se kuliyako kulikuli tabudi udiyedi wa meta ye hedehemasalahadi siya kalidiwai.

²⁸ Yodi kabalau magaina se hanahanawui, na Yesu kana kao ye ginauli doha bena ye taukalili ye lau. ²⁹ Na se hededenuwahi se wane, “Ku laoma, kabo inai ta keno. Matawuwuna ye meimeilahikaliliko yo nige bayaona kabo ye masigili.” Ede Yesu ye hemuliwatanidi se lau yodi numa.

³⁰ Kabo huyana se tuli na se kaikai meta Yesu pwalawa ye hai, ye lautoki, ye kihi, na ye mo-seidi kalidiwai. ³¹ Kabo matadi wa se lala yo se kitalobai meta iya Yesu, na matadiyena ye tauwadam. ³² Kabo se bom yodi se hedehedede se wane, “Huyana iya maiyada keda wa unai na yoda ye hedehedede na kulikuli tabudi ye hedehemasalahadi kalidawai meta nuwakam-nana ta haiyako. [*Iyamo nige ta kitalobai!*]

³³ Kabo se dalahai na se laumwamwayau se uyo Yelusalema. Temenai hekahekatao saudoudoi-kesega yo kaiteyadi maiyadiyao wa se lobaidi se hebodakesegaidiko. ³⁴ Hekahekatao wa se hed-edelau taudi labui wa udiyedi se wane, “Mamo-hoi! Guiyau meta ye tolo'uyoko yo ye tau-masalaha Simona unai.” ³⁵ Kabo taudi labui wa saha ye tubu keda wa unai meta yodi se hedehedede, yo idohagi Yesu se kitalobai huyana pwalawa ye kihi wa unai.

Yesu ye taumasalaha yona hekahekatao wa udiyedi

(Mataiyo 28:16-20, Maleko 16:14-18, Yowane

20:19-23, Apostolo 1:6-8)

³⁶ Siya saha se tubu wa sola unai se hedehehede na Yesu ye taumasalaha kalidiwai na ye hedehehede lau udiyedi ye wane, “Nuwadaumwali kwa hai!”

³⁷ Na se siliyata yo se matausi, matawuwuna yodi nuwatu bena yaluyaluwa se kita. ³⁸ Yesu ye hedehehede lau udiyedi ye wane, “Idohagi to kwa matausi, yo idohagi na kwa nuwalabulabui? ³⁹ Ede doha yau! Sola nimagu yo kaegu ta kwa kitadi. Kwa kabitonogigau yo kwa kita. Yaluyaluwa meta nige bulumana yo siyadana, na kwa kita yau meta bulumagu yo siyadagu.”

⁴⁰ Ye hedehehede kайawasi, na kabo nimana yo kaena ye hekitadi. ⁴¹ Na siya meta sola nige se kawamamohoi, matawuwuna se gwauyala yo se nokokalili, unai Yesu ye wane, “Kai saha kwa kabinonohai e nige?” ⁴² Ede yama gabugabuna tehana se mosei, ⁴³ na ye hai ede matadiyena ye kai. ⁴⁴ Na kabo ye hedehehede lau udiyedi ye wane, “Teina hedehehede ta ya hedehehede dikalimiuwai huyana sola yau maiyamiu: Hedehehede gu maudoidi se kulidiko Mose, peloweta yo Same bukadi udiyedi wa bena se tubu yo se masalaha.”

⁴⁵ Kabo kulikuli tabudi wa ye hedehehede masalahadi na unai nuwadi se masalaha. ⁴⁶ Yodi ye hedehehede ye wane, “Teina ta meta saha se kuliyako wa: Keliso kabo ye kamkamna yo mayadai hehaiyonana unai kabo ye tolo'uyo. ⁴⁷⁻⁴⁸ Na iya hesanaena kabo wasa ye lau tamowai maudoidi udiyedi meta gonowana se nuwabui, yodi ba'aya nuwatugabaedi hesabana. Na komiu teina ginaulidi ta tauhehedehehedeide. Yelusalema

unai kwa hetubu na kwa laei tanoubu maudoina udiyedi. ⁴⁹ Yau kabo Yaluwa Tabuna ya heta-maliyawa kalimiuwai. Iya ede Tamagu ye hededehe-sunumayako wa. Na komiu bena magai lakilakina ta unai kwa miyakesegai kana siga galewa ne unai Yaluwa Tabuna yona gigibwali ye taludobima kalimiuwai.”

Yesu yona seuyo galewa

(Maleko 16:19-20, Apostolo 1:9-11)

⁵⁰ Kabo Yesu yona hekahekatao ye woyahepe-sadi se lau Betaniya kana siga unai, na nimana ye lausinidi na ye hededehe-namwadi. ⁵¹ Na yona hededehe-namwa wa sola ye laulau na Yaubada ye kabisini ye sae galewa. ⁵² Ede se kaihe-lahui na se uyo Yelusalema ma gwaualalaki-lakidi. ⁵³ Mayadai badobado se lau Numa Tabuna bakubakuna wa unai na Yaubada se hedehede-basaei.

**Yaubada wasana: Buka Hauhauna tupwana
The Message about God: The New Testament in the
Saliba language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Saliba long Niugini**

copyright © 2007, 2013, 2017, 2021 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Saliba

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-01-29

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2024

a38b418f-b400-5c73-b231-ea8af9b0924a